

SENÁT

PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY

Podrobný přepis z konference na téma

Církevní restituce – mýty a skutečnost

ze dne 29. března 2012

(audio záznam – neautorizováno!)

SENÁT

PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY

Pozvánka

na konferenci

pořádanou místopředsedkyní Senátu Alenou Palečkovou

ve čtvrtek 29. března 2012 od 9.00 do 16.00 hod.

v Jednacím sále Senátu

Církevní restituce – mýty a skutečnost

Úvodní slovo

Alena Palečková, místopředsedkyně Senátu P ČR

I. Církevní restituce jako součást narovnáání vztahu státu a církvi

Petr Nečas, předseda vlády ČR

Karolína Peake, místopředsedkyně vlády ČR

Dominik Duka, arcibiskup pražský a předseda České biskupské konference

Joel Ruml, předseda Ekumenické rady církví v ČR

Tomáš Kraus, tajemník Federace židovských obcí v ČR

II. Politický, právní a historický kontext církevních restitucí

Alena Hanáková, ministryně kultury ČR

Ivana Janů, soudkyně Ústavního soudu ČR

Petr Jäger, odborník na ústavní a konfesní právo

Jakub Kříž, právník a vysokoškolský pedagog

Stanislava Vodičková, odborná pracovnice Ústavu pro studium totalitních režimů

12.00 – 12.45 Přestávka na oběd

III. Obce a církve, blokový a navrácený církevní majetek

Milan Chovanec, hejtman Plzeňského kraje

Dan Jiránek, předseda Svazu měst a obcí ČR

Jiří Jedlička, člen Zastupitelstva Města Červená Řečice

Jana Plamínková, starostka Městské části Praha – Slivenec

Jaroslav Vítek, vrchní ředitel Ústředního pozemkového úřadu

Michael J. Pojezdny, opat Strahovského kláštera

Pavel Kváš, ředitel odboru neziskový sektor České spořitelny

IV. Církve a občanská společnost, činnost církví pro veřejnost

Pavel Bratinka, bývalý politik, nyní podnikatel

Vítězslav Vavroušek, náměstek ministra zdravotnictví ČR

Jakub Stárek, ředitel sekce vzdělávání Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR

Petr Grulich, tajemník Rady Církve bratrské

Ladislav Nádvorník, ředitel Salesiánského střediska Štěpána Trochty

Vojtěch Eliáš, prezident Arcidiecézní charity Praha

Konsoláta Miroslava Frýdecká, představená Domova svatého Karla Boromejského

Diskuse

(Vystoupení v délce do 3 minut.)

Konferenci moderuje senátor Petr Bratský.

Svou účast, prosím, potvrďte do 26. 3. t. r. na adrese bendap@senat.cz.

Prezence účastníků od 8.30 hod. ve Valdštejském paláci (vstup z Valdštejské ulice – recepce A). Průkaz totožnosti nutný.

Vystoupení účastníků jsou chráněna autorskými právy. Účastníci semináře souhlasí s případným zveřejněním svých vystoupení na internetových stránkách Senátu P ČR.

Senátor Petr Bratský: Dámy a pánové, já bych vás přivítal v Senátu Parlamentu ČR. Za malou chvíli zahájíme. Já si dovolím jenom ještě před zahájením udělit vám několik technických pokynů a poprosím sbor Vyšší pedagogické školy z Prahy 6 z Evropské ulice, kdyby se připravil na slavnostní zahájení.

Z celého dnešního semináře bude pořizován stenozáznam a chtěl bych poprosit ty, kteří z vás budou mít zájem o jeho přepis, tak si můžete napsat na emailovou adresu bendap@senat.cz.

Dnešní seminář bude mít čtyři bloky. Úvodní slovo přednese paní senátorka Palečková, místopředsedkyně Senátu, která převzala záštitu nad dnešním seminářem. Čtyři bloky se jmenují:

1. Církevní restituce jako součást narovnání vztahu státu a církvi;
2. Politický, právní a historický kontext církevních restitucí;
3. Obce a církve, blokovaný a navracený církevní majetek;
4. Církve a občanská společnost, činnost církví pro veřejnost.

Tyto čtyři bloky budou probíhat do pozdních odpoledních hodin. Proto prosím ty z vás, kteří už se budete cítit umdleni, abyste se občerstvili. Trochu kávy a vody bude zde v Prezidentském salóнку, tj. za galerií po levé ruce. Mezi druhým a třetím blokem bude pro všechny účastníky podáván oběd v Jičínském a Frýdlantském salóнку. Tady je ctěná společnost, tak věřím, že za půl hodinku, kterou máme, se stačíte vystřídat tak, abyste si mohli nabrat aspoň trochu něco na posilnění a aspoň v klidu to sníst. Toalety jsou po mé levé ruce u vchodu, jak jste přicházeli, u šaten a vchodu A a další jsou za salóanky vzadu.

Vystoupení v délce 3–5 minut poprosím všechny panelisty, aby se snažili dodržet. A diskuse, vážení přátelé, bude až na závěr po čtvrtém bloku. Je to nejenom proto, abyste zde s chutí poseděli a vyslechli všechny přednášející, ale i z časových důvodů. Děkuji za pochopení.

Nyní bych tedy poprosil o zahájení paní místopředsedkyni... Paní Palečková mě upozornila, že přece jen bude lepší, když na začátku zahájíme zpěvy. Čili vyslechneme si pěvecký sbor z Evropské, který řídí paní Mgr. Jana Egemová a zazpívají nám Ave verum corpus od Charlese Gounoda a potom Stultitia od Jiřího Těmle. Prosím, máte slovo. (Zpěvy.) Děkujeme. Myslím, že si zasloužíte potlesk. (Potlesk.) Naši budoucí pedagogové, budoucí zlatí Amosové, případně ministryně nebo ministři kultury, mládeže, tělovýchovy a školství se právě rozloučili a mně připadá milá povinnost předat slovo dnešní hostitelce, která převzala záštitu, místopředsedkyni Senátu paní Aleně Palečkové.

Místopředsedkyně Senátu Alena Palečková: Já také děkuji studentům za příjemný úvod do dnešní konference a teď už myslím je čas se pustit do práce.

Vážený pane premiére, vážený pane kardinále, vážená paní místopředsedkyně vlády, vážené dámy, pánové, milí hosté, dovoluji vám všechny uvítat v Jednacím sále Senátu PČR. Setkáváme se tu, jak se dnes říká, nad kontroverzním tématem, nad restitucemi církevního majetku a s nimi spojenou ekonomickou odlukou církví od státu. Jak dalece tato kontroverze vyplývá z vlastního návrhu řešení a jak dalece z jeho prezentace na veřejnosti, jeho virtuálního obrazu, možná vyplyne z této konference, ale nechci předjímat.

Mou snahou je téma církevních restitucí probrat skutečně zevrubně, kompetentně a ze všech stran. Děkuji všem přednášejícím, že si udělali čas a účast na konferenci přijali. Jsme tu myslím v opravdu reprezentativním složení. Současné vládní koalici bývá často vyčítáno, že své zákonné záměry málo vysvětluje veřejnosti. Nemyslím si, že je to úplně pravda, ale touto konferencí ještě před druhým čtením zákona ve Sněmovně bych chtěla podobným výtkám předejít.

Ráda bych předeslala, že nejsem členkou ani stoupenkyní žádné církve, byť jako malá jsem byla pokřtěna v Československé církvi husitské. Nejsem praktikující věřící. Jako demokratická konzervativní politička mám své přesvědčení, že dvacetiletý právní a ekonomický dluh je třeba splatit, ale to ve skutečnosti není důvodem, proč jsem se rozhodla uspořádat dnešní konferenci. Má osobní zainteresovanost tkví v něčem jiném. Na příkladu církevních restitucí vidím velmi nebezpečný trend v chápání demokracie, zejména pak té parlamentní. Bohužel musím konstatovat, že tento příklad není ojedinělý, zato je velmi výstižný.

Nechci se tu pouštět do nějaké politologické přednášky. Snad jen připomenu, že velký řecký filozof a myslitel Aristoteles při promýšlení výhod a nevýhod různých politických uspořádání obce zařadil demokracii mezi nevhodné formy vlády po bok tyranie a oligarchie. Různé demokratické prvky vítal, ale důsledně uplatněný systém vlády lidu, vlády většiny považoval za krajně nebezpečný.

Jak napsal můj někdejší kolega senátor Václav Benda: „I demokracie podle všech pravidel může být velmi šerednou diktaturou, zvláště vůči menšinám etnickým, náboženským, sociálním, politickým i jiným. Vláda lidu, v uvozovkách, má k totalitě mnohem lepší technické předpoklady než kterákoliv jiná vláda, například menšina nemůže dost dobře vyhubit podmaněnou většinu, zatímco naopak jsme to již vícekrát zažili. A právě proto je nesmírně důležité, aby byla její působnost předem tvrdě limitována.“ Konec citátu.

Ony zmíněné limity se v průběhu dějin různě definovaly, ustanovovaly, vyvíjely. V našem kulturním prostředí směrem k parlamentarismu, zastupitelské demokracii. Naprosto zásadním limitujícím faktorem demokracie jako vlády lidu se pak stalo oddělení moci zákonodárné, výkonné a především soudní. Nejvyšším zákonem není a nesmí být vůle lidu, ale přijatá ústava zahrnující ochranu menšin a rovnost před zákonem.

Co tím chci postihnout? Definovat demokracii, která se v civilizovaném světě prosadila jakožto nejméně špatná forma vlády, pouze jako vládu lidu nebo většiny je nepřesné a zavádějící. Obdobná pozornost, jaká je věnována mechanismům prosazení vůle většiny, má být zaměřena i na omezení této vůle.

Naše země se po komunistické totalitě vydala cestou – a musím doplnit, že dle mého zcela správně – parlamentní, nikoliv přímé demokracie, tj. časově limitovaného delegování osob, jejichž schopnosti správně rozhodnout dali voliči důvěru. Moc výkonná je ustanovována nepřímou a je zodpovědná moci zákonodárné a obě pak jsou odděleny od moci soudní. Vedle toho jsme přijali řadu mezinárodních závazků, které vládu většiny v naší zemi také omezují.

Čeho jsme ale v současnosti – a obávám se, že nejenom u nás – svědky? Komplikované právní, ekonomické, sociální, mezinárodní i bezpečnostní problémy jsou heslovitě, povrchně a vytrženě ze souvislostí představeny ve veřejném prostoru, načež se obratem uspořádá průzkum veřejného mínění, při němž formulace otázky většinou předurčuje odpověď. Zpětná vazba těm, kdo nesou odpovědnost rozhodnout, je následně zcela tristní. Své odpovědnosti se zbavují s odvoláním na to, že lid si to žádá, lid si to přeje.

Pomiňme to, že vnášením prvků přímé demokracie do demokracie zastupitelské, aniž by byla jasně vymezena odpovědnost a pravomoci jednotlivých složek, vzniká podivný hybrid, který z obou systémů bere spíše to horší. V případě mediálních kauz a následných průzkumů však v žádném případě nejde ani vzdáleně o přímou demokracii, ale svébytnou manipulaci spojenou s populismem a demagogií, tedy právě o to, co na demokracii jako takové shledával nebezpečným Aristoteles.

Ukažme si to na dvou příkladech. Po každém brutálním zločinu se opakovaně otevírá otázka: Jste pro znovuzavedení trestu smrti? Dotaz je to veskrze nesmyslný, neboť pomíjí to, že s ohledem na naše mezinárodní závazky toto znovuzavedení není možné. Stejně tak můžeme dopředu odhadnout většinové odpovědi na otázky: Jste pro bezplatné školství a zdravotnictví? Jste pro nižší daně? Jste pro nezadlužený stát? Nebo jiný příklad: Jste pro dobrou dopravní infrastrukturu? Jste pro to, aby nová rychlostní silnice vedla za vaším domem? Že se ve výsledku odpovědi vzájemně vylučují, už veřejné mínění neřeší.

Spor o církevní restituce odráží mnoho z výše řečeného. Jde v první řadě o právní záležitost. Ve veřejném prostoru je však celý problém podán ve veliké a v mnohém falešné zkratce. A průzkumy se činí v předhánění v tom, jak velká většina je proti. Jaké by však byly odpovědi na následující otázky: Má se vrátet ukradený majetek? Má stát dodržovat své vlastní závazky? Má v České republice platit rovnost před zákonem? Má veřejnost rozhodovat o tom, zda potřebují něco vlastnit? Má stát respektovat rozhodnutí svého Ústavního soudu? Má se stát pouštět do předem prohraných soudních sporů? Má stát platit provoz církví? Na základě takto uspořádaných průzkumů bychom možná došli k nečekanému závěru, že navrhované narovnání státu s církvemi podporuje 80 až 90 % veřejnosti.

Dámy a pánové, snad se mi podařilo aspoň letmo nastínit nebezpečí, která přinášejí zjednodušující a na detaily nehledící mediální obrazy a na jejich základě vytvářené názory veřejnosti. Dnešní celodenní konferenci pořádám tedy proto, abych poukázala na složitost a komplexnost problému, jenž nejde shrnout do jednoho novinového článku a za jehož vyřešení neponese zodpovědnost anonymní lid, ale jím zvolená reprezentace. Ještě jednou děkuji přednášejícím, že se ujali role našich průvodců po nepřesnostech a omylech spojených s restitucemi církevního majetku, děkuji vám všem, že jste přišli, a přeji úspěšné a užitečné rokování. Děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji paní místopředsedkyni Senátu Aleně Palečkové, která převzala záštitu, za úvodní slovo a děkuji i za to, že tuto konferenci začala pořádat. A nyní vítám všechny panelisty prvního panelu – Církevní restituce jako součást narovnání vztahů státu a církví: pana Petra Nečase, předsedu vlády České republiky, paní Karolínu Peake, místopředsedkyni vlády, jeho eminenci kardinála Dominika Duku, arcibiskupa pražského, pana Joela Rumla, předsedu Ekumenické rady církví, a pana Tomáše Krause, tajemníka Federace židovských obcí v České republice. Zároveň vítám i kolegyni Jiřinku Rippelovou a kolegu Jiřího Čunka, kteří přišli na naše zasedání a usedli mezi vámi do lavic jako účastníci.

Pane předsedo vlády, máte slovo.

Předseda Vlády ČR Petr Nečas: Vážené dámy, vážení pánové, jsem rád, že mohu vystoupit na této konferenci, a předně bych chtěl uvítat, že konference velmi příznačně nese podtitul „mýty a skutečnost“. Snad jedině s malým korektivem, který bych si dovolil doplnit, mýty jsou důležitou součástí lidské kultury, proto bych osobně volil expresivnější vyjádření „bludy a skutečnost“. Podle mého názoru to je to, co budeme dnes řešit.

Úvodem bych rád stručně shrnul, co se odehrálo. Vláda České republiky schválila návrh zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Schválila ho jednomyslně hlasy všech přítomných ministrů. To není tak samozřejmá a banální věc, pokud vezmeme v úvahu, jak dlouho se o narovnání vztahu mezi státem a církvemi jen hovořilo, kolik vznikalo různých koncepcí, záměrů a představ, které zůstaly právě jen koncepcemi, záměry a představami. Konečně jsme dospěli ke konkrétnímu závěru, což je společným dílem všech koaličních stran, ale i vůlí dotčených církví a náboženských společností. Já si tohoto výsledku, této dohody a této jednoty cením a pevně věřím, že ji prokážeme i během projednávání v Parlamentu. Považuji v této souvislosti za důležitý výsledek, nikoliv poněkud trnitou cestu, kterou jsme se k tomuto výsledku dopracovali.

Klíčové je, že se vláda dokázala shodnout na návrhu zákona, který řeší více než 20 let neřešený problém majetkové křivdy spáchané na církvích a náboženských společnostech komunistickým režimem po 25. únoru 1948. A musím v této souvislosti odmítnout snahy tuto dohodu zvnějšku torpédovat a pokoušet se tak sbírat laciné populistické politické body.

Abych se vrátil, dámy a pánové, k tématu konference. Prvním mýtem, tedy spíše bludem – a nutno podotknout, že před 20 lety, kdy vášnivé diskuse okolo církevních restitucí probíhaly v podobném duchu, jej nezvedly dokonce ani komunisté – je, že stát bude církvím něco dávat. Stát těžko může dávat něco, co mu nepatří. Nikdo, ani stát, nemůže volně nakládat s něčím, co mu nepatří a nikdy nepatřilo. Opomíjí se v této souvislosti skutečnost, že komunistický stát se fakticky zmocnil velké části církevního majetku, nepokládal však za potřebné zajistit si jeho držení také právně.

Druhý blud s tím souvisí. Stojíme prý před rozhodnutím, zda vrátit, či nevrátit církevní majetek. Jak jsem již naznačil, ono i to vrácení je nepřesný termín. Každopádně před žádným podobným rozhodnutím, to znamená, že zabraný majetek se bude, nebo nebude vracet, nestojíme. Toto již bylo učiněno, a to na začátku 90. let, kdy v zákoně o půdě, konkrétně v zákoně 229/1991 Sb., se objevil blokační paragraf, konkrétně § 29, na církevní majetek s přímým poukazem na přijetí prováděcích zákonů. Ty však nebyly do dnešních dnů přijaty.

Z hlediska právního státu bychom měli tento stav věcí respektovat. Pravděpodobně by se většina našeho národa shodla na tom, že dluhy, které jako stát máme, se odpustí. Obávám se však, že u věřitelů by nám toto rozhodnutí neprošlo, i kdyby bylo nakrásně přijato ústavní většinou. Naším věřitelem jsou v tomto případě naštěstí církve a náboženské společnosti, které z dobré vůle do ostrého střetu se státem i po 20 letech nevstoupily.

Církve a náboženské společnosti nicméně nejsou, což je řekněme třetí šířený blud, vydány na milost, nebo nemilost státu. Možnosti státu jsou totiž fakticky následující: Možnost

první – s církvemi se dohodnout na rozsahu vydávaného majetku. Možná druhá – navzdory ústavě a legislativě provést nový a tentokrát právně důsledný akt loupeže a vyvlastnění, kterým zbavíme církve jejich majetku. Možnost třetí – navzdory posledním judikátům Ústavního soudu dále situaci neřešit a pokoušet se výše zmíněnou dobrou vůli církví nějakým způsobem zneužít a tato cesta dříve nebo později povede k vleklým soudním sporům, což je nabíledni.

Jako rozpočtově zodpovědná vláda jsme variantu 2 a 3 odmítli, neboť by nás ve výsledku poškodily nejen co do pověsti právního státu a vůbec mezinárodní prestiže České republiky, ale i ekonomicky. V průběhu soudů, když ne našich, tak možná mezinárodních, jejichž jurisdikci jsme uznali, by totiž církve s pravděpodobností hraničící s jistotou získaly valnou část svého majetku zpět a soudní výlohy by šly za žalovanou stranou.

Zbývá tedy první varianta, a to s církvemi se dohodnout. Přípravovaný návrh zákona je výsledkem této dohody. Z tohoto hlediska to není typický zákon, kdy se volená reprezentace rozhoduje něco nějak normativně upravit nebo zavést. V tomto případě jsme museli přijít s řešením, které bylo pro církve, 20 let opomíjené věřitele, přijatelné. Jako premiér jsem bojoval při těchto jednáních za stát, přičemž musím doplnit, za právní stát. O různých podrobnostech nastavení onoho vyrovnání zde budou mluvit i další panelisté a v dalších panelech. Nehodlám tu před svými partnery z církví a náboženských společností mluvit o tom, že částky, které jsme vyjednali, jsou myslím velmi vstřícné k dlužníkovi, ale s naprosto oprávněným restitučním nárokem církví se nám podařilo spojit i skutečnou, tedy ekonomickou, odluku, i když pozor, já slovo odluka nerad používám, církví od státu. Nemyslím si, že je to k jejich škodě, ale nepopírám, že je to také zásadně výhodné pro stát. Příspěvek státu na činnost církví, tedy i platy duchovních, se bude postupně snižovat, až nakonec nebude žádný. Dlouhodobě je to rozpočtově odpovědné řešení odpovídající zcela duchu našeho vládního programového prohlášení.

Konečně je nutné zmínit, že vlastní dlouhodobá blokáce majetku, kterou stát po 20 let udržoval, je tím nejhorším možným nakládáním s majetkem vůbec. O tom by mohli vyprávět starostové řady měst a obcí, kde tato blokáce majetku dlouhodobě a zbytečně bránila jejich rozvoji. Kdybychom si propočítali, o kolik peněz jsme díky našemu strkání hlavy do písku přišli, asi bychom zalapali po dechu.

Vážené dámy, vážení pánové, celou dobu jsem cíleně pomíjel etický rozměr této věci. Na počátku 90. let jsme se pokusili napravit některé majetkové křivdy, které napáchali komunisté, a nakonec se tento akt, myslím tím restituce, ukázal jako nejefektivnější a nespravedlivější prvek transformace naší ekonomiky. Církve jsme z něj tehdy vyňali. Dnes

tento akt spravedlnosti dokončujeme. Pokusil jsem se výše ukázat, že je to nejenom správné, ale dokonce i ekonomicky výhodné. Jedinou jinou možností by bylo pošlapání práva, pošlapání právního státu, ale to prosím chtějte po jiných premiérech, nikoliv po mně! Děkuji. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji předsedovi vlády. Pro pořádek bych ještě řekl, že českým premiérem je Petr Nečas od roku 2010, je také předsedou Občanské demokratické strany a v letech 2006 až 2009 byl místopředsedou vlády a ministrem práce a sociálních věcí.

Jako druhá panelistka vystoupí paní Karolína Peake, která byla v roce 2010 zvolena do Poslanecké sněmovny a působila jako předsedkyně Ústavně právního výboru. Minulý rok se stala místopředsedkyní vlády České republiky, kde předsedá Legislativní radě vlády. Je rovněž předsedkyní Vládního výboru pro koordinaci boje s korupcí a první místopředsedkyní Věcí veřejných. Paní Peake, máte slovo.

Místopředsedkyně Vlády ČR Karolína Peake: Nevyzpytatelné jsou cesty osudu, chce se mi říct po tom výčtu. Děkuji za uvedení. Dobrý den, dámy a pánové. Dovolte mi, abych ve svém vystoupení informovala o projednávání návrhu zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi Legislativní radou vlády.

Cílem návrhu zákona je především napravit některé majetkové křivdy spáchané církvím a náboženským společnostem komunistickým režimem, a to v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990 na území dnešní České republiky, přičemž má jít jednak o naturální restituci spočívající ve vydání části původního majetku církví a náboženských společností, jednak o paušální finanční náhradu za majetek, který se vydávat nebude.

Návrh zákona je založen na modelu obecného restitučního předpisu, jakým byl například zákon z roku 1991 o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku. Zákonem tedy má být obecně vymezen majetek ve vlastnictví státu, který se má při splnění stanovených podmínek církvím vydat. K vydání majetku bude docházet na základě dohody uzavřené mezi oprávněnou osobou a povinnou osobou, kterou mají být Pozemkový fond ČR, Lesy ČR, příslušná organizační složka státu nebo státní příspěvková organizace, státní fond, státní podnik nebo jiná státní organizace. Konkrétními aspekty tohoto návrhu zákona se pak má v rámci svého vystoupení zabývat paní ministryně kultury. Ponechám tedy detaily jí. Zaměřím se zejména na průběh a závěry z diskuse, jež nad tímto návrhem proběhla v Legislativní radě vlády. Mám za to, že zprostředkování právních názorů členů Legislativní

rady vlády může být ku prospěchu průběhu projednávání návrhu zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi v orgánech Parlamentu ČR.

Legislativní rada vlády, která je poradním orgánem vlády pro legislativní činnost, se skládá ze špičkových odborníků zabývajících se širokým spektrem odvětví práva působících jak v akademickém prostředí a veřejné správě, tak v soukromé sféře. Musím zdůraznit, že Legislativní rada vlády se nevyjadřuje k věcnému či, chcete-li, politickému řešení problematiky upravované daným návrhem právního předpisu, nýbrž výhradně k právním a legislativním aspektům návrhu právní úpravy. Její jednání je tedy vedeno s cílem vyjasnění a sjednocení názoru na základě odborné argumentace. Nejinak tomu bylo i v případě návrhu zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi. Návrhu zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi byla legislativními orgány vlády věnována náležitá pozornost odpovídající zásadnímu významu tohoto návrhu. Návrh zákona ještě před Legislativní radou vlády projednaly tři její pracovní komise: komise pro správní právo, komise pro soukromé právo a komise pro finanční právo. Legislativní rada vlády pak projednala návrh zákona na svých schůzích v první polovině prosince roku 2011. Návrh byl po celou dobu pečlivě zkoumán a podroben podrobné analýze, a to i přesto, že velmi podobné znění návrhu zákona bylo již v minulosti Legislativní radou vlády a posléze i vládou projednáno a schváleno.

Ministerstvo kultury jako předkladatel návrhu i v souladu se závěry z koaličních jednání logicky vycházelo ve své práci právě z předchozího návrhu zákona. Přesto legislativní rada vlády důkladně zvažovala, zda lze zvolený postup, tedy přijetí obecného restitučního zákona, považovat za optimální. Někteří z jejích členů se v průběhu jednání domnívali, že tzv. církevní majetek podle některých dobových právních názorů měl v minulosti povahu majetku veřejného, a proto by v případě navrácení původního majetku církvím ve skutečnosti fakticky nešlo o restituci srovnatelnou například s restitucemi z počátku 90. let 20. století. Za optimální pak tito členové Legislativní rady vlády považovali uspořádat majetkové vztahy mezi státem, církvemi a náboženskými společnostmi při použití tzv. výčtové metody, tedy specifikací majetku i jeho nabyvatele přímo v textu zákona. Tímto způsobem by ostatně podle názoru těchto členů Legislativní rady vlády bylo možné do budoucna předejít i riziku případných soudních sporů o takovýto majetek. Tento alternativní přístup byl posléze Legislativní radou vlády velmi podrobně diskutován, avšak nesetkal se s většinovou podporou, a to i s ohledem na možná rizika vzniku chyb v průběhu projednávání návrhu zákona. Za nesprávnou byla přitom považována především sama premisa, tj. že církve v minulosti nebyly vlastníkem předmětného majetku.

Současně bylo upozorněno na skutečnost, že výčtový zákon by byl zákonem de facto podle názvu, nikoliv už podle obsahu. V případě výčtového zákona by se naopak jednalo spíše o projev extenze moci zákonodárné do moci výkonné, tedy o individuální právní akt přijatý ve formě zákona, přičemž takovému přístupu ostatně není nakloněn ani Ústavní soud. Předkladatel kromě toho Legislativní radě vlády sdělil své obavy z možných nepřesností a chyb při vymezení předávaného majetku ve výčtovém zákoně a z toho souvisejících komplikací, včetně komplikací v dalším legislativním procesu, a deklaroval, že výčtový zákon je pro něj nepřijatelný. Legislativní rada vlády tyto argumenty shledala jako relevantní.

Legislativní rada v návaznosti na to diskutovala i možnost určitého kompromisního řešení, které by zohlednilo oba přístupy. V závěru svého jednání 1. prosince tak Legislativní rada vlády projednávání návrhu zákona přerušila a vyzvala předkladatele, aby ve spolupráci s odborem vládní legislativy Úřadu vlády ČR zvážil výhody a nevýhody možného kompromisního řešení a případně vypracoval upravené znění návrhu zákona. Předkladatel v reakci na tento závěr předložil Legislativní radě ke zvážení další dvě varianty alternativního řešení.

První z alternativních verzí předpokládala, že zákon obecně vymezí majetek ve vlastnictví státu, který se má vydávat církvím, náboženským společnostem a dalším oprávněným osobám. Následně by vláda na základě soupisu předaného jí jednotlivými církvemi nebo náboženskými společnostmi vydala nařízení vlády, ve kterém by určila jednotlivé věci, jež mají být předmětem bezúplatného převodu na oprávněnou osobu. Teprve na základě takového nařízení vlády by byl majetek v něm vymezený převáděn do vlastnictví církví a dalších oprávněných osob, a to smlouvou uzavřenou mezi povinnými a oprávněnými osobami. Šlo by tedy o obdobný model, který byl uplatněn v zákoně o zmírnění některých majetkových křivd způsobených holocaustem.

Druhá z nově předložených variant opět předpokládala obecné vymezení majetku ve vlastnictví státu, který se má vydávat církvím, náboženským společnostem a dalším oprávněným osobám, zákonem. K vydání majetku by pak docházelo na základě dohody, smlouvy mezi oprávněnou osobou a povinnou osobou, avšak platnost této dohody by byla podmíněna schválením vládou ve formě usnesení vlády. Ani jedna z nově navržených variant se však neukázala být optimální. Jednak by se jimi neeliminovalo riziko možných soudních sporů, neboť církve a náboženské společnosti by se i tak mohly domáhat vydání majetku již na základě zákona. A dále pak bylo poukázáno na skutečnost, že výčet vydávaného majetku by byl značně rozsáhlý, což by praktickou realizaci alternativně navržených řešení velmi komplikovalo.

První z variant neřešila uspokojivě klíčovou otázku právního titulu pro vznik práva na převod majetku, tedy zda se tak stane naplněním obecných zákonem vymezených znaků majetku, nebo až uvedením konkrétního pozemku či jiné věci na seznamu v nařízení vlády. Od toho se pak odvíjely otázky soudní vymahatelnosti vydání nařízení vlády nebo uvedení určité věci na seznam v tomto nařízení. Pokud by platilo, že právní nárok na převod vzniká ze zákona, což by bylo logické, pak by nařízení vlády vůbec nemělo smysl, neboť by zákon neprovádělo, ale pouze by nahrazovalo případná individuální rozhodnutí, navíc s tou výhradou, že soud by se takovým nařízením vlády stejně nemusel řídit, pokud by vybočilo z obecných mezí daných zákonem. Druhá varianta pak zjevně kombinovala nevýhody ostatních variant, případně je ještě dále prohlubovala. Předkladatel se proto rozhodl oba návrhy variantního řešení vzít zpět poté, co Legislativní rada poukázala na nedostatky těchto dvou variant, a posléze se Legislativní rada vlády podrobně zabývala pouze původní verzí návrhu zákona.

Při projednávání předloženého návrhu zákona bylo radou doporučeno, aby při vymezení pojmu původního majetku byla v zájmu jednoznačnosti použita terminologie z období, kdy k odnětí majetkových práv došlo, tj. nikoliv terminologie současného práva, která je v řadě směrů odlišná. Jinak by totiž podle přesvědčení rady hrozilo, že nebude možné jednoznačně specifikovat majetek, který má být povinnými osobami vydán osobám oprávněným. Legislativní rada současně navrhla některé další úpravy dílčího charakteru směřující k precizaci a jednoznačnosti textu návrhu zákona. Takto upravený návrh zákona Legislativní rada vlády doporučila vládě ke schválení a vláda jej následně projednala a 11. ledna schválila. Děkuji vám za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji paní místopředsedkyni vlády paní Karolíně Peake. Vítám v auditoriu dalšího kolegu senátora Jaromíra Jermáře. A další panelista je jeho eminence kardinál Dominik Duka, občanským jménem Jaroslav Duka. Je dominikánským duchovním. České dominikány vedl v letech 1986 až 1998, poté byl biskupem královéhradeckým. V únoru 2010 se stal arcibiskupem pražským a primasem českým, v dubnu téhož roku pak zvolen předsedou České biskupské konference. Letos v únoru se mu dostalo té cti, že jej papež jmenoval kardinálem, k čemuž si mu za Senát dovolím ještě jednou poblahopřát. (Potlesk.) Pane kardinále, máte slovo.

Kardinál Dominik Duka: Vážený pane premiére, paní místopředsedkyně vlády, vážení přítomní, členové Senátu i hosté, kteří se zde nacházíte, chtěl bych poděkovat jak panu

premiérovi, tak paní místopředsedkyni vlády za jejich slova. A chtěl poděkovat i za to, že zde v Senátu můžeme být. Chtěl bych také zdůraznit i tu skutečnost, že tady nesedíme na lavici obžalovaných spolu s oběma předřečníky, ale že zde v rovnoprávné pozici sedí předseda Ekumenické rady církví bratr Joel Ruml a tajemník Federace židovských obcí pan doktor Tomáš Kraus. Co tím chci naznačit? Chci tím naznačit, že toto řešení, které bylo vyjádřeno přijetím onoho zákona a odhlasováno i v prvním čtení, je výsledkem dlouhodobé práce, ale také dohody, vzájemného kompromisu, vzájemného respektu a úcty, což myslím, že je opravdu význačný krok na cestě realizace demokracie v naší zemi.

Rovněž tak bych chtěl zdůraznit vzhledem k některým článkům či některým chýrům, že vzájemná dohoda mezi Českou biskupskou konferencí, Ekumenickou radou církví a Federací židovských obcí není jakýmsi krokem kompromisu a pouhého jednání, ale je skutečně projevem ekumenismu, vzájemného chápání a nazírání. My víme, že v pluralitní společnosti odpovědnost za morální hodnoty, za ono veliké dědictví knihy knih jak Starého zákona, který nám darovala izraelská obec, rovněž tak i ve spolupráci s ekumenickou církví je to přítomnost oněch hodnot obsažených v evangeliu, jsou společným dílem. Naše vzájemná dohoda byla také vedena vědomím, že v rámci dějin, kdy společnost nebyla orientována demokraticky, pluralisticky, ale byly to určité monolity, došlo k určitým neshodám, konfesním válkám a do jisté míry i velkým zásahům, které poškodily v našem případě podle onoho nemravného výnosu augsburského sněmu „čí vláda, toho náboženství“, zde v českém království to bylo v neprospěch nekatolických církví, ostatních křesťanských církví, naopak zase v jiných zemích se mohly ocitnout v podobné situaci i katolíci. Čili není tato dohoda ze strany katolické církve chápána jako nějaká milost, ale jako skutečně spravedlivé vyrovnávání se a vykročení na společnou cestu opravdové spolupráce. To, co jsem řekl na adresu ostatních křesťanských církví, bych chtěl vyjádřit i na adresu Federace židovských obcí, že sami víme, že určité projevy antijudaismu, určitá diskriminace obyvatel, později občanů našeho státu, také byla tolerována a někdy i do jisté míry zaviněna námi. Takto bych chtěl odpovědět někdy na onu diskusi proč a jak.

Dovolte mi ještě snad, abych zmínil jeden moment, a to onu otázku oprávněného vlastnictví majetku. Překvapuje mě, že nejenom někdy s takovými názory operují lidé, kteří profesně nestudovali právo, dějiny práva či historii, ale pokud bychom se vrátili k tomu, že církve nikdy majetek nevlastnili v historii, jistě bychom mohli asi říci, že bychom se vrátili do slovanské občiny a museli bychom požádat Parlament České republiky, aby provedl občinové vlastnictví v celém našem státě. Pokud by se někdo chtěl vrátit do doby raného feudalismu, museli byste, vážení senátoři, případně poslanci, veškerý majetek naší země

připsat panu prezidentu profesoru Václavu Klausovi, protože tak tomu bylo v době monarchie v raném stádiu. Pokud se někdo inspiruje obdobím císaře Josefa II., zcela jistě má i zásluhu – já jako dominikán ho nemám rád, jako královéhradecký biskup si vážím jeho reform. (Pobavení.) Ne všech, ale některých. Ale určitě snad nebudeme zavádět absolutismus doby barokní či osvícenecké, nebo snad nedejbož by se někdo chtěl inspirovat právními systémy doby protektorátu či čtyřiceti let komunistické totality.

Jedno bych řekl. Ano, je určitá pravda, že tento majetek byl určitým způsobem vázán. Mnohý, ne veškerý, protože majetek narůstal v rámci historie. Vázání v nakládání s tímto majetkem bylo dáno proto – i to jsou obavy současné společnosti –, aby církve neudělala jisté bankroty. Zcela jistě v církvi byli bankrotáři, mohou být, ale zbankrotovaná farnost Trmice z 3,5 tisíce farností, pokud bychom chápali církve jako holding, tak myslím, že takovouto firmu nenajdete v naší zemi, která by měla tak málo zkrachovaných jednotek. Nebyl to žádný tunel, nebyla to nepoctivost, byla to ekonomická naivita, která se nevyplácí. Bezesporu ale i v současné době je hospodaření s církevním majetkem vázáno. Je to zákon o památkové ochraně. A víte, že žádná církev nebude v naší zemi, ani Federace židovských obcí, moci prodávat své objekty, své budovy i svůj movitý majetek, který je v seznamu památkové péče.

Já si pamatuji jako syn příslušníka československých ozbrojených sil, že tyto rodiny měly vázány vklad, aby rodina důstojníka neudělala bankrot a nedělala ostudu armádě. Možná že i zde by vedla určitá cesta, jak zamezit onomu enormnímu počtu osobních bankrotů a rodinných bankrotů v dnešní době. To bylo tak trochu na odlehčení, ale jistě připomenutí, že v těchto diskusích – ani ne diskusích, ale v některých zprávách – tyto momenty jdou.

Paní místopředsedkyně zmínila otázku oněch průzkumů veřejných mínění. Chtěl bych říci, že zajímavý průzkum je v řadě podnikatelských časopisů, kde tedy vím, že dvě třetiny podnikatelů souhlasí s tímto řešením. Dovedu pochopit, že v situaci, kdy opravdu zápasíme s jistými ekonomickými problémy, se dozví občan či je mu položena otázka: Souhlasíte s tím, aby církve dostaly dar 59 miliard? I já, kdybych nebyl pražským arcibiskupem, ale řadovým knězem, bych řekl absolutně ne, protože v takovéto situaci je to šílený krok. Ale sami víte, a to, co bylo řečeno již mými předřečníky, je jasné, že se nejedná o žádné darování. Dokonce víme, že ono řešení, které zde je za předpokladu, kdy by se neměnil státní příspěvek církvím a náboženským společnostem, kdyby se nerefletovala žádná inflace, kdyby se nevyplácely už registrované nové entity, nové církve, nové náboženské společnosti, které čekají na státní poplatek, tak ona částka 75 miliard by vlastně byla státem utracena za 50 let. V tomto případě, když vezmeme, bude tato částka vypotřebována, sečtu-li všechna odškodnění, během 30 let. Čili domnívám se, že i z tohoto ekonomického hlediska a zátěže státního rozpočtu je ono

řešení výhodné, přičemž neuvažujeme o tom, že církve v tom případě, kdy se budou samofinancovat, budou minimálně téměř polovinu ze svých výnosů odevzdávat na různých daních a poplatcích celé společnosti.

Já bych chtěl říci za nás, protože během let jednání myslím se mezi církvemi i Federací židovských obcí vytvořila natolik velká důvěra, že to smím takto říci, jsme opravdu přistupovali k onomu řešení ne s jakýmsi ublíženectvím, ne s pocitem, že něco ztrácíme, ale že jsme občany této země a že nám především záleží na růstu naší vlasti, naší země, ale také i na ekonomické situaci celé naší společnosti. Z tohoto důvodu nebudu zde rozebírat a vypočítávat, co všechno jaksi bylo vzato v úvahu, že je nereálné a není tedy z naší strany možné a nechceme požadovat. Jakási odškodnění za ušlé výnosy během totality, což činilo k poslednímu výpočtu parlamentní komise 160 miliard korun českých, rovněž tak nebudu operovat s tím, kdy při kontrole NKÚ na hradeckém biskupství po několikátýdenním vyšetřování, kdy mě vždy ujišťovali, všechno je v pořádku, a při posledním zasedání na kávě mi řekl předseda této komise: „Pane biskupe, nerespektujete základní zákon.“ Skutečně jsem se zděsil a propadl do křesla. A bylo mi řečeno, podle známého zákona o financování a zabezpečení církví z roku 1949, pokud se nepletu 218, se z 53 % sebefinancujete, a tím zákon porušujete. Vy máte být plně financováni ze strany státu. Kdybych to propočtl, musíme si uvědomit, že církve se z více jak nadpoloviční části rozpočtu sebefinancují již dnes. Čili zde se domníváme, že zase je to určitá cesta, abychom mohli v naší společnosti, většinové společnosti říci, že se nechceme a nebudeme a nechováme jako ti, kteří by chtěli odčerpávat, ale kterým také záleží na tom, aby naše společnost se rozvíjela. Protože víme, že tyto peníze zůstanou ve státním rozpočtu, jsme občané, a tak také věříme a víme, že se nám vrací v podobě státního rozpočtu, to znamená oněch mandatorních výdajů na zdravotnictví, školství, dopravu a jiné úseky, které musí stát mandatorně zajišťovat.

Z tohoto důvodu bych opravdu chtěl zdůraznit, že díváme se do budoucnosti s určitou rozvahou, jsme si vědomi toho, že církve nastoupí novou etapu samostatného hospodaření. Je důležitý jeden moment, že to bude hospodaření zcela určitě nutně zodpovědnější a že to bude také i způsob, který přinese i společnosti větší užitek než dosavadní způsob financování. Nestojím zde u tohoto pultíku poprvé při podobných konferencích, stál jsem či stojím u těchto jednání od 16. prosince 1989. Ano, tehdy i po jednání s tehdejším panem premiérem Čalfou, s panem vicepremiérem Mikloškem, který byl v rámci federální vlády zodpovědný za církevní politiku státu, i se zesnulým panem prezidentem Václavem Havlem, a mohl bych pokračovat, opravdu byly to nejrůznější modely a od počátku náš záměr nebyl vyžadovat od státu nic víc než svobodu a rovnost před zákonem. Ekonomické otázky jsme skutečně ponechávali

celkovému vývoji a určitému procesu transformace, který během 22 let probíhal. A proto necítím onu dobu 22 let jako ztrátu pro církev, protože po onom direktivním řízení či ovládnutí církví státem či vládou jedné strany jsme se museli naučit hospodařit mnohem více, zodpovědnosti. A věřím, že nyní nastal čas, abychom opravdu splnili požadavek většiny naší společnosti, který zní, aby církev nebyly financovány ze státního rozpočtu. Na druhou stranu opravdu prosím společnost, aby si uvědomila, že členové církví nejsou ani majitelé velkých hospodářských celků a již dnes z nadpoloviční většiny ulehčují státnímu rozpočtu a naší společnosti, a věřím, že takovýmto způsobem budeme i dál a budeme součástí společnosti, které opravdu na společnosti záleží. Děkuji za trpělivost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji jeho eminenci panu kardinálovi Dominiku Dukovi a jako další panelista vystoupí pan Joel Ruml, který je evangelickým farářem, od roku 2003 synodním seniorem Českobratrské církve evangelické a od roku 2009 předsedou Ekumenické rady církví v ČR. Je rovněž pracovníkem vězeňské duchovenské péče s určením pro vazební věznici Praha-Pankrác. Pane Rumle, máte slovo.

Pan Joel Ruml: Vážený pane premiére, vážené dámy místopředsedkyně, pane předsedající, pane kardinále, dámy a pánové, v Ježíši Kristu bratři a sestry, já začnu tónem nebo v duchu toho, co paní místopředsedkyně tady říkala. Já jsem křtěný, to vás asi nepřekvapí, když jsem farář, jsem aktivně činný v církvích a víru v Boha považuji za něco tak mimořádného, že si bez toho nedovedu představit život. Zároveň ve svém okolí mám lidi, na které už dopadly potřebné reformní kroky vlády, mám ve svém okolí nezaměstnané, tedy jsem člověkem, který žije v této zemi, ví, co je nutné, a zároveň na sebe bere to břemeno nechat se společností označovat jako zástupce představitelů církví, které jsou hamižné a které žádají něco, co společnost ochudí. Tím, že jsem přijal pozvání na tuto konferenci a děkuji za něj, tak tím dávám najevo, že dohoda, kterou církev a náboženské společnosti se státem učinily, je dohodou dobrou a že je dobré ji dotáhnout do konce, především také s ohledem na zde přítomné představitele obcí a měst, kterým také tento zákon velmi uvolní možnosti rozhodování a řešení zkulturnění podmínek života lidí, kteří v obcích a městech jsou, a mnohdy také jsou členy jednotlivých církví a náboženských společností.

Jediná věc, která mě v tuto chvíli hodně zaměstnává, právě proto jsem také sáhl k tomu divnému úvodu, je věc vhodnosti načasování. Pochopitelně to je největší argument, který slycháváme, proč církev to chtějí nyní, když začíná hospodářská krize nebo běží a její konec není vidět. Tahle záležitost vhodnosti či nevhodnosti času se jednoduše ze strany církví

vysvětluje úplně jednoduše. Už to pan kardinál také naznačil, že vlastně jednání probíhají 20 let a církev nebyly tím, kdo určoval jejich tempo nebo důležitost. Takže se stávalo, že balvan řešení této otázky nebo této problematiky byl tak trochu odsunován stranou, protože v dobách tučných, pochopitelně, víme, kam peníze dát a jak po nich sáhnout a kam je určitě nedávat. Jenže už biblická doba zažila, že doby tučné jsou střídány dobami, léty hubenými, a v těch nyní jsme. To znamená, že pokud máme mluvit o bludech, tak jedním z bludů je to, že načasování si volily církev. Nevolily! Pan kardinál to také říkal. Církev a náboženské společnosti se hodně účastnily všech jednání, a když to řeknu kulantně, zdráhaly se jenom mírně, když navrhovaná řešení opravdu byla vychytralá. Těch pár bylo, ale nebylo to zase tak zlé.

To znamená, že v této chvíli nemáme kam couvnout. Pokud jde o to, aby zablokovaný majetek se mohl využívat, a to bude téma dalších diskusních nebo jednacích okruhů dnešní konference, tak se musí tenhle zákon přijmout. Couvnout není kam a těším se na to, že ty obce, které rozkvést ještě nemohly právě proto, že mnohý majetek je zablokován, rozkvetou, ale to nám určitě starostové a starostky dobře popíší, na co se těší, až to bude přijato.

Řešení, které je na stole, které se projednává, je pochopitelně v rukou státní moci. Církvi se v tuto chvíli nijak moc netýkají, nanejvýš tak, že my jako představitelé církví jsme komentátoři, někdy udivení diváci, ale napořád připravení jednat, hovořit, komentovat tak, abychom dosažené dohodě a návrhu zákona co nejméně stáli v cestě. Jedna věc, teď pravděpodobně naštvu všechny přítomné církevní ekonomy a právníky, předpokládám, že nejméně naštvu své kolegy teology, která mi leží na srdci, je, že v téhle chvíli jistě nečinnosti mezicírkevního života, protože my jsme své vykonali a je to na státu, v téhle chvíli možná bychom mohli darovaný čas ještě využít. A sice: jednota církví a náboženských společností v proběhlém jednání byla impozantní, mnohé jsme se vzájemně o sobě dozvěděli, mnohé jsme si mohli říct, někdy jsme se dokázali i kultivovaně dobrat cíle, i když jsme si mysleli, že cesta každého z nás je ta lepší, a tuhle jednotu v podstatě bychom mohli nechat minulosti, protože zkrátka k něčemu jsme došli a teď zkrátka uvidíme, co stát s tím, nebo co Poslanecká sněmovna, co Senát, co Parlament atd. Zdá se mi, že na nás, na církvích – nejde teď o to, abychom narovnávali vztah se státem – na nás je teď povinnost narovnávat vztah se společností. Ta nás nahlíží, jak nás nahlíží, proto ten divný úvod, a nemyslím si, že je to důvod k tomu, abychom si jako církev zoufali, abychom odsud chtěli emigrovat, ale naopak díky výsledkům sčítání lidu abychom věděli, jak veliký potenciál lidí, kteří hledají, tady u nás je. Možná by takovým krokem pro narovnání vztahu se společností byly úvahy, teď přijde ta provokace, úvahy hledání o tom, jak církev spolu by mohly vytvořit projekt, do kterého by

společně přispívaly z výnosů z navráceného majetku, a ten projekt by sloužil pomoci, výchově, vzdělávání navenek, protože v podstatě zběsilost změn, které nás za posledních 20 let potkaly, způsobila velkou dezorientaci a nejistotu lidí vůbec v základních otázkách životů. A mně se zdá, že vytvořit nějaký takový sociálně podpůrný fond spravovaný církvemi, přispívat do něj jistou částí výnosu z onoho majetku a vytvářet projekty pro společnost, že by byl krok, který by – už vás vidím (smích) – pomohl k té ústní deklaraci o poslání církví, pomohl by dodat to druhé, faktický čin, nějaký obraz, výraz, ilustraci toho, že církve opravdu jsou schopny hospodařit a jednat.

Takže tohle jsem si dovolil opravdu tak střelit do luftu a vyslat to, aby to žilo svým životem. Děkuji za tuhle příležitost, že jsem si to tady mohl takhle využít. Všem vám aktérům, které čeká vyjednávání a dojednávání, a nebude to nic jednoduchého, přeji moudrost a trpělivost, přeji vám tvořivé umění vysvětlovat důrazy, o které v této věci jde. Přeji vám také odvážnou chuť hledat zdroje i ve veřejných zakázkách a nám všem přeji, celé společnosti, takový lutherovský díl svobody. Luther řekl: „Když se neděje, co chceme, děje se to, co je lepší.“ Děkuji vám za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu Rumlovi za pravý náhled křesťana na svět bez ohledu na své ekonomické poradce. Vítám mezi námi paní ministryni Hanákovou, která dorazila ještě před svým panelem. Slovo bych udělil Tomáši Krausovi, tajemníku Federace židovských obcí. Tomáš Kraus je od roku 1991 tajemníkem Federace židovských obcí České republiky. V této funkci se věnoval vybudování zcela nové infrastruktury celé organizace a podílel se na přípravě legislativních návrhů, včetně zákonů týkajících se restitucí židovského majetku a odškodnění obětí holocaustu. Těmto dvěma okruhům se věnoval jak na vnitropolitické, tak na mezinárodní úrovni. Pane Krausi, máte slovo.

Pan Tomáš Kraus: Děkuji. Vážený pane premiére, vážená paní místopředsedkyně vlády, vážení senátoři, senátorky, dámy a pánové, děkuji za pozvání, nicméně musím hned říci, že mám velice nelehkou pozici, protože vše, co jsem měl připraveno a o co jsem se chtěl s vámi podělit, již zaznělo. Není divu, protože mí předřečníci jsou velice kvalifikovaní v této oblasti a konec konců je to delší doba, kdy se věnujeme tomuto tématu. Takže jak jste asi zaregistrovali, z této strany našeho dnešního shromáždění zaznívá zcela jednotný hlas. Možná je to pro někoho překvapivé, ale je to skutečně tak a jsme tomu velice rádi, a jak už tady ostatně zaznělo, budeme se snažit tuto jednotu zachovávat a budovat na ní právě to, o čem také byla řeč, co bychom chtěli nabídnout celé společnosti.

Já se tedy omezím pouze na některá konstatování, o kterých jsem chtěl mluvit. A také to tady zaznělo hned ze začátku, paní senátorka Palečková to zmínila pouze okrajově, ale myslím si, že to je věc velice zásadní. V těch technicistních, logistických a legislativně právních řešení, která probíráme odshora dolů, se nám ztrácí morální rozměr celé věci. Je to zkrátka věc, která možná je více patrná, když se podíváme na problematiku prizmatem naším, tedy prizmatem židovské komunity. Jde tu zkrátka a dobře o majetek, který byl ukraden a musí být navrácen. Samozřejmě diskuse teď běží, v jaké formě, jakou cestou, v jakém časovém horizontu atd., ale měli bychom stále mít na zřeteli to, že morální rozměr této věci je vlastně motorem celého procesu. Můj dojem v poslední době je, že se to zcela vytrácí a že se tu bavíme skutečně pouze o věcech, které jsou čistě materiálního charakteru. Nevím, nakolik je možné zase vrátit diskusi na tuto úroveň, ale možná alespoň na tomto shromáždění si dovoluji toto připomenout.

Vrátím se trochu k historii židovské komunity. My, není to třeba zdůrazňovat, jsme prošli dvěma totalitami, které měly devastující následky, a ostatně, jak se říká, nemám rád fráze, ale toto je fráze trefná, jak asi víte, holocaust nebyla pouze největší masová vražda v dějinách, ale byla to také největší masová loupež v dějinách a s těmi následky se potýkáme dodnes. Nemluvím vůbec o české společnosti a české politice, je to celosvětový fenomén. A jsou to záležitosti, které dodnes nejsou vyřešeny. Jenom namátkou – počítáme s tím, že v listopadu letošního roku se v Praze sejde mezinárodní konference účastnických států tzv. Terezínské deklarace, tj. deklarace, která byla podepsána v Terezíně v roce 2009, kdy v rámci českého předsednictví zde proběhla velice významná mezinárodní konference, která se soustřeďovala na osudy židovského majetku, tak účastníci této konference se schází v listopadu 2012 v Praze, aby se podívali vůbec na to, jak tyto věci byly v celosvětovém měřítku řešeny. Obávám se, že některé státy zdaleka nejsou tak daleko jako Česká republika. Na druhou stranu je třeba říci, že i u nás jsou některé záležitosti, které nebyly řešeny, a víme, že v našich diskusích o tématu, kvůli kterému jsme se dnes tady sešli, zaznívaly také mnohé myšlenky, které nebylo možné potom uskutečnit, jakkoliv bychom si to velice přáli. Mluvím například o problematice roku 1948. Naše komunita velice dlouho diskutovala o tom, jestli má trvat na tom, aby tam tato zásada byla, či nebyla. Nakonec jsme se dohodli na tomto kompromisním řešení a myslím si, jak ostatně tady zaznělo, leží nám na srdci spíše celek než jednotlivosti a chtěli bychom, aby tato kapitola byla už jednou provždycky uzavřena.

Ještě jednu myšlenku si dovolím říci. Občas zaznívá z tábora opozice myšlenka, že církve a náboženské společnosti, pokud získají takto rozsáhlý majetek, tak přece s ním nebudou moci umět hospodařit. To bych velice rád chtěl vyvrátit na našem případě. Jak

nepanuje konsensus ve společnosti a na politické scéně, co se týká církevních restitucí, tak si dovolím říci, že v polovině 90. let tento konsensus panoval, co se týkalo židovských restitucí. My jsme díky tomu možná jedním krokem trochu napřed, protože se nám podařilo, a konec konců paní místopředsdkyně Peake zmínila návrh zákona o zmírnění křivd z období holocaustu, tak díky němu a díky ještě několika dalším opatřením jsme už dokázali získat některé majetky; je to samozřejmě nesrovnatelné v tom měřítku, o čem mluví návrh tohoto zákona a co jsme získali my, nicméně dovolím si tvrdit, že máme určité know-how a máme určité zkušenosti a víme, že můžeme nabídnout toto celé společnosti. Neslouží to jenom dovnitř naší komunity, i když samozřejmě primárně máme na starosti přece jen ještě několik stovek těch, kteří přežili holocaust, a to je naše priorita, máme na starosti ale také mládež, protože nám leží na srdci naše kontinuita, nicméně jsou zde velké přesahy i ven do společnosti a myslím si, že tato naše malá laboratoř, pokud si to takto dovolím označit, může být určitým příkladem, jak by to mohlo vypadat, když se podaří záměr tohoto zákona uskutečnit.

Takže to je zhruba moje představa. Jinak nechtěl bych opakovat vše, co tady zaznělo, a možná bychom se mohli vrátit ještě k některým tématům v diskusi, jak jsme slyšeli tedy, až na konci dnešní konference. Takže vám děkuji za pozornost a děkuji za pozvání. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji Tomáši Krausovi, tajemníku Federace židovských obcí, který měl těžkou roli udělat tečku za prvním panelem. My jsme se dohodli, že do oběda uděláme oba dva panely za sebou bez přestávky. Jenom bych chtěl připomenout, pokud někdo z vás by chtěl povzbudit svou pozornost do druhého panelu, po mojí levé ruce v salónku, kterému se říká prezidentský vzadu za galerií, je možné se občerstvit kávou, případně hitem vody. A po druhém panelu, který má název Politický, právní a historický kontext církevních restitucí, bude přestávka na oběd.

V tomto panelu vystoupí paní Alena Hanáková, ministryně kultury České republiky, Ivana Janů, soudkyně Ústavního soudu, Petr Jäger, odborník na ústavní a konfesní právo, Jakub Kříž, právník a vysokoškolský pedagog, Stanislava Vodičková, odborná pracovnice Ústavu pro studium totalitních režimů. Ještě než dám slovo paní ministryni, bych chtěl poděkovat panelistům prvního panelu – Církevní restituce jako součást narovnáání vztahu státu a církvi – panu předsedovi vlády Petru Nečasovi, paní místopředsdkyni vlády Karolíně Peake, jeho eminenci kardinálu Dominiku Dukovi, Joelu Rumlovi, předsedovi Ekumenické rady církví v České republiye, i Tomáši Krausovi, tajemníku Federace židovských obcí

v České republice za vynikající úvod do celé dnešní konference. Děkujeme mnohokrát prvním panelistům.

Já – jménem jak paní místopředsedkyně Senátu Aleny Palečkové, tak jménem panelistů – bych vám chtěl sdělit, že opravdu nebudeme považovat za nějaké vyrušování, pokud se někdo z vás zvedne, pokud to samozřejmě neudělá tři čtvrtě auditoria najednou, a v této chvíli otevírám druhý díl našeho dnešního zasedání zde na konferenci s názvem Politický, právní a historický kontext církevních restitucí a slovo má osoba nejpovolanější v této chvíli, paní ministryně kultury Alena Hanáková. Paní Alena Hanáková byla v letech 2006 až 2010 starostkou města Vizovice, od roku 2008 zasedá v Zastupitelstvu Zlínského kraje a v roce 2010 byla zvolena poslankyní jako bezpartijní za TOP 09. Od prosince 2011 je ministryní kultury České republiky, do jejíhož portfolia spadá samozřejmě i otázka církví. Paní ministryně, máte slovo.

Ministryně kultury ČR Alena Hanáková: Děkuji. Dobré dopoledne, vám všem přítomným. Musím říct, že jsem velmi ráda a velmi děkuji za pozvání na tuto konferenci, která dle mého názoru je velmi důležitá, a v současné situaci jsou akce takového typu potřebné, obzvlášť co se týká majetkového vyrovnání s církvemi. Tyto diskuse a tato setkání pomáhají odkrýt skutečnou podstatu majetkového vyrovnání, které, jak víte, je velmi diskutované, a myslím si, že právem. Bohužel ale také jsou zahaleny různými předsudky a stereotypy.

Jedním z těchto zažitých stereotypů je jednostranné vnímání majetkového vyrovnání pouze jako zákona, prostřednictvím kterého stát církvím vrací majetek. Je to jenom část pravdy, která je v tomto podání trochu zavádějící. Cílem zákona totiž není nic menšího, než vybudovat nové nezatížené vztahy mezi státem a církvemi, vztahy, které nebudou ani závislostí, ani konfrontací, ale kooperací ve prospěch všech občanů. Stát přestane platit duchovním a církve budou v duchu Listiny základních práv a svobod na státu skutečně nezávislé, a to i hospodářsky. To ale znamená, že nenutíme církve stáhnout se z veřejného prostoru, nebo spíše neznámá to, že je nutíme stáhnout se z veřejného prostoru. Pozitivní zkušenost s duchovní službou v armádě a věznicích, zkušenosti s církevními školami a charitou jsou důkazem, že tyto aktivity jsou v obecném zájmu a veřejnou podporu si v budoucnu plně zaslouží.

Přiznejme si, že takový vztah mezi státem a církvemi bude v našich dějinách opravdu nevídaný. V minulosti byl stát s církví více či méně propojen, a to většinou k neprospěchu obou aktérů. Zvláště v moderní době pak vrcholily snahy státu zlikvidovat církevní autonomii

a církve si zcela podřídit. Nevylučuji, že právě tento historicky zavedený pohled na vztah státu a církvi má v podvědomí řady lidí největší podíl na podpoře k navrhovanému zákonu.

Nezapomínejme ale na ještě jeden velmi důležitý moment. Poprvé v historii naší země je tu šance, že řešení vztahů státu a církve bude upraveno na základě vzájemné dohody. Hodnota takového kroku se ukáže zvláště v budoucnu, kdy nebude možné argumentovat tím, že stát církvim toto řešení vnutil. Po listopadu 1989 se učinily první důležité kroky k demokracii a právnímu státu, včetně zakotvení principu nezávislosti církvi na státu. Nyní je potřeba tuto cestu dokončit a umožnit církvim i hospodářskou nezávislost. Na straně státu pak dojde k odstranění břemene financování církvi, jehož váha by v opačném případě v dalších letech jenom rostla. Ano, z krátkodobého hlediska dojde k určitému navýšení výdajů státu, ale ze střednědobého a dlouhodobého hlediska naopak toto řešení, které navrhujeme, výdaje státu sníží, anebo dokonce zastaví.

Dosud je financování církvi řízeno zákonem z roku 1949 o hospodářském zabezpečení církvi a náboženských společností státem. Tento zákon byl přijat v rámci perzekuce páchané po 25. únoru 1948 vůči církvim. Tehdejší režim využil situace, kdy byl zestátněn takřka veškerý církevní majetek a podřídil církve všestranné státní kontrole. Církve byly zbaveny materiální a finanční základny a v celém rozsahu byly odkázány na příjmy ze státního rozpočtu. Stát prostřednictvím institutu státního souhlasu reguloval také počet duchovních a hradil jejich platy. Po roce 1989 se stát přihlásil k ochraně náboženské svobody a v Listině základních lidských práv a svobod zaručil církvim autonomii. Na rozdíl od období před rokem 1989 již stát počet duchovních nereguluje. Princip financování duchovních státem však nadále zůstává v platnosti, neboť církvim dosud nebyl vrácen jejich majetek. Jelikož počet duchovních kontinuálně roste, zvyšují se samozřejmě také nároky na státní rozpočet. Navíc, aby nedošlo k diskriminaci, musel být systém státního financování otevřen i nově vzniklým církvim. V současné době je tak ze státního rozpočtu financováno celkem 17 z 32 církvi, které jsou registrovány. Jenom bych chtěla na tomto místě upozornit, že pokud používám termín církve, chápu jej jako zjednodušení zákonného termínu církve a náboženské společnosti. Mohla bych vám v této chvíli vyjmenovat všech 17 církvi, to si ale myslím, že není zřejmě potřeba. V každém případě, kdybyste měli zájem, ráda to udělám. Celkově byla ze státního rozpočtu na činnost církvi pro srovnání v roce 2002 vyplacena částka 832 milionů korun, v roce 2011 to už byla částka 1,445 mld. korun. Drobné srovnání. Již z tohoto srovnání je patrné, že vyplacená částka na činnost církvi se rok od roku zvyšuje. Způsobeno je to neustálým nárůstem prostředků, které přísluší na platy duchovních.

V lednu loňského roku se tehdejšímu ministru kultury panu Besserovi podařilo výdaje na církve stabilizovat v tzv. deklaraci shody. Tuto deklaraci Ministerstvo kultury uzavřelo právě se 17 církvemi aktuálně financovanými ze státního rozpočtu. Tato deklarace shody stabilizovala prostředky na platy duchovních, a to ve výši 1,348 mld. korun. Deklarace shody nepochybně vedla ke zvýšení rozpočtové jistoty státu. Z obou stran se však jedná o dohodu dobrovolnou, která nemá právní závaznost a může být samozřejmě kdykoliv vypovězena, případně skončí uplynutím lhůty, která byla stanovena rokem 2014. Obě tyto situace by znamenaly nepochybné zvýšení výdajů státního rozpočtu na platy duchovních. Pokud tedy nebude do konce platnosti deklarace shody vyřešeno majetkové vyrovnání s církvemi, budou v roce 2015 při promítnutí trendu nárůstu počtu duchovních z minulých let požadavky na státní rozpočet již ve výši 1,672 mld. korun. Z toho je evidentní, že skutečný nárůst musíme očekávat v případě, že k tomuto vyrovnání by nedošlo.

K tomu je nezbytné podotknout, že kromě církví aktuálně financovaných ze státního rozpočtu existují další církve, které mohou získat právo na financování ze státního rozpočtu v blízké budoucnosti. Do roku 2015 proto může toto právo získat v této chvíli dalších devět církví. V takovém případě lze podle střízlivých odhadů očekávat, že náklady na platy duchovních v roce 2020 budou činit asi o 350 milionů korun více oproti současnosti. Přijetí zákona o majetkovém vyrovnání bude znamenat zrušení zákona z roku 1949 o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností. V zákoně o církvích a náboženských společnostech tak bude zrušeno zvláštní právo být financován ze státního rozpočtu.

Současně začne platit sedmnáctileté přechodné období, kdy bude ještě dobíhat financování církví ze státního rozpočtu tak, aby si církve mohly vytvořit dostatečnou materiální základnu a nebyly ohroženy aktivity církví na poli zdravotnictví, školství či sociální péče. Do konce roku 2013 pak bude 17 církvím vyplacena první částka finanční náhrady, jejíž splacení je rozloženo do 30 let. Finanční náhrada není úročena. Bude se k ní však aplikovat inflační doložka tak, aby byla zachována její reálná hodnota.

Od data účinnosti zákona o majetkovém vyrovnání bude zrušena blokáce církevního majetku, který nyní patří obcím, krajům a dalším nestátním subjektům. Blokován zůstane pouze církevní majetek, který v této chvíli patří státu. Církvím začne běžet 12měsíční lhůta pro uplatnění nároku na jeho vydání. Nárok se bude uplatňovat u toho státního subjektu, který s církevním majetkem hospodaří. Jedná se především o Lesy ČR a Pozemkový fond. Tím bude podpořen rozvoj obcí, které dosud nemohou s blokováním majetkem volně disponovat. Dojde tím k umožnění individuální bytové i podnikatelské výstavby, a čemu se zabrání, to je zhoršování technického stavu nemovitostí blokováných příslušnými ustanoveními. Rovněž –

a to je také velmi důležité – budou moci být čerpány dotace z evropských fondů na tyto nemovitosti.

Pokud však bude navržené majetkové vyrovnání odmítnuto, bude muset Česká republika čelit některým negativním důsledkům. V první řadě zůstane v platnosti blokáce původního církevního majetku se všemi výše uvedenými negativními důsledky pro rozvoj a hospodaření obcí. Dojde ke ztrátě důvěry církví, že stát jejich historický majetek vypořádá. Lze předpokládat, že jednotlivé církevní subjekty využijí judikatury Ústavního soudu a budou uplatňovat nároky na vydání svého majetku právě soudní cestou. Jelikož je tu k otázce daleko fundovanější řečník, jak bylo přede mnou před chvílí uvedeno, což je doktorka Ivana Janů, řeknu jenom krátce, že soudní způsob napravení křivd není ideální. Byl by to jednak velmi zdouhavý proces, který by si na straně státu vyžadoval také velké finanční náklady. Je nutno také zdůraznit, že v takovém případě se vydávání majetku nebude týkat pouze státu, ale v tom případě by došlo také k vydávání majetku obcí a k vydávání majetku krajů.

Dalším důsledkem nepřijetí zákona o majetkovém vyrovnání bude zachování financování církví ze státního rozpočtu. To bude nadále zbytečně navyšovat mandatorní výdaje a v dlouhodobém horizontu náklady na něj převýší hodnotu nevydaného majetku církví.

Souběžně s tímto problémem je pak třeba brát v potaz i možnost vzniku nových církví, které budou rovněž vyžadovat, a právem samozřejmě, financování platů duchovních, rovněž dojde k nárůstu vnitřního dluhu spojeného s podinvestovaným majetkem církví. A tady musím říct, že jde zejména o kulturní památky, což všichni známe a víme. V neposlední řadě nelze pominout mezinárodní reputační rizika spojená s neschopností České republiky vypořádat se s křivdami, které totalitní stát církvím způsobil.

Vzhledem k tomu, co jsem tu dnes uvedla, jsem pevně přesvědčena, že navrhované majetkové vyrovnání státu s církvemi je opravdu rozumné řešení, které nejenže napraví křivdy z minulosti, ale podpoří i prestiž a zdravé finance České republiky. Velmi vám děkuji za pozornost. Přeji vám krásný den a jednání takové, které vás naplní nadějí, příjemnými pocity a tím, že křivdy se nejenom mají napravit, ale mají šanci na nápravu. Děkuji vám. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji paní ministryni kultury, která o sobě sama prohlásila, že naskočila do rozjetého vlaku. Jako bývalému výpravčímu mi to nedá, abych jí nepopřál na její cestě všechno dobré a Boží požehnání, protože tento vlak, jak je vidět, už nejenom sleduje po cestě, ale dokonce ho výborně řídí.

Jako další v tomto bloku vystoupí paní Ivana Janů. Paní doktorka Ivana Janů byla soudkyní a místopředsedkyní Ústavního soudu, poprvé jmenována v listopadu 1993 prezidentem Václavem Havlem. V červnu 2001 byla zvolena Valným shromážděním OSN soudkyní ad litem Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii. Znovu jmenována soudkyní Ústavního soudu byla v září roku 2004 prezidentem Václavem Klausem. Ve svém vystoupení se zaměří výhradně na dosavadní judikáty Ústavního soudu k církevním restitucím. S ohledem na možná budoucí řízení si vyhradila právo nevyjadřovat se k předkládanému návrhu zákona. Paní doktorko, máte slovo.

Paní Ivana Janů: Děkuji. Vážené dámy, vážení pánové, především bych chtěla paní místopředsedkyni Senátu poděkovat za pozvání, které jsem ráda přijala, i když s tou výhradou, která zde byla tlumočena.

Mým úkolem je shrnout postoj Ústavního soudu k 20leté nečinnosti zákonodárce k otázce právního uspořádání historického majetku církví. Tohoto úkolu se chci zhostit tak, že se stanu na chvíli vaším průvodcem po rozhodovací, neboli nálezové judikatuře Ústavního soudu. Nálezová je proto, že nalézáme právo. Celkem jde o 11 důležitých rozhodnutí Ústavního soudu z velkého počtu rozhodnutí, ale já se soustředím na dva klíčové nálezy. Jedním z nich je nález Pl. ÚS 9/07, čili plenární nález 9 z roku 2007 z 1. července 2010. A druhým nálezem je nález senátní a je to nález I. ÚS 562/09 z 31. srpna 2011.

Než začnu, chtěla bych stručně pro vaši informaci, abyste dobře mohli sledovat, o čem tady mluvím, zmínit rozhodovací techniku Ústavního soudu. Ústavní soud rozhoduje buď v plénu – všech 15 soudců, kdy rozhoduje zejména – pokud jde o zákony – o abstraktním přezkumu, čili může rušit zákony, pokud jsou v rozporu s ústavním pořádkem, a pro zrušení zákona se musí vyslovit 9 soudů, čili kvalifikovaná většina z 10 přítomných. Další případy, to jde většinou o ústavní stížnosti, se potom rozhodují v čtyřech tříčlenných senátech, kde se zas rozhoduje většinovým hlasováním.

Pak ještě chci stručně zmínit tzv. sjednocovací proces. Když se začne judikatura Ústavního soudu rozjíždět mezi jednotlivými senáty, tak senát, který se chce odchýlit od názoru, který již byl vysloven, se musí obrátit na plénum a plénum vydá stanovisko, kterým se potom musí řídit všichni soudci, čili jak senáty, tak plénum Ústavního soudu.

Začala bych v podstatě zmínkou o jednom takovém stanovisku, které má číslo 22/05, které přijalo plénum 1. 11., v listopadu roku 2005. V obsáhlé judikatuře Ústavního soudu, která se týká církevních institucí, se jako přelomové jeví toto stanovisko pléna, které si vytyčilo za cíl sjednotit dosavadní rozjíždějící se judikaturu Ústavního soudu. Toto stanovisko

se vyjádřilo k charakteru výčtového zákona 298/1990 Sb., kterým většinou řády dostaly malou část majetku do své dispozice, a následně toto stanovisko výslovně konstatovalo povinnost zákonodárce vydat restituční zákon, neboť zákonodárce musí splnit legitimní očekávání na straně církevních právnických osob, které se opírá o zákonné ustanovení. Uvedené konstatování povinnosti zákonodárce přijmout restituční zákon a naplnit tak legitimní očekávání na straně církevních subjektů je ustáleně od té doby, od listopadu 2005, postulováno v pozdější judikatuře Ústavního soudu. V praxi to znamenalo, že Ústavní soud a obecné soudy v podstatě začaly veškeré žaloby, většinou to byly žaloby církevních právnických osob podané podle obecných předpisů, odmítat nebo zamítat s tím, že se čeká na vydání zákona, čili že se půjde legislativní cestou.

Prvním nálezem, klíčovým rozhodnutím Ústavního soudu je nález spisová značka Pl. ÚS 9/07 a je z července roku 2010. Tento nález reagoval na návrh skupiny senátorů, čili vzešel z této půdy, kdy se senátoři domáhali, aby byl zrušen blokační paragraf v zákoně o půdě, § 29, s tím, že by nadále blokovaný církevní majetek mohl být vydáván, zcizován, mohlo se s ním nakládat. Ústavní soud v tomto svém rozhodnutí – klíčovém, přelomovém rozhodnutí – přijal rozhodnutí, které mělo dva výroky. V prvním výroku se říkalo, že návrh na zrušení § 29 zákona o půdě, čili blokačního paragrafu, se zamítá. A druhý výrok, ke kterému dojdou, teď si budu všimnout toho prvního, konstatoval protiústavní nečinnost Parlamentu v jeho prodlevě s přijetím zákona. Blokační paragraf má následující znění. Budu už dál o něm referovat jenom jako o blokačním paragrafu. Zní: „Majetek církví, majetek, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské společnosti, řády a kongregace, nelze převádět do vlastnictví jiným osobám do přijetí zákonů o tomto majetku.“ Zákaz převádění, zákaz zcizování.

A teď vám řeknu hlavní nosné důvody, které se vztahovaly k tomuto prvnímu výroku, kterým Ústavní soud zamítl zrušení § 29. Podstatu napadeného blokačního ustanovení je nutno spatřovat především v závazku příslibu zákonodárce v časově odložené budoucí době přijmout právní úpravu vypořádávající historický majetek církví a náboženských společností. Účel blokačního paragrafu je nutno sledovat v kontextu hodnotového základu restituční a rehabilitační legislativy a judikatury Ústavního soudu. Primární hodnotová východiska zákonodárce vtělil do preambulí a úvodních ustanovení restitučních a rehabilitačních zákonů a taktéž do zákona o protiprávnosti komunistického režimu a odporu proti němu – č. 198/1993 Sb. Ústavní soud k tomuto rovněž klíčovému zákonu judikoval a posuzoval jeho ústavnost. Nutno dále zdůraznit, že posuzovaná problematika restitucí není Ústavním soudem ani

s odstupem dvou desítek let nahlížena jako otázka vzdálené historické nespravedlnosti, která by se vymykala nástrojům právního demokratického státu.

Dále pokládám otázku pro porozumění další argumentům. Co by zrušení blokačního paragrafu přineslo? V posuzované věci je především zřejmé, že zrušení blokačního paragrafu by umožnilo převod historického majetku církví třetím osobám, čímž by bylo podstatně ohroženo, ne-li znemožněno majetkové vyrovnání prostřednictvím naturální restituce jako jedné z klíčových metod zmírňování majetkových křivd. Všechny ostatní metody zmírňování majetkových křivd nesou už nároky na státní rozpočet. Pokud tedy zákonodárce stanovil, že převod, přechod majetku, jehož vlastníky byly k rozhodnému datu církve a náboženské společnosti, resp. jejich právnické osoby, jest jakožto akt contra legem stížen absolutní neplatností, sledoval tím zcela rozumně účel napadeného ustanovení, a to ve vztahu k zajištění materiálního podkladu pro budoucí zákon o vypořádání historického majetku církví, případně širší legislativní řešení majetkového vyrovnání mezi státem a církvemi.

Další otázku kladu. Kdo je blokačním ustanovením dotčen, že se nesmí převádět církevní majetek? Největší část majetku, který je blokačním účinkem dotčen, nebo kterého se tento účinek týká, je ve vlastnictví státu. Odhaduje se 95 %. Stát však ve vztahu k tomuto majetku nemůže být ani teoreticky protiústavně dotčeným subjektem, jehož vlastnické právo by mělo být protiústavně omezeno. Stát se nemůže dovolávat vlastnického práva jako práva základního vůči sobě samému, zvláště pokud dotčený majetek získal za cenu porušování mezinárodně akceptovatelných standardů ochrany základních práv a svobod a rovněž tak za porušování i svých vlastních zákonů. V této souvislosti nelze ani teoreticky presumovat dobrou vůli státu či obdobný subjektivní prvek na jeho straně, neboť stát musí v každé době znát právo, znát ho objektivně.

Druhým dotčeným subjektem by mohly být obce. Jsou tím dotčeným subjektem? V jedné poloze ano, v druhé ne. Ve vztahu k obcím, které v některých případech jsou evidovány jako vlastníci původně církevního majetku, Ústavní soud především shledává, že blokace tohoto majetku není svévolí zákonodárce, který by na základě vlastní politické úvahy či na základě jiné neobhájitelné intence zamýšlel vůči konkrétním obcím nebo vůči celkové úrovni realizace práva na samosprávu nějakým rušivým způsobem zasáhnout. Obnovení samosprávy obcí bylo v roce 1991 doprovázeno navrácením tzv. historického majetku obcí zabaveného po roce 1949, a to zákonem č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí. Ve stejném roce – 1949 – pozbyla i církve svůj historický majetek. Ale zpět k obcím. V ustanovení § 4 odst. 2 zákona o přechodu, o navrácení majetku obcím, se říká, cituji: „Do vlastnictví obcí nepřecházejí rovněž věci z vlastnictví České

republiky, k jejichž vydání uplatní nárok oprávněná osoba podle zvláštního předpisu.“ Konec citace. Ve vztahu k obcím se tak jedná o výhradu, která dle svého smyslu má zabránit kolizím práv a nároků obcí jako eventuálně nových nabyvatelů a oprávněných osob budoucích restituentů. Ústavní soud ve své judikatuře v souvislosti s restitučními spory proto již opakovaně uvedl, že obec nemůže své vlastnické právo odvozovat podle zákona 172/1991 Sb. tam, kde předmětné nemovitosti nepředstavují tzv. historické vlastnictví obce, ale naopak představují mnohdy historický majetek obcí a náboženských společností.

I z mezinárodní komparace plyne reflexe specifické role církví ve společnosti. Historická úloha církví ve společnosti a na veřejnost orientovaný charakter jejich činností se odlišuje od jiných fyzických či právnických osob a zároveň umožňuje jejich komparaci co do požadavku nezávislosti na státu s místními obecními samosprávami, které jsou jako celky rovněž neoddělitelné od individuálního práva občana na sebeurčení. Maďarský ústavní soud se s církevními restitucemi vypořádal v roce 1993 a Slovensko, které zdědilo blokační paragraf s Českou republikou jako československé dědictví, se s křivdami minulosti vyrovnalo jedním zákonem z roku 292/1993 Sb. a následně dalším zákonem 503/2003.

Přecházím k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, kterou Ústavní soud použil jako jeden ze stěžejních argumentů v tomto důležitém nálezu. Evropský soud pro lidská práva v rozsudku velkého senátu z července 2004 ve věci Broniewski proti Polsku: tento rozsudek má pilotní charakter a jeho nosné důvody nelze pominout ani v nálezu, o kterém je řeč. Šlo o majetkový nález stěžovatele, který měl oporu v právním řádu, měl příslib zákonodárce a rovněž měl oporu v judikatuře nejvyšších soudních instancí. V důsledku nečinnosti státu nebyl přijat předvídaný zákon, podle něhož by bylo rozhodnuto o odškodnění. Evropský soudní dvůr shledal porušení článku 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě a kvalifikoval nečinnost státu jako zásah do majetkového práva stěžovatele.

Další nosné důvody uvozené otázkou: Je blokační paragraf dostatečně určitý? Poněvadž každé ustanovení právního předpisu musí být dostatečně určité, čili je blokační paragraf dostatečně určitý? Pokud napadené ustanovení blokačního paragrafu hovoří o církevních, náboženských společnostech, řádech a kongregacích, není jiného rozumného výkladu, než že se jedná o entity existující s vlastní právní subjektivitou podle platného práva, ať už byly chápány jako církevní právnické osoby uvnitř církví a náboženských společností, nebo vedle nich, které byly subjektem věcného práva z majetku, z něhož církve a náboženské společnosti čerpaly prostředky pro naplňování svých cílů a jehož odejmutí proto pociťovaly jako majetkovou křivdu. Ve vztahu k nim se pak jedná o takový majetek, který de iure nebo

de facto přešel na stát v rozhodném období, tj. v období od 25. února 1948 do 1. ledna 1990, a to v důsledku majetkové křivdy.

Vymezení okruhu dotčeného majetku v blokačním ustanovení je dostatečně určité, konstatoval Ústavní soud, neboť existence věcného práva v rozhodném období je objektivně právně průkaznou skutečností a je nerozhodné, že státní orgány nevedou kompletní samostatný seznam dotčeného majetku, k čemuž ani není právního důvodu. Na základě výše uvedeného tedy Ústavní soud neshledal důvody pro vyhovění návrhu na zrušení blokačního paragrafu.

Dostávám se k výroku druhému z téhož rozhodnutí, z téhož nálezu, kde se říká: „Dlouhodobá nečinnost Parlamentu ČR spočívající v nepřijetí zvláštního právního předpisu, který by vypořádal historický majetek církví a náboženských společností, je protiústavní a porušuje článek 1 Ústavy ČR, článek 11 odst. 1 a 4, článek 15 odst. 1 a článek 16 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod a článek 1 Dodatkového protokolu k evropské Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.“

Ústavní soud vyšel z metodiky, z nálezu spisová značka Pl. ÚS 20/05 a jeho závěrů, které protiústavní nečinnost odlišují od běžné nečinnosti zákonodárce v tom smyslu, že na straně zákonodárce musí existovat závazek určitý okruh právních vztahů právně upravit, přičemž tento závazek může plynout buď z jednoduchého práva, kde si zákonodárce tuto povinnost sám výslovně uložil, nebo přímo z ústavního pořádku, pokud neupravení určitého okruhu vztahů vyvolává ústavně právní důsledky. Nepřijetí zvláštního zákona, k čemuž se zákonodárce explicitně zavázal, po dobu 19, dnes už 20 let, ač byl Ústavním soudem na problematičnost své nečinnosti upozorňován, je projevem nepřijatelné legislativní libovůle a porušuje čl. 1 Ústavy – to, že je Česká republika demokratický právní stát.

To, co Ústavní soud ve své judikatuře označuje jako legitimní očekávání, je nepochybně trvajícím a konkrétním majetkovým zájmem, nárokem spadajícím pod čl. 11 Listiny a čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě, což je pokojné užívání majetku a ochrana majetku. Nemožnost realizovat tento majetkový zájem, nárok po dobu 19 let tak podle názoru Ústavního soudu splňuje hledisko protiústavnosti spočívající v opomenutí legislativně vyřešit systémový a komplexní problém, na nějž byl zákonodárce Ústavním soudem opakovaně upozorňován. Legitimita účelu tohoto zásahu nečinnosti mohla trvat po určité období – v době přijímání nejzávažnějších, nejzásadnějších kroků společenské transformace. Není však udržitelná ad infinitum.

Ustanovení čl. 2 odst. 1 Listiny garantuje náboženský pluralismus, náboženskou toleranci, resp. oddělení státu od konkrétních náboženských vyznání, jde o zásadu profesně

neutrálního státu. Zásada náboženského pluralismu a tolerance je vyjádřena i v dalších člancích Listiny – v čl. 16 odst. 1 a v čl. 15 odst. 1.

Ústřední princip konfesně neutrálního státu je realizován kooperačním modelem vztahu státu a církví a jejich vzájemnou nezávislostí. Pro následující úvahy je podstatné, zda a do jaké míry přesahuje ekonomická soběstačnost materiální předpoklad nezávislého výkonu práv zaručených především v čl. 16 odst. 1 a 2 Listiny. Ústavní pořádek ČR totiž neobsahuje pouze imperativ nezávislosti státu na církvích a náboženských společnostech, jako součást ideologické a náboženské neutrality státu, nýbrž i požadavek nezávislosti církví a náboženských společností na státu při naplňování jejich cílů. Současný stav při absenci rozumného vypořádání historického církevního majetku, kdy stát je v důsledku své vlastní nečinnosti nadále dominantním zdrojem příjmů dotčených církví, navíc bez zjevné vazby na výnosy ze zadržného historického majetku, tak ve svých důsledcích porušuje čl. 16 odst. 1 Listiny co do volnosti projevovat víru ve společnosti veřejným působením a tradičními formami nábožensky motivovaných obecně prospěšných aktivit s využitím příslušných historicky formovaných ekonomických zdrojů v hospodářské složce církevní autonomie.

To je k plenárnímu nálezu, který má dva výroky, jak jsem vám řekla, a pro který z 15 soudců Ústavního soudu hlasovalo 9, dva soudci byli nepřítomni. Čili tento plenární nález byl podporován velkou většinou, vlastně kvalifikovanou většinou ústavních soudců.

A tím dalším velice klíčovým nálezem, o kterém se chci zmínit, je nález spisová značka I. ÚS 562 z roku 2009 a je z 31. 8. 2011. V tomto vyhovujícím nálezem – to je nález, který dělal první senát, čili tři soudci Ústavního soudu, a který navazuje na plenární nález, o kterém jsem zde referovala – se říká, Ústavní soud vyslovil, že od přijetí ustanovení blokačního paragrafu uběhlo 20 let, uběhla i lhůta, která byla požadována po plenárním nálezem, kde se řeklo, že parlament je protiústavně nečinný, tak Ústavní soud vyčkával ještě dobu plnohodnotného legislativního procesu, aby mohl Parlament zákon přijmout, takže po této lhůtě, v podstatě za další víc než rok, lze tu lhůtu považovat již za překročenou a v této souvislosti je tedy znovu, řekl tento senát, třeba zdůraznit, že podle čl. 89 odst. 2 Ústavy jsou vykonatelná rozhodnutí Ústavního soudu závazná pro všechny orgány i osoby, působí tzv. erga omnes, proti všem. A dále Ústavní soud pokračoval: „Parlament není suverén, který si svou agendu libovolně určuje a slouží toliko svým cílům, nýbrž je vázán Ústavou, tedy smí užívat své kompetence toliko k naplňování ústavy, nikoliv k opaku.“ Soudy jsou povinny – a teď je určitý vzkaz, určitá instruktiva obecním soudům – za takové situace pojmát žalobu církevní právnické osoby jako „žalobu svého druhu (blížíci se žalobě restituční) mající za cíl dosáhnout zaplnění mezery vzniklé dlouhodobou nečinností zákonodárce v rozporu s čl. 1

Ústavy České republiky, čl. 11 odst. 1 a 4, čl. 15 odst. 1 a čl. 16 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod a rovněž tak čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a svobod“.

Čili Ústavní soud v podstatě dal obecným soudům instrukci, že nesmí odmítat žaloby, nesmí zamítnout žaloby, ale musí o nich rozhodovat, poněvadž Parlament nenaplnil to, co v zákoně přislíbil. Soudy musí postupovat v duchu náprav křivd, které se staly po roce 1989. V případě ochrany základních práv mají soudy povinnost rozhodovat o žalobách podle obecných právních principů, aby protiústavní absenci zákona překlenuly, a naopak nesmí odmítat rozhodovat o základních právech s odkazem na neexistenci zákona. Je to zase analogie k nálezu, který se týkal regulovaných nájmu, který jsem tady už zmínila (Pl. ÚS 20/05), čili analogicky k tomuto nálezu má tento postup plnou legalitu až do přijetí zákona, kterým by Parlament přerušil svoji protiústavní nečinnost a přijal zákon, který by vypořádával historický majetek církví a náboženských společností.

Dámy a pánové, děkuji vám za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji paní doktorce Ivaně Janů, která nám krásným, člověk by řekl tím suchým právním jazykem, vysvětlila podstatu poslaneckého, senátorského i ministerského slibu, ústavního slibu, kterým máme jednat a rozhodovat jak politicky, tak věcně. Myslím, že to bude dobré vodítko nejenom do další diskuse v tomto panelu, ale i pro rozhodování orgánů, které nás čekají.

Já bych ještě dodatečně chtěl mezi námi přivítat pana poslance Marka Bendu, který s námi je zde na této konferenci již od začátku, ale protože jsme spolu konzultovali spousty věcí ještě před konferencí, tak ani mně to nedošlo, že ho mám také přivítat slušně a zdvořile. Marku, vítěj mezi námi!

A dalším, kdo dostane slovo, je pan Petr Jäger, odborník na ústavní a konfesní právo. Pan Jäger vyučuje na katedře ústavního práva a politologie Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a působí jako asistent na Ústavním soudu České republiky. Zaměřuje se na ústavní a konfesní právo. Je autorem či spoluautorem knih Církev a náboženské společnosti v České republice a jejich právní postavení z roku 2006, Svoboda projevu – rok 2007 a Komunistické právo v Československu – rok 2009 a podílel se i na zpracování komentáře k Listině základních práv a svobod. Pane magistře nebo doktore, máte slovo.

Pan Petr Jäger: Dobré dopoledne, děkuji za slovo, děkuji za představení. Dovolte, abych se ve svém příspěvku zavděčil organizátorům v tom, že se dotknu myslím mýtu

největšího, který se týká právě otázky navrácení majetku církvím, protože napříč společenskými vrstvami i řekněme jakýmikoliv vzdělanostními skupinami se dnes setkáme se zcela samozřejmým tvrzením, že katolická církev přece nikdy nic nevlastnila. Mýtů kolem majetkového vyrovnání je tedy jistě mnoho, ale mým cílem je nyní vyvrátit alespoň ta tvrzení, že vlastníkem církevního majetku nebyla katolická církev, resp. církevní právnické osoby, a že by tím vlastníkem dokonce měl být stát. Na rozdíl tedy od paní ministryně, pokud hovořím o církvi, nemám tím na mysli náboženské společnosti, ale výhradně církev katolickou, protože ta měla v minulosti speciální režim.

V první řadě musím zdůraznit, že nejsem historik. Pokud se máme zabývat charakterem církevního majetku v souvislosti s uvažovaným navrácením jeho části církevním právnickým osobám, je totiž z právního hlediska zcela nerozhodné, kdo byl vlastníkem církevního majetku ve středověku nebo za Josefa II. Přítomní historici prominou. Podle celospolečenského konsensu po roce 1989 je rozhodným datem 25. únor 1948 a výhradně k tomuto datu se posuzuje otázka vlastnictví osob stížených majetkovou křivdou. Pokud se máme vracet do historie z hlediska povahy vlastnického práva, tak jediné do té historie, která přímo předcházela rozhodnému období. Po právní stránce nás tedy může zajímat Československá republika a před ní rakouské zákonodárství, které nově vzniklé Československo recipovalo. Za stěžejní předpisy lze považovat všeobecný občanský zákoník z roku 1811, který především přinesl jednotný koncept vlastnictví, a z hlediska veřejnoprávního omezení katolické církve pak zákon 50 z roku 1874 Říšského zákoníku, kterým se upravují zevní poměry katolické církve. S tím potom souvisely i další předpisy provádějící. Oba dva zákony platily i později v Československu.

Jednotný koncept vlastnictví znamená, že zde od roku 1811 na základě všeobecného zákoníku občanského neexistovaly speciální druhy vlastnictví pro různé skupiny osob, které by se dělily například na vlastnictví soukromé či veřejné, individualistické či socialistické. Cituji: „Definice takové jsou jen ohlasem politických ideologií,“ říká přední český civilista Jaromír Sedláček v komentáři k občanskému zákoníku z roku 1935. Vlastnictví bylo tedy jenom jedno, jednoho druhu. Uvedená notorieta právníka nutí zpozornět, pokud zaslechne opakovaný a mohu říci skutečný mýtus o veřejném vlastnictví církve. Právní řád před 25. únorem 1948 neznal žádné soukromé a veřejné vlastnictví. Je příznačné – nevím, zda to někoho překvapí, či ne –, že ani současné české právo nezná soukromé vlastnictví, ani vlastnictví veřejné, nezná tuhle distinkci. Pojem veřejného vlastnictví, čímž se patrně mělo myslet státní, neměl před rozhodným datem v právu oporu, a to ani ve vztahu k církvi.

Ovšem tato skutečnost nebránila občas citovanému Antonínu Hobzovi, který byl za první republiky profesorem mezinárodního práva, aby tvrdil, že církevní majetek je, cituji: „zvláštním druhem veřejného jmění ve státě, jímž volně disponuje stát“. Tento argument často zaznívá v politické diskusi. Ovšem již dále se necituje, že i sám Hobza cudně dodává, cituji: „pojem veřejného vlastnictví nedošel u nás výslovného výrazu v zákonodárství, jinak ve Francii“. Kromě toho, že skutečně tento výraz neměl oporu v právu, vyvrací jej navíc řada dalších odborníků i zcela konkrétní praxe československých státních orgánů, včetně soudů pochopitelně. Stojí možná ještě za zmínku, že tolik citovaný profesor Hobza po roce 1948 neslavně proslul v církevních monstrprocesech jako soudem povolený znalec – nebo jak to nazvat – ve vztahu k posuzování katolické církve, její hierarchie a kanonického práva. Například v roce 1950 v jednom z hlavních vykonstruovaných tzv. církevních procesů před státním soudem s představiteli řeholních řádů osvědčil špionážní charakter římskokatolické církve a řeholních řádů pod vedením papeže, který rovněž, cituji: „stojí v táboře amerických imperialistů štvoucích lidstvo do třetí světové války“. V procesu byli odsouzeni představitelé církve Mastiliak, Machalka, Šilhan, Tajovský a další. V dalším svém pozdějším stanovisku Hobza ještě zdůraznil zásadu, cituji: „Čím vyšší – rozuměno církevní funkcionář – tím větší vina a tím větší trest.“ V tomto procesu tuším ke konci roku 1950 byli odsouzeni Jan Anastáz Opasek, biskup Zela a další. To jenom pro ilustraci celkového osobnostního vývoje pana profesora Hobzy.

Zpět k vlastnictví katolické církve. Profesor Kamil Henner již před více než sto lety například uvedl, cituji: „Otázka, kdo je vlastníkem jmění církevního, není sice v teorii dosud jednoznačně zodpovězena, ač prameny právní svědčí jedinému názoru, že jím jest jednotlivý ústav církevní jakožto právnická osobnost, což uznává i právo rakouské.“ Rovněž dosud respektovaný Slovník veřejného práva československého z první republiky uvádí u hesla katolická církev, cituji: „Podle recipovaných předpisů rakouských nejenže stát neomezuje nabývání církevního jmění, ale naopak svou pomocí zajišťuje, aby jmění církevní bylo skutečně svému určení zachováno. V otázce vlastnického práva a ostatních soukromoprávních poměrů jmění církevního jsou směrodatnými výhradně předpisy všeobecného práva občanského.“ Dále se na stejném místě uvádí: „Podmětem – rozuměno subjektem – majetkových vztahů může být pouze jednotlivá instituce církevní jako osoba právnická, tedy kostel, farní obroč, kapitula, nadace apod.“ Tím je myšlen rozdíl s eventuální koncepcí právní subjektivity katolické církve jako celku. Teorie přinejmenším v době první republiky i v době Rakouska si nebyla jista, zda církev jako celek má právní subjektivitu. To samozřejmě nebylo na překážku tomu, aby jednotlivé církevní instituce, to znamená církevní právnické osoby,

měly tuto způsobilost majetek vlastnit a být skutečně vlastníkem jednotlivých dílů nebo objektů církevního jmění. Proto i dnes jsou krajně zavádějící zprávy, že církve se soudí, církve připravuje žaloby. Nejedná se o církve jako celek, vždycky se jedná o konkrétního dřívějšího vlastníka, o konkrétní subjekt.

Tím se dostáváme ke struktuře církevního jmění, která byla poměrně složitější, než je dnes, což ale mělo svou konkrétní funkci. Teorie i praxe rozlišovala tyto kategorie církevního majetku:

1. Věci posvátné. Do této kategorie spadaly věci bezprostředně určené pro bohoslužbu, například chrámy, oltáře, kalichy, patény, bohoslužebná roucha, monstrance, zvony apod.

2. Jmění církevní, což značí věci, které poskytují ekonomické zabezpečení chodu kostelů či výživu duchovním. Církevní jmění se dělilo dále – alespoň v jaksi jednoduchém náhledu – na:

a) jmění zádušní neboli fabriční, do čehož spadalo i jmění jednotlivého chrámu, které sloužilo k zachování a opravě budovy chrámové a k zabezpečení bohoslužebného provozu;

b) obročí duchovní neboli beneficium, které bylo určeno k výživě duchovního konkrétního chrámu.

Pokud jste před chvílí zaslechli obrat jmění jednotlivého chrámu, nejedná se o nepřesnost, neboť skutečně bylo pravidlem, že kostel byl právnickou osobou, dnešní terminologií účelovým sdružením majetku s vlastní právní subjektivitou, na rozdíl od sdružení osob, které je založeno na fyzických osobách. Proto rovněž v pozemkových knihách byl zanesen například jako vlastník pražské katedrály Katolický metropolitní kostel u svatého Víta, což patrně dodnes budí zbytečné nepochopení v tom, jak může kostel vlastnit kostel, když si to přeložíte do běžné češtiny.

Když už jsem zmínil pozemkové knihy, tedy v tom – řekněme – současném, moderním pojetí zápisy do nich byly činěny přibližně od 70. let 19. století a jsou výsledkem snahy státu o ucelenou evidenci vlastnických vztahů k nemovitostem. Protože byl zároveň zaveden tzv. intabulační princip, tedy právo přecházelo teprve zápisem do pozemkové knihy, provázely zápisy církevního majetku spory, nikoliv však ze strany státu, nýbrž především ze strany patronů kostelů, kteří se domnívali, že oni by měli být zaneseni jako vlastníci příslušného kostela. Po rozhodnutí soudu byl zápis uveden do souladu se skutečností, to znamená: od 70. let 19. století v pozemkových knihách je vlastník v podstatě všech nemovitostí na území ČR evidován kontinuálně a zcela konkrétně. Nechávám stranou výpadky v době 1. a 2. světové války.

Otázka vlastnictví se řídí předpisy soukromého práva, tedy občanským zákoníkem, ale v každé době na každého vlastníka dopadá ještě další veřejnoprávní regulace. V případě katolické církve představoval zvláštní druh omezení zmíněný zákon 50 z roku 1874 o zevních poměrech církve katolické. Ten říká v § 38: „Co se týče hospodaření se jměním církevním, jest pravidlem, že jmění církevní požívá té ochrany státní, kteréž požívají nadání obecně užitečná.“ Na čem že je založeno tvrzení, že církevní jmění je ve vlastnictví státu? Na zákonné ochraně tohoto majetku státem, na státním dozoru. Je zřejmé, že toto není přesvědčivý argument pro argumentaci ve prospěch státu. Na zákon 50 z roku 1874 navazovaly další předpisy, především nařízení 162 z roku 1860 Říšského zákoníku, podle něhož platilo, cituji – to cituji nikoliv z nařízení, ale opět ze Slovníku veřejného práva československého: „Nesmí žádný majetek církevní, ať kostelní, obroční nebo nadační, býti zcizen nebo značně zatížen, aniž by bylo získáno dříve svolení příslušných úřadů církevních a státních.“ Uplatnilo se v tomto pravidlo, že čím vyšší byla hodnota zcizovaného majetku, rozhodoval o povolení ke zcizení vyšší státní úřad.

Nutno konstatovat, že na základě dispozičního či jakéhokoliv jiného veřejnoprávního omezení vlastníka věci se stát nedostává do pozice vlastníka nebo spoluvlastníka. Je totiž známo, že každý vlastník může být v právech omezen. Vlastnické právo je však elastickým do té míry, že pomine-li veřejný zájem, tedy i omezení, vlastník se automaticky navrácí do dříve omezených práv. Podle zákona 50/1874 a navazujících předpisů tedy skutečně podléhaly významnější dispozice církve s majetkem schválení kultové správy. Co se dnes však nepochopitelně předkládá jako omezení vlastnického práva hraničící s jeho neexistencí, je však v zákoně vysvětleno zcela jinak. Cituji: „Státní správa v záležitosti duchovních má zvláště právo přihlížeti k tomu, aby se jmění, základní jmění kostelů a ústavů církevních zachovalo.“ Podstatnou informací nyní je, že toto omezení v uvozovkách znamenalo ve skutečnosti preferenční, až zvýhodňující režim oproti vlastníkům jiným, tedy státní ochranu s cílem nikoliv církevní majetek postupně vyvlastňovat, umenšovat nebo rozkrádat, jak se poté stalo po roce 1948, ale naopak jej zachovat pro fungování katolické církve, která prostřednictvím farních úřadů plnila i úkoly dnes vykonávané státní správou – například vedení matrik. To je nejtypičtější příklad, protože stát vlastní evidenci obyvatel v té době neměl. Pokud by se jmění církevní naopak zmenšovalo, vedlo by to ke zvýšené zátěži náboženských fondů, na čemž stát pochopitelně neměl zájem. Náboženské fondy, případně stát z jiných prostředků by chod jednotlivých církevních úřadů, které například vedly matriky, musel nějakým způsobem dotovat.

Na základě uvedeného by bylo poměrně jednoduché určit, kdy je vlastníkem stát a kdy je vlastníkem církevní subjekt. Ovšem zmíněná veřejnoprávní regulace byla ještě komplikovanější. Pod pojem církevního jmění ve smyslu jeho veřejnoprávní ochrany byly zařazovány i věci církevnímu účelu věnované, a to bez ohledu na osobu vlastníka. Věnováním k účelům církevním – a jednalo se typicky o budovy kaple, kostela či zvonice – ze strany třetí osoby totiž sice nenastal přechod vlastnického práva na církevní subjekt, avšak vlastník již ztratil možnost volné dispozice s touto kaplí a nemohl ji církevnímu účelu bez souhlasu církve odejmout, byť stále zůstával vlastníkem. Z judikatury Nejvyššího správního soudu prvorepublikového plynulo, že obec vlastníci kapli ji nemohla propůjčiti k bohoslužbám jiné církvi. I z těchto případů je zřejmé, že veřejnoprávní regulace práva s věcí disponovat ještě sama o sobě nemohla způsobit přechod vlastnictví na stát. Pochopitelně navrhované majetkové vyrovnání, alespoň pokud vím, se netýká těchto věcí, které byly pouze ve veřejnoprávním smyslu věnovány k církevním účelům. Majetkové vyrovnání se týká věcí, nemovitostí, které byly skutečně vlastněny a zároveň tedy veřejnoprávně regulovány.

Autoři komentáře k všeobecnému zákoníku občanskému v souladu s uvedeným uvádějí, že symptomatickým znakem vlastnického práva jest dispozice vlastnictví, neboť vlastník může ji míti, ale nemusí. Tedy jinými slovy řečeno, vlastník s omezeným dispozičním právem není částečným, neúplným či podobně méně hodnotným vlastníkem. Vznik Československa po roce 1918 byl provázen rozsáhlými majetkovými přesuny. Část církevních nemovitostí byla zahrnuta do pozemkové reformy. Těžko obviňovat tehdejší vládu z takové právní ignorance, že v protikatolické atmosféře po roce 1918 vyvlastňovala ve skutečnosti státní pozemky a církvi za to ještě bezdůvodně vyplácela náhradu.

Pokud jsem před chvílí hovořil o myšlence veřejného vlastnictví, není zase úplně pravda, že bychom s podobným konceptem neměli v Československu zkušenost. Úchylku od všeobecně uznávaného konceptu vlastnictví znamenalo období komunistické vlády, kdy právo znalo několik forem vlastnictví s různým stupněm ochrany: vlastnictví socialistické, osobní a soukromé. Příznačně však opět současná Listina základních práv a svobod nehovoří o soukromém či veřejném vlastnictví, naopak výslovně zdůrazňuje v čl. 11 odst. 1 větě druhé, že vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu. Tvrzení, že církevní majetek byl zvláštní formou státního či společenského vlastnictví, nemají tedy v právu oporu a lze je patrně považovat za relikv deformace právního myšlení právě před rokem 1989.

Ač je to možná paradoxní, komunistický režim, který naopak institut společenského vlastnictví prosazoval, si údajného veřejného charakteru církevního majetku nepovšiml. Z právně relevantních pramenů po roce 1948 bylo publikováno jen nemnoho stanovisek

úředních a soudních orgánů. Přesto ze stanoviska generální prokuratury z roku 1954 plyne, že majetek církví a náboženských společenství není v socialistickém vlastnictví a nebyl nikdy zestátněn. „Vlastnictví církví a církevních institutů trvá, přičemž stát na majetek toliko dozírá. Konstatujeme tedy, že se jedná o vlastnictví soukromé.“ K té poznámce „nebyl nikdy zestátněn“, to se samozřejmě týká pouze majetku, který skutečně nebyl zestátněn po roce 1948 a ve vlastnictví církevních subjektů zůstal i mezi lety 1948–89.

Dále sekretariát pro věci církevní, což byl vlastně předchůdce současného odboru církví Ministerstva kultury, ve svém vlastním stanovisku z roku 1972 rovněž zdůrazňuje, že církevní vlastnictví je vlastnictvím soukromým, a to na základě interpretace rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č 47/1971 Sb.

Povahou církevního majetku za Rakouska a za první republiky se pro účely majetkového vyrovnání dosud zabývaly, pokud vím, čtyři odborné posudky, a to posudek Univerzity Karlovy, od něhož se sice nedávno univerzita distancovala, ale nerad bych, aby byl tento posudek brán z tohoto důvodu jako nějaký méně hodnotný, dále posudek Masarykovy univerzity v Brně, posudek Právnické fakulty Západočeské univerzity v Plzni a posudek Ústavu státu a práva Akademie věd ČR. Žádný z nich, žádný z těchto posudků nedospěl k závěru, že by to k rozhodnému datu měl být stát, kdo byl vlastníkem církevního majetku, anebo že by se mělo jednat o nějaké speciální veřejné vlastnictví.

Pokud je to pro někoho stále málo přesvědčivé, lze použít argument v podstatě empirický. Pokud vlastníkem církevního majetku před rokem 1948 měl být stát, jak je možné, že dnes již stát není vlastníkem například kostelů a far? Kde se stala chyba? Všiml si někdo, že by kostely církví stát někdy po roce 1948 prodal nebo daroval? Ne! Jedná se o kontinuální vlastnictví církevních subjektů.

A konečně myslím, že je poměrně nápadné, že si této skutečnosti, tedy tvrzeného státního nebo veřejného vlastnictví ve vztahu k církevnímu majetku za dobu před rokem 1948 nevšimly české soudy, včetně soudu Ústavního či soudu Nejvyššího, tedy v případech, kde rozhodovaly věcně na základě určovací žaloby. O většinu případů se dosud nejedná, jak bylo vyloženo v judikatuře Ústavního soudu, ale pokud vím, na základě právě nálezu Ústavního soudu se soudy dostaly k věcnému rozhodování skutečně o vlastnickém právu a vyhovovaly těmto církevním subjektům právě s odkazem na trvajícím vlastnictví před rokem 1948.

To je myslím ode mě všecko. Musím se z další části konference bohužel omluvit. Neberte to prosím jako výraz nějaké neúcty k účastníkům nebo organizátorům konference, ale

mám ještě další přednášku. Proto děkuji za pozornost a těším se někdy při odborné diskusi opět na shledanou. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu Mgr. Petru Jägerovi. Aspoň na oběd zbude trošku víc pro další účastníky. (Pobavení.) Děkujeme za velmi zajímavé doplnění ještě nálezu Ústavního soudu paní Ivany Janů. Myslím si, že mnozí v sále už mají jasno, včetně studentů, které jsem zde viděl, jak si pilně dělali poznámky.

Jako další vystoupí pan Jakub Kříž, právník a vysokoškolský pedagog. Působí na Vysoké škole CEVRO Institut. V minulosti byl zástupcem ředitele odboru církví Ministerstva kultury a z této pozice se podílel na zpracování návrhu restitučního zákona předkládaného Topolánkovou vládou. Problematice církevních restitucí se věnuje i ve své publikační činnosti, je mj. autorem komentáře k zákonu o církvích a náboženských společnostech. Prosím, máte slovo.

Pan Jakub Kříž: Děkuji za slovo. Vážené dámy, vážení pánové, není úplně jednoduché navázat na tak vynikající předřečníky. Již na začátku bylo zmíněno, že příliš často opomíjíme ten morální rozměr a zaměřujeme se na rozměr právní. Prosím, omluvte mě, ale z tohoto hlediska můj příspěvek bude z převážné části zcela amorální. Pokusím se zaměřit na hledisko právní a vyvrátit některé mýty či bludy, o kterých dosud nebyla řeč. Pokusím se být ve svém příspěvku stručný, abych splnil přání pořadatelů s naplněním časového limitu.

Dovolím si ještě jednu drobnou poznámku k otázce veřejnoprávního charakteru vlastnictví církevního majetku. V moderní době se jí zabýval mj. také Evropský soud pro lidská práva, který dovedl, že obsah vlastnického práva církví, konkrétní církevní právnické osoby, k jejímu majetku nebo pro charakter takového vlastnického práva není rozhodné, zda církevní právnická osoba je v daném státě považována za subjekt práva veřejného, nebo nikoliv. Dovedl tak ve svém judikátu ve věci Svaté kláštery proti Řecku.

Ale nyní již k několika vybraným mýtům či bludům, které se vztahují k předkládanému návrhu zákona. První z nich je následující – a sice nejde o problém právní, ale o problém společenský, a tudíž společnost má ještě nějaký čas vyčkávat, hledat vhodnější řešení, případně se rozhodnout, že majetek nebude vydán ani nahrazen, a případně o tom uspořádat referendum. Takový pohled je skutečně velmi zkreslený, jak vysvětlila soudkyně Ústavního soudu paní doktorka Janů. Podle konstantní judikatury Ústavního soudu církvím svědčí k jejich historickému majetku tzv. legitimní očekávání. Legitimní očekávání není jenom nějaká obecná, ve vzduchu visící naděje, že stát jednou přistoupí ke zmírnění

majetkových křivd, ale – jak zdůrazňuje nálezný Pl. ÚS 9/07 – má individuální povahu, jedná se v podstatě o individuální majetkový nárok poškozeného subjektu vůči státu, přičemž obsahem nároku je skutečnost, že historický majetek bude buď vydán, nebo nějakým jiným způsobem vypořádán. A protože se tedy jedná o individuální právní nárok, není zde prostor pro nějaké vyčkávání ani pro vypisování referend. Vypsání referenda o takových nárocích by v podstatě bylo obdobné jako vypsání referenda o tom, zda má obchodní partner zaplatit fakturu, či nikoliv.

Mýtus další. Způsob, jakým byla určena finanční náhrada, je prý pochybný, protiústavní či diskriminační. Pravděpodobně diskriminační vůči někomu jinému, snad jiným restituentům. Zde je třeba uvědomit si, jaké postavení má celá finanční náhrada nebo finanční plnění v procesu zmírnění majetkových křivd. Návrh zákona je vystaven v podstatě na třech vedle sebe stojících pilířích. První pilíř je ten, že část majetku bude vydána naturální cestou původnímu historickému vlastníku, další část majetku bude paušálním způsobem odškodněna a třetí pilíř je ukončení státní finanční podpory církvím. Finanční podpory, která – jak se mylně občas uvádí – není kompenzací vzniklou po roce 1949, nějakou dočasnou kompenzací za odebrání majetku, ale finanční podporou, která na našem území byla poskytována historicky již za první republiky, již za doby Rakouska-Uherska. V tomto kontextu je tedy třeba vnímat účel finanční náhrady. Najde tedy o konkrétní protiplnění za individuálně určený nevydaný majetek v tom smyslu, jakou měla funkci finanční náhrada například v zákoně o půdě. Podle zákona o půdě restituent požádal o vydání majetku, pokud nebyl vydán, mohla se vydat náhradní restituční, a teprve pokud nebyl vybrán ani náhradní pozemek, mohlo dojít k finančnímu odškodnění. Dle navrhovaného zákona takový mechanismus nebude a majetek, který nebude vydán v naturální restituci, v žádném individuálním řízení nahrazován nebude.

Finanční náhrada má tedy určitý paušální charakter a doklad je velmi jednoduchý. Někdy v listopadu – tuším – nebo v minulém roce vláda České republiky schválila parametry majetkového vyrovnání. Těmi parametry bylo vymezeno, jaká částka finanční náhrady má být a jaký majetek má být naturálně vydán. V průběhu přípravy legislativního materiálu došlo k výraznému omezení vydávaného majetku, například na základě zásadní připomínky Ministerstva životního prostředí byla z vydávání vyloučena všechna území národních parků, což je majetek řádově velké hodnoty, a přesto s výší finanční náhrady nebylo žádným způsobem pohnuto. To tedy dokládá tu skutečnou paušalizaci, že se jedná o paušální náhradu. A v tom je i její kouzlo, a tedy, že se stanoví určitá náhrada a jejím vyplacením se má za to, že všechny křivdy jsou odčiněny.

A finanční náhrada, přestože tedy návrh zákona používá pojem náhrada, nemá pouze nahrazovací funkci, odškodňovací, ale můžeme ji v širších souvislostech chápat i jako určité odstupné, které se vyplácí s přechodem na zcela nový model finanční nezávislosti církví na státu. Podpůrný argument je například ten, že stát stále právně má povinnosti vyplývající z patronátních práv, tzv. patronátní povinnosti. Jejich ocenění je v řádu desítek miliard, resp. přesahující 100 mld. korun, a tyto patronátní povinnosti majetkovým vyrovnáním zaniknou. Nebyla individuálně vyčíslována, nejsou zahrnuta konkrétně v té výši finanční náhrady, ale můžeme mít za to, že jsou paušálně finanční náhradou vyrovnána. Jaksi z hlediska politického se skutečně jedná o volbu jedné z možných metod majetkového vyrovnání.

Legitimních metod je celá řada, můžou být zvoleny i jiné, ale jak judikuje konstantně Evropský soud pro lidská práva, například ve věci Jantner proti Slovensku nebo Kopecký proti Slovensku, je zcela v gesci státu, jakým způsobem, jakou metodu zmírnění majetkových křivd zvolí a ostatně i onen náleze Ústavního soudu Pl. ÚS 9/07 se v určitých pasážích vyhýbal konkretizaci právě proto, aby ponechal zákonodárci volné pole při volbě konkrétní metody zmírňování křivd. A poslední poznámka k tomuto mýtu. Paušální finanční náhrada není nic neobvyklého ani z hlediska mezinárodního srovnání. Příkladem nám může být Maďarsko.

Mýtus další. Nejde prý o restituci, a proto není třeba cokoli vydávat. Toto je skutečně jeden z nejpodivnějších argumentů, které v diskusi zaznívají. Předně chci upozornit na to, že návrh zákona žádné slovo restituce neobsahuje – ani návrh zákona, ani důvodová zpráva. V českém právním prostředí pojem restituce v podstatě používáme ve dvou významech. První je občanskoprávní restitutio in integrum – uvedení do původního stavu, což je jedna z forem náhrady škody. Pokud bude majetek vydán původnímu vlastníkov, tak právně se jedná o uvedení původního vlastníka do jeho původních vlastnických práv. Nebude se však již jednat o uvedení v původní stav faktický, ani o uvedení do původního veřejnoprávního stavu, do stavu původní veřejnoprávní regulace. V tomto smyslu se skutečně o žádnou restituci, v tomto nejpřísnějším slova smyslu, nejedná, ale žádný proces zmírňování majetkových křivd po roce 1989 v tomto smyslu restitucí nebyl.

Pojem restituce se v českém právním jazyce používá i v jiném, širším významu, a to jako zkrácené označení způsobu zmírňování křivd totalitního režimu formou vydávání původního majetku. Jako restituce se tak například označoval postup podle zákona o půdě. Podle zákona o půdě se například původnímu vlastníkov, vydával i pozemek, který nevladnil, v náhradním režimu, a přesto kritikům nevadilo, že se tento proces označoval jako restituce. Čili argument, že se nejedná o restituci v plném slova smyslu, a tudíž není co vracet, je v podstatě jenom nějakým žonglováním s pojmy.

Mýtus další. Prý se vydá církvím něco, co dříve nevlastnily. Kdo četl návrh zákona, tak ví, že něco takového možné není. O vydání majetku může požádat pouze původní historický vlastník, dotčený církevní subjekt, nebo jeho právní nástupce. A v konkrétním řízení nebo ve vztahu k povinné osobě musí doložit, že byl původním vlastníkem. Tedy nikomu jinému než původním vlastníkům se nevydává a žádný jiný než historický majetek církví se vydat nemůže. Stejně tak návrh zákona nepočítá ani s oněmi náhradními restitucemi, čili vydáváním nějakých jiných pozemků náhradou za ty, které vydat nejde. Z tohoto hlediska je návrh zákona velmi jednoduchý. Co se podaří vydat, to se podaří. Co se nepodaří, to se nepodaří a to je vše zahrnuto v paušální finanční náhradě.

Mýtus další, velmi často používaný – jedinou bezpečnou cestou je prý výčtový zákon. Především je to jedna z velmi nejvíce nereálných cest. Zákon, který by obsahoval desítky tisíc položek katastru nemovitostí, skutečně ani z technického hlediska dle mého názoru nelze přijmout. Vedle toho Ústavní soud vyslovil pochybnosti o ústavnosti takové cesty, a to jak konkrétně ve vztahu k církevnímu majetku, konkrétně v nálezu Pl. ÚS 9/07, tak ale i v jiných záležitostech, kdy se právní předpis pokoušel řešit individuálně určený vztah. Já chápu, že z ideologického hlediska je výčtová metoda velmi přitažlivá. Ona se totiž tváří tak, že se nikomu nic nevrací a že stát blahosklonně rozdává nějakou kompenzaci, vydává svůj majetek. A to je podle mě hlavní důvod, který je za tím, proč je tak silné volání po výčtové metodě.

Mýtus další – způsobí se prý nové křivdy stávajícím vlastníkům. To je taková oblíbená fráze, že napravováním starých křivd způsobíme křivdy jiné. Ve vztahu ke zmírňování majetkových křivd způsobených církvím je takový argument zcela nesmyslný. Tím, kdo majetek bude vydávat, je pouze stát, pouze Česká republika, budou se vydávat pouze věci ve vlastnictví ČR. Nebudou vydávat věci ani obce, ani kraje, přestože ty jsou dlouhou dobu judikaturou Ústavního soudu upozorňovány na to, že mohou takový majetek vydávat. Přesto se zvolila metoda, že ani obce, ani kraje, a tím více fyzické či právnické osoby soukromoprávního charakteru, nebudou majetek vydávat. Je tedy otázka, kdo tedy by měl být poškozen? Nikdo.

Mýtus další – majetek prý vlastnily církevní nadace, které již neexistují, a tudíž není komu co vracet. Toho se již dotkl můj předřečník pan doktor Jäger, takže já to jenom velmi stručně zrekapituluji. Určitá část církevního majetku byla vlastněna právnickými osobami fundačního nadačního typu, které dnešnímu právu nejsou příliš známé. Nový občanský zákoník již opět s fundacemi počítá, čili řekněme, že v době jeho účinnosti právní povědomí již třeba bude jiné. Typicky například kostel vlastnila právnická osoba s názvem kostel – kostel svatého Michala vlastnila právnická osoba s názvem Kostel svatého Michala. Není ale

pravda, jak někteří dovozují, že kostel patřil sám sobě. On patřil konkrétní právnické osobě, ta právnická osoba byla součástí struktury dané církve, nebyla to specialita pouze církve římskokatolické, a tato právnická osoba majetek získá zpátky. Pokud neexistuje, tak majetek získá v procesu vydávání zpět právní nástupce této právnické osoby. Ale nejedná se o nic nestandardního. Zaniklá právnická osoba má svého právního nástupce a ten musí své právní nástupnictví prokázat v případě, že bude žádat o vydání. Ústavní soud se nadto již zabýval i tím, že řada takových právnických osob nikdy nezanikla a dodnes existují. To není žádná neprobádaná oblast. To není opět žádná neprobádaná oblast.

Dovolím si ještě jednu drobnou poznámku zpátky ve vztahu k finanční náhradě. Občas se také setkáváme s argumentem, že od sumy, která se bude vyplácet ve finanční náhradě, by se měla odečíst finanční plnění, která stát poskytl církvím po roce 1949, že to je spravedlivé, když stát církve takto podporoval, nechť tedy to odečteme od výše finanční náhrady. Tento argument je jednak cynický, jednak mylný. Cynický proto, že to plnění, které se církvím poskytovalo, velmi často spočívalo v internaci duchovních a v jejich věznění, a mylný je v tom, že pokud chceme postupovat touto cestou, teoreticky by to bylo možné, musíme dodat b) – v takovém případě je třeba nahradit ušlý zisk z tohoto majetku.

Dámy a pánové, konference se nese ve znamení vyvrácení mýtů. Doufám, že jsem přispěl k vyvrácení některých z těchto mýtů, a na závěr snad bych si dovilil vypůjčit si slova Ústavního soudu, nicméně paní doktorka Janů už mě předběhla. Chtěl bych vyslovit přání – slovy nálezu ve věci římskokatolické farnosti Heřmanovice –, aby parlament využil své kompetence k naplňování Ústavy, nikoliv k opaku, a tudíž přijal zvláštní předpis, kterým by vypořádal historický majetek církví a náboženských společností. Děkuji vám za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu doktoru Křížovi za jeho další doplnění na bludné cesty. To jsou ty bludy, bludná cesta od slova blouditi. Doufám, že právě tento panel přinese poznání senátorům i poslancům, poslankyním a senátorkám, nalézt cestu poznání.

A posledním, kdo v tomto panelu vystoupí, bude paní Stanislava Vodičková, odborná pracovnice Ústavu pro studium totalitních režimů. Je vedoucí pracovní skupiny zkoumání perzekuce církví a náboženských společností v Ústavu pro studium totalitních režimů, zabývá se církevními dějinami ve 2. polovině 20. století. Její specializací je studium aktivit církví v době pronásledování se zaměřením na represi proti římskokatolické církvi v období nacismu a komunismu. Je mj. autorkou knihy Uzavírám vás do svého srdce, životopisu kardinála Josefa Berana. Paní Vodičková, máte slovo.

Paní Stanislava Vodičková: Vážené dámy a pánové, tento příspěvek se bude věnovat státnímu teroru, který vyvíjel komunistický režim při pronásledování katolické církve od svého nástupu k moci v roce 1948. Přestože se režim průběžně proměňoval a spolu s tím se měnily i prostředky perzekuce, ukážeme si na dokumentech StB, že pronásledování katolické církve a kriminalizace její činnosti skončila až s pádem režimu v roce 1989. Nyní se však vraťme v krátkosti do poválečného období.

Katolická církev měla v této době vysoký morální kredit, neboť značná část českého duchovenstva se zapojila do rezistenčního hnutí a sdílela během okupace osud svého národa. Ovšem již v tomto období let 1945–48 se začaly objevovat první signály svědčící o počínajících sporech mezi církví a státními orgány, ve kterých se začínal projevovat mocenský vliv komunistů. Mezi sporná témata patřila pozemková reforma, omezování vydávání církevních periodik, ale především snaha o postátnění církevního školství. Vztah státu a církve se po uchopení moci komunistickou stranou dostal do nové roviny. Po konečném zúčtování s demokratickou opozicí se církev ocitla v roli poslední instituce ve společnosti, která ještě nepodléhala hegemonii KSČ.

Komunisté zprvu proti ní používali prostředky metody osvědčené v boji proti politickým stranám. V březnu 1948 postupně zastavili vydávání většiny katolických periodik, oklešťovali církevní pravomoci a snažili se získat kněze ke spolupráci s režimem. Státní bezpečnost vytvořila ve své struktuře zvláštní církevní oddělení a vybudovala síť informátorů, kteří dohlíželi na kázání kněží. Začaly se množit případy šikany a věznění duchovních. Zákon 231/1948 mj. umožňoval uvěznit jakéhokoliv duchovního, který měl tzv. zneužít kazatelnu ke štvání proti novému režimu. Mezi prvními uvězněnými byli především kněží a řeholníci, kteří se za války účastnili domácího odboje, neboť v očích komunistů představovali právě oni možnou hrozbu a centrum odporu. Klasickým příkladem je případ převora dominikánského kláštera ve Znojmě Jakuba Zemka, který byl jako první kněz uvězněn v červnu 1948 a v září odsouzen k 18 letům vězení.

Přestože cílem komunistů bylo zničit katolickou církev, museli zpočátku postupovat opatrně. Důvodem byla snaha získat na svou stranu členy KSČ, kteří se zároveň hlásili i ke katolické církvi. Proto už 18. března 1948 vydal ústřední akční výbor Národní fronty prohlášení o náboženské svobodě. Na základě toho došlo k navázání rozhovorů mezi představiteli moci a církevní hierarchií. Českoslovenští biskupové se tak ocitli v pozici, kdy měli jako první vyjednat podmínky činnosti církve v komunistickém státě, a to v době vyostřeného konfliktu mezi Východem a Západem. Církev při rozhovorech prosazovala

témata, která by jí umožnila koexistenci se státem při respektování její vnitřní autonomie. Režim nabízel církvi úpravu vztahu na bázi spolupráce, což ovšem v praxi znamenalo odtržení od jejího centra Vatikánu a vytvoření tzv. národní církve zcela podřízené státu. Jaké měla skutečné záměry s církví, představila státní skupina zabývající se církvemi na své schůzi v březnu 1949 v tzv. karlovarském programu. Cílem bylo znemožnit biskupům kontakt s diplomaty svatého stolce, vrazit klín mezi české a slovenské biskupy, vnést třídní boj mezi biskupy a kněze, postavit proti sobě kněze a věřící, podporovat vznik národní církve odtržené od Říma, zlikvidovat řehole a řády a získat kolaboranty z řad kněží. V podstatě to znamenalo likvidaci. Neustálé porušování dohod ze strany státu nakonec vyústilo v přesvědčení církevních představitelů, že už není co ztratit, ani co hájit. Pražský arcibiskup Josef Beran otevřeně připodobnil represe vedené proti církvi v době nacismu k situaci po únoru 1948.

Doba teroru na sebe nenechala dlouho čekat. Již v polovině roku 1949 nově vzniklý Státní úřad pro věci církevní zorganizoval státem řízenou tzv. katolickou akci a původní stejného jména zlikvidoval. Krátce nato následoval zásah do průběhu slavnosti Božího těla v Praze, po němž byl pražský arcibiskup Josef Beran nezákonně internován ve své rezidenci. Školními prázdninami 1949 bylo ukončeno fungování církevního školství. Další změnu přinesly církevní zákony z října 1949. Skrze ně stát převzal kontrolu nad fungováním církví a náboženských společností. Veškerý církevní život mohl od této chvíle legálně probíhat jen v prostorách kostelů.

Důležitou úlohu v boji proti církvi sehrály velké církevní procesy. První monstrproces s představiteli řádu nazvaný Machalka a spol. byl předzvěstí likvidace mužských řádů a řeholí při akci K-kláštery. Akce K probíhala ve dvou vlnách. První etapa začala zhruba týden po skončení monstrprocesu v noci z 13. na 14. dubna 1950. Druhá proběhla o týden později. Státní bezpečnost s jednotkami Ministerstva vnitra a údernými oddíly Lidových milicí přepadly a násilně obsadily mužské kláštery v celé republice. Představení řádu byli oddělení a soustředěni do internačního tábora v Želivu. Novicové a mladí řeholníci odvedeni k PTP. Ostatní řeholníky, včetně nemocných a starých, transportovali do centralizačních klášterů. Internovaní řeholníci zde byli bez soudního rozsudku, jen na základě administrativního rozhodnutí národních výborů. Podléhali ostrému vězeňskému režimu bez znalosti, kdy jejich internace končí, a ponechání zcela na libovůli konkrétního velitele tábora. Nastoupili v podstatě do tábora nucených prací, kde pracovali jako otroci bez nároku na mzdu.

Po eliminaci mužských řeholí přišli na řadu řeholnice, které postihl v podstatě stejný osud. Také o jejich budovy projevil zájem orgány státní správy, samosprávy, armády

a Ministerstva vnitra. Začala akce Š – vyklizení ženských klášterů, jejich nezákonná internace a nasazení sester do továren.

Uplatňování církevních zákonů hluboce zasáhlo do fungování církve. Pro výkon duchovní služby potřebovali kněží tzv. státní souhlas. Na církevní činnost v jednotlivých obvodech dohlíželi církevní tajemníci a duchovní byli zcela v jejich pravomoci. Od této doby zde stály proti sobě dvě autority: autorita státu, kterou představoval Státní úřad pro věci církevní, a autorita církevní – biskupové. Vznikla jakási dvojkolejnost. Mnohé zákony církevní a světské si navzájem odporovaly a pro duchovní bylo stále obtížnější nacházet východiska. Biskupové proti postupu státu protestovali, byli však stále více bezmocní. Komunistický režim si dobře uvědomoval význam biskupů pro církev, a proto se zaměřil na odstranění jejich vlivu. Od Velikonoc roku 1950 je postupně internovali v jejich rezidencích. Časem většina biskupů zmizela na řadu let na různých tajných místech v zapadlých koutech Československa. Jejich internace se vnitřním režimem podobala internaci řeholníků. Jen povědomí o místě jejich pobytu měli pouze místní krajští tajemníci KSC a StB. Tento nezákonný stav trval ve většině případů až do uvolnění v 60. letech, avšak ani potom se nemohli biskupové ujmout svého úřadu.

O celkové politicko-církevní situaci nejlépe vypovídají slova Rudolfa Slánského pronesená na poradě krajských tajemníků KSC z 15. září 1949. Cituji: „Dnes jsme vzali biskupům půdu, vzali jsme církvi všechn tisk, všude do konzistoří jsme dosadili komisaře, zavřeli jsme církevní školy, teď jim bereme kláštery, zavíráme kněze. Bylo by dobré, abyste měli připravené takové černé listiny největších štváčů v krajích a na okresech. Pamatovat na to. Když ne dnes, tak zítra to budeme potřebovat.“ Konec citace.

Součástí perzekuce vězněných kněží a řeholníků ve vazbě byla dlouhodobá samovazba, bití, zastrasování, znemožňování spánku, nedostatek jídla, zima a podávání omamných léků pro větší poddajnost. Tyto vyšetřovací metody StB měly své oběti. Mezi nejznámější patří páter Josef Toufar. Při tzv. číhošťském zázraku se měl podle svědků za zády kněze několikrát pohnout kříž na svatostánku. Kněz byl zatčen v lednu 1950, avšak počáteční výslechy nepřinesly očekávané přiznání. Po 14 dnech brutálního mučení příslušníkem StB Ladislavem Márou se číhošťský farář přiznal ke všemu. Při vyšetřování případu v roce 1968 kolega vyšetřovatel vypověděl: „Po těch 14 dnech už nebylo třeba pátera Toufara bít. Stačilo se jen dotknout jeho břicha a křičel bolestí.“ Páter Toufar se svého monstrprocesu nedožil. Zemřel v nemocnici pod cizím jménem na následky mučení.

Existují také tři případy kněží z tzv. babického případu, kteří se stali oběťmi státní justice. K trestu smrti byli ve vykonstruovaném procesu odsouzeni páter Drbola, Pařil

a mladičkový Jan Bula. V monstrprocesech padaly většinou vysoké tresty, včetně doživotí. Odsouzení pozbyli občanských práv a jejich majetek propadl státu. V komunistických žalářích vykonávali duchovní nejrůznější manuální práce – drali peří či brousili sklo. Více než 200 duchovních prošlo nápravně pracovním táborem Vykmánov II, kde se bez jakýchkoliv ochranných prostředků drtila vytěžená uranová ruda.

V roce 1960 proběhla velká amnestie, která se vztahovala na většinu duchovních. Po propuštění však nedostali státní souhlas a mohli pracovat jen v dělnických profesích. Paradoxem je, že právě v této době uvolnění probíhal velký soudní proces proti jezuitům, kde opět padaly vysoké tresty za velezradu. Takzvaný vůdce protistátní skupiny páter Antonín Zgarbík byl po provokaci StB zatčen v internaci v Hájku a převezen do věznice, kde si měl odpykat 16 let vězení. Ve věznici dostal zápal plic, ze kterého se vyklubalo astma. Na krátkou dobu mu sice trest přerušili, musel však znovu nastoupit do věznice. Zemřel dva měsíce poté v roce 1965 na záchvat dušnosti v leopoldovské věznici.

V červnu 1961 začalo zatýkání mezi členy řádu redemptoristů. Také zde důvodem zatčení byla snaha o obnovení činnosti řádu. Opět padaly vysoké tresty za vyzvědačství a velezradu v rozmezí 4 až 15 let.

Rok 1968 přinesl krátké období uvolnění, které se církve snažila využít. Biskupové se znovu ujali svého úřadu a řády zažádaly o povolení k činnosti. Nástup normalizace ukončil veškeré naděje. Diecézní kněze dál držel stát v šachu nutností mít státní souhlas a fungování řeholí bylo nadále potíráno. V roce 1979 byla proti církvi vedena akce Útlum a další akce následovaly. Sledována a postihována byla tzv. nelegální činnost řádů. V roce 1982 proběhla akce Vír zaměřená proti františkánům, v roce 1984 akce Stín proti jezuitům a akce Koncert proti salesiánům. Na mnoho duchovních byl zaveden osobní svazek. Cílem těchto akcí bylo zasadit v pravou chvíli tvrdou ránu nelegálním strukturám v církvi, a tím dosáhnout poklesu jejího vlivu a autority. Přestože komunistický režim využíval během své vlády všechny mocenské prostředky k likvidaci církve, nezbylo mu, než 25. listopadu 1989 přihlížet, jak kardinál František Tomášek pronesl v zaplněné Katedrále svatého Víta památná slova: „Já i celá katolická církev stojíme na straně národa.“ Děkuji vám. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji paní Stanislavě Vodičkové za historické zamyšlení a vyhláším krátkou přestávku na oběd. Jak jsem již říkal, bude podáván v salóncích. Na oběd vás zve paní místopředsedkyně Senátu Alena Palečková. Je to formou rautu. Určitě se tam vejdete. Když půjdete po schodech, dáte se doprava a poté pro změnu doleva. Jsou za sebou salónky dva, můžete si tam určitě najít čas i místo pro krátké rozhovory s panelisty, kteří se

zúčastní společného oběda, a podle rozvrhu bychom se měli sejít ve 12.45. Já se jenom paní místopředsedkyně zeptám, zda to mohu svévolně změnit o čtvrt hodinky déle na jednu hodinu? (Ano.) Sejdeme se přesně v jednu hodinu zde, abychom měli aspoň hodinu na oběd a krátké rozhovory. Děkuji všem zúčastněným, děkuji panelistům i druhého panelu – paní ministryni Aleně Hanákové, paní soudkyni Ústavního soudu ČR Ivaně Janů, panu Petru Jägerovi, odborníkovi na ústavní konfesní právo, panu Jakubu Křížovi, vysokoškolskému pedagogovi a právníkovi, a paní Stanislavě Vodičkové, odborné pracovníci Ústavu pro studium totalitních režimů. Těším se za chvíli s vámi na jednání při obědě.

(Polední přestávka.)

Senátor Petr Bratský: Když budete mít štěstí, budete mít i to místečko, které jste měli předtím, než jsme se rozešli před přestávkou na oběd. Pevně věřím, že jste využili té hodinky času k vzájemným velmi zajímavým rozhovorům, a s vámi se těším na další dva bloky naší konference, které budou následovat zhruba za minutku. Hlavně bych poprosil panelisty třetího panelu, aby se připravili. Zdá se, že budeme moci zahájit. Ještě půlminutky počkám. Já bych ještě chvíli počkal. Řekli jsme v jednu. Můj velitelský čas sice říká, že to je za několik vteřin, ale protože mám zprávu, že možná naše hostitelka paní místopředsedkyně Alena Palečková dorazí na začátek třetího bloku, tak se pokusím na ní ještě počkat s vašim laskavým souhlasem. Vidím, že kýváte, a díváte se do svých poznámek z dopoledního jednání. I pro super znalce poměrů zazněly prý, jak jsem zaslechl v kuloárech, některé zajímavé informace. To nás těší, že jsme malinko mohli přispět ještě do diskuse před druhým a třetím čtením v Poslanecké sněmovně tohoto důležitého a zajímavého zákona.

Možná bych využil této chvíle. My jsme do třetího bloku, který má název Obce a církve, blokovaný a navracený církevní majetek, chtěli pozvat také někoho ze sdružení hejtmanů, protože mimo starostů obcí některých, vrchního ředitele Pozemkového úřadu, opata Strahovského kláštera a ředitele odboru neziskového sektoru České spořitelny jsme tady chtěli, aby zazněl i hlas hejtmanů, kteří mají na starost rozsáhlé rozvojové plány regionů Čech a Moravy – a Slezska, abych nezapomněl. Bohužel pan předseda Hašek se omluvil, že je v zahraničí. Bylo domluveno s panem Chovancem, hejtmanem Plzeňského kraje, že přijede. Na dnešní ráno, když jsme vznesli dotaz, zda skutečně přijede, tak se na poslední chvíli omluvil z neodkladných důvodů. Trochu nás to mrzí, ale bereme to jako fakt, a protože paní místopředsedkyně přišla přesně na čas, děkujeme, tak můžeme zahájit.

A já bych první slovo dal panu Danu Jiránkovi, předsedovi Svazu měst a obcí České republiky. Pan Jiránek je od roku 2004 primátorem města Kladno, v roce 2008 se stal místopředsedou Svazu měst a obcí ČR a z tohoto titulu i předsedou Komory statutárních měst. V červnu minulého roku byl zvolen předsedou Svazu měst a obcí ČR. Pane hejtmane, máte slovo. Ještě předtím, než začnete hovořit, bych poprosil, pokud na galeriích jste zájemci a hůře tam slyšíte, je několik míst prázdných, zůstaly asi trvale prázdné zde v auditoriu, takže pokud chcete, můžete přijít určitě sem a budeme rádi, když budete lépe vidět i slyšet. Pane hejtmane, prosím, máte slovo.

Pan Dan Jiránek: Děkuji. Zatím nejsem hejtmán, jenom primátor. (Pobavení.)

Senátor Petr Bratský: Ano, ano. Já měl plnou hlavu pana Chovance. Promiňte. Ale co není, může být. Podzimní volby se blíží...

Pan Dan Jiránek: Ani nekandiduji, jsem pouze druhý na kandidátce. Děkuji. Vážená paní místopředsedkyně, pane senátore, paní senátorky, páni senátoři, dámy a pánové, já možná začnu na lehčí tón, protože jsme všichni po obědě. Dovolím si nejprve odpovědět na jednu řečnickou otázku, proč se poslanci a senátoři nezdráhali navrátit část majetku židovským obcím. Já se domnívám, že je to stejné jako u měst – jsme v zajetí svých předsudků a mezi ty předsudky patří, že židovské obce se o svůj majetek dokážou postarat. (Smích.) Ale teď vážně. Je tady v sále někdo, kdo si myslí, že se o majetek, který se má vydat církvím a obcím naopak nechat, je někdo tady v sále přesvědčen, že se o ten majetek stará stát dnes lépe? Děkuji. Tím bych skoro mohl skončit, protože je to celkem jasné, a domnívám se, že kdyby takto položili otázku lidem v ulicích, tak že by odpověděli naprosto stejně jako vy v tomto sále. Jenom ten, kdo nečte noviny, neposlouchá rozhlas a nedívá se na televizi, totiž tomu může věřit. Všichni ostatní, kteří to tvrdí, tak prostě lžou.

Já nebudu říkat příklady jednotlivých obcí. Jednak mám tady svého kolegu starostu, ten to řekne ještě lépe. Já bych jenom situaci desítek obcí přirovnal k dítěti, které někdy v roce, ve dvou, protože obce opravdu existovaly rok, dva v novodobé historii, kdy se jim zablokoval majetek, k dítěti, které byste v jednom ve dvou letech zavřeli do plechové krabice a řekli: vesele se rozvíjej. Některé obce, opravdu jsou jich desítky, jsou ve stavu klinické smrti, a pokud se jim rychle nepomůže, tak umřou. Bude to pomírání dlouhé, bolestné a navíc naprosto zbytečné.

Rovněž tak se bavíme o příštím programovacím období 2014 až 2020. Opět platí: pokud se ten majetek nevyřeší, pokud nebude jasné, jaký majetek zůstane obcím a krajům, a velmi děkuji, že zákon s tím počítá, to byl jeden z našich hlavních požadavků, aby obce a kraje nemusely vydávat majetek, aby za to byla finanční náhrada, aby majetek vydával stát, a pokud se tento majetek nevyřeší, budou další stovky obcí, které se nebudou moci rozvíjet, nebudou moci čerpat prostředky z EU a my všichni doufáme, že v období 2020+ již tyto prostředky dostávat nebudeme, protože budeme bohatí. Ona to nebude pravda, ale doufat můžeme. Čili je nejvyšší čas. Znovu opakuji, několik desítek obcí je ve stavu klinické smrti, několik stovek dalších nemůže čerpat evropské peníze, nebo je mohou čerpat za značně ztížených podmínek, kdy musíme obcházet jednotlivé pozemky. Když to vezmu jenom na naše město, ačkoliv Kladno tak nevypadá, tak bylo dříve majetkem Břevnovského kláštera a máme řadu pozemků dotčených církevními restitucemi, máme tam některá sportovní zařízení městská, která se nemohou rozvíjet, a třeba teď, když máme žádost o optickou síť, některé pozemky musíme obcházet přes půl města, protože nejsou průchozí, není tam možné vydat stavební povolení.

Čili opravdu se přimlouvám za to, aby tyto věci byly vyřešeny, aby byly vyřešeny co možná nejrychleji. My říkáme, že nám celkem nezáleží na tom, jak přesně budou ty paragrafy znít. Jde nám o princip, že majetek obcí a krajů se nevydává, že pozemky nebo budovy, které se nevydají, se vyřeší finančně a že to bude v reálném čase. Děkuji. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu primátorovi města Kladna Danu Jiránkovi za úvodní slovo do třetího panelu a poprosím Jiřího Jedličku, člena Zastupitelstva města Červená Řečice. Pan Jiří Jedlička je bývalý místostarosta města Červená Řečice, dnes je členem zastupitelstva. Potíže s blokováním majetkem ho vedly k iniciování neformálního sdružení obcí za vyřešení církevních restitucí. Pan Jedlička je také ředitelem Muzea Vysočiny Havlíčkův Brod. Máte slovo.

Pan Jiří Jedlička: Já se omlouvám, akorát je tam prezentace, je to pozvánka na tuto akci, tak jestli by tam bylo možné dát moji prezentaci.

Senátor Petr Bratský: Teď nevím. On tam seděl Patrik Benda a momentálně ho tady nevidím. Možná že něco ještě organizačně zajišťuje. Pokud to zvládnete sám, budeme rádi. Už speeduje. Je třeba nastavit prezentaci.

Pan Jiří Jedlička: Dobré odpoledne, paní místopředsedkyně, pane senátore, vážené dámy a pánové, chtěl bych tady přednést problematiku nevydaných církevních majetků z pohledu obcí a měst České republiky. Jenom asi na začátek řeknu, že jsme v roce 2002 byli zvoleni s paní starostkou jako noví zastupitelé obce, tehdy obce Červená Řečice. Stal jsem se místostarostou a s paní starostkou jsme od počátku zjišťovali, že máme neustále problém právě s blokací církevních majetků, a tím začala vlastně naše anabáze. Oslovili jsme tehdy Svaz měst a obcí ČR, jestli by nám mohli v informačním servisu Svazu měst a obcí zveřejnit naši výzvu podobně postiženým obcím v ČR, abychom se sdružili, protože veškeré iniciativy, jak jsme se později dozvěděli od ostatních starostů, na zvolené poslance, že ten který starosta došel za svým poslancem a řekl: já mám tento konkrétní problém s neřešením restitucí, v podstatě nevedly nikam. My jsme pochopili, že je nezbytné se sdružit a vyvinout společný tlak. Proto vznikla vlastně neformální iniciativa zhruba 60 obcí. Oslovili jsme Svaz měst a obcí ČR, výzva vyšla a podařilo se nám sdružit určitou sílu obcí, starostů obcí a měst a najednou mávnutím kouzelného proutku se námi i politici začali zabývat a vlastně i tato iniciativa svým způsobem dopomohla i k tomu, že se ta věc rozpohybovala. To jenom na úvod.

Chtěl bych vás seznámit s konkrétními věcmi. V souvislosti s odsunutím řešení otázky církevního majetku po roce 1990 a s účinností ke dni 24. června 1991 byl přijat zákon o půdě, který už byl zmíněn, 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku, v jehož ustanovení § 29 se říká: „Majetek, jehož původním vlastníkem byly církve, náboženské řády a kongregace, nelze převádět do vlastnictví jiným osobám do přijetí zákonů o tomto majetku.“ A vlastně tento paragraf – takhle to řeknu – on ve své době měl význam. Tehdy se tímto paragrafem zabezpečily majetky církví, které stát po roce 1990 nevydal, aby bylo ještě co restituovat. Ve své době měl smysl a měl pravděpodobně být i nějakým přechodným ustanovením, než se schválí nové zákony. Jenže ta dočasnost bohužel trvá až do dnešních dob, a to způsobilo problémy, se kterými se stále potýkáme.

Mluvíme o majetcích, které jsou v současném v uvozovkách vlastnictví, protože je to relativní vlastnictví, státu, krajů, obcí a dalších právnických osob a u nichž stát svou dlouhodobou nečinností relativizuje majetková práva. Z tohoto faktu pramení nemožnost či neochota o takové majetky řádně pečovat, ať už se jedná o majetek ve správě Pozemkového fondu ČR, Lesů ČR, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových nebo ostatních právnických osob.

Já tam ještě budu uvádět k tomuto svému tvrzení i konkrétní příklady. Jedna taková premisa: Tvrдили jsme a tvrdíme, že problematika církevních restitucí není a nikdy nebyla pouze věcí jednotlivých církví a státu. V právní rovině ano, ve věcné rovině je to ve stejné míře i věc místních a krajských samospráv a v místě žijících občanů, protože obce a města, která mají na území svých katastrů a zejména v zastavitelných územích bývalé církevní pozemky, lesy, rybníky a hospodářské budovy, jsou z důvodu dosud nevyřešených restitucí bezprecedentním způsobem paralyzovány a diskriminovány oproti obcím, které stát takto v rozvoji neomezuje. Obce v podstatě jsou mezi sebou i v konkurenčním prostředí. V okamžiku, kdy občan zjistí, že jeho obec má nějaký problém a on si tam prostě ten rodinný domek nemůže postavit z nějakých důvodů, tak logicky nebude čekat, až se za 10 let Poslanecká sněmovna usnese a tento problém vyřeší, ale prostě půjde a postaví si ho ve vedlejší obci. A to samozřejmě má naprosto jasné dopady na fungování obcí. Možná ve větších obcích nebo městech to není tak znatelné, ale v případě obce, která má tisíc obyvatel, to poznáte velmi rychle. Má to dopad samozřejmě na docházku do školy, v našem případě jsme i zrušili základní školu před 20 lety, kde chodilo 200 žáků, a pro vývoj obce jsou to fatální záležitosti. A samozřejmě to neřešení církevních majetků – neříkám, že je to hlavní důsledek, ale je to jeden z důsledků, které k tomu přispěly.

K naší neformální iniciativě za vyřešení restitucí církevních majetků se připojilo 60 nejvíce postižených obcí z celé České republiky, které právě od roku 2003 – za pomoci Svazu měst a obcí – systematicky vyvíjí tlak na politickou reprezentaci, aby došlo k nezpochybnitelnému a trvalému narovnání majetkových práv mezi státem a církvemi. Tam máte i výčet obcí, kterých se to týká. Postižených obcí je však daleko více, protože církevní majetky byly v nějaké míře zastoupeny v téměř každé obci. Řada obcí bohužel o svém potenciálním problému neví a je s ním konfrontována až v okamžiku, kdy například realizuje nějakou důležitou liniovou stavbu. Některé obce, jsou to třeba malé obce, nemají starostu plně uvolněného, a důvody, proč se třeba nepřipojily další obce a města, o kterých víme, že tento problém mají také, možná jedním z důvodů je to, že ne pro každou obec je to jaksi tak, že ji to úplně zablokuje. Obcí třeba nemusí být tolik. V případě velkého města si můžou vybrat z řady dalších soukromých subjektů, kteří jsou vlastníci pozemků, a jednat s nimi. V řadě případů skutečně není s kým jiným jednat, je tam jeden nebo dva vlastníci, kteří řeknou: neprodáme, a tudíž máte obec zablokovanou a nelze s tím pohnout.

Obce a města mají zablokovan nejen majetek, který mají zapsán na listu vlastnictví, ale potýkají se i s nemožností realizace řady projektů, ke kterým nelze zakoupit či dlouhodobě pronajmout blokované pozemky, protože se jedná právě o paragrafem 29 zablokovaný

církevní majetek. Řada obcí z výše uvedených důvodů už nevratně přišla o možnost získání dotací na realizaci svých záměrů jak z národních, tak strukturálních fondů EU. Programovací období končí v roce 2013 a v tento okamžik připravovat dnes nějaký projekt v podstatě je bez šance ke schválení.

Uvedl bych konkrétní příklad. Zmínila se tady paní ústavní soudkyně o vyjádření Ústavního soudu z roku 2010. My jsme tady přesně v této budově a v této místnosti byli v roce 2007 na veřejném slyšení, kdy senátoři – tuším, že to byl Podvýbor pro regionální rozvoj a pan senátor Zoser, starosta Jiřetína pod Jedlovou, tu obec máme také na našem seznamu – a vlastně na základě těchto našich problémů to projednal tehdy podvýbor a bylo tady veřejné slyšení, které bylo podobně reprezentativní jako dnes. Tehdy jsme podávali nebo senátoři podávali stížnost k Ústavnímu soudu právě na zrušení blokačního paragrafu 29. My jsme tam právě rozporovali tu věc, že jestliže má naše obec například zapsán na listu vlastnictví bývalý církevní majetek, dostali jsme ho přidělen v roce 1953, tuším, přidělovou listinou a máme ho na listu vlastnictví, ale je to takové vlastnictví-nevlastnictví, protože my s tím pozemkem vlastně nemůžeme nakládat. A žádné jiné vlastní pozemky jsme neměli. Tři soukromí vlastníci, kteří by nám mohli nabídnout své pozemky, prodat nechtěli a v jednání teprve tuším asi po 12 letech se podařilo jednoho z nich zlomit a museli jsme zakoupit pole, abychom mohli postavit a zasíťovat pozemky a dát to k dispozici pro rodinnou výstavbu. Ale přitom pole, které máme na listu vlastnictví, nám leží ladem. Takže my jsme to právě rozporovali a na ten podnět reagovala i ústavní stížnost, že buď je majitelem jeden subjekt, nebo druhý subjekt, ale blokační paragraf tam relativizuje majetkové vztahy, že říká: ano, na listu vlastnictví to sice máte zapsáno, ale pokud my rozhodneme, tak se to vrátí církvi. A to je ta nejistota, kterou to způsobuje nejenom v případě pozemků, ale je to i v případě staveb. Je to třeba správa Pozemkového fondu – vlastně církvím nebyly vydány majetky hospodářské. Vezmu příklad kláštera Želiv ve vedlejší obci. Dostali klášter, mají kostel, ale vlastně nemají z čeho investovat opravy. A to jsou obrovské komplexy! A hospodářské stavby stojí hned vedle a tam vidíte teď ten ostrý stříh, jak přeci jenom i s přispěním zahraničních investorů atd. se premonstrátům podařilo opravovat postupně tu část, ale ta vedlejší, to je jakoby skončil rok 1945 a válka. To je jako po bombardování. To jsou velmi jasně viditelné věci.

Ačkoliv obcím nepřísluší rozhodovací pravomoc o způsobu majetkového narovnání mezi státem a církvemi, po řadě absolvovaných jednání obce vyslovily podporu kombinaci naturální a finanční majetkové náhrady jako jedinému smysluplnému návrhu, který je možné v reálném čase a ve vzájemném konsensu zúčastněných stran realizovat. Z těchto důvodů jsme podpořili i návrh Ministerstva kultury v roce 2008, a proto podporujeme i současný

návrh. Velké naděje právě byly v roce 2008. Tento návrh, který je na stole, v podstatě se tam změnilo pouze parametry zákona, že se vydává více naturálně a menší částka finanční. Všechny ostatní návrhy, ať to byl výčtový návrh, jakoby vtělit do zákona desítky tisíc pozemků – každý pozemek by se musel identifikovat. Je otázka, kdo by to platil. Zaměření pozemků, proběhly digitalizace, jsou tedy změny v pozemcích. Opět: byla by s tím šílená administrativa u katastrálních úřadů, v Pozemkovém fondu a vydávání by trvalo desítky let. A právě z toho důvod jsme tlačili na to, aby ta metoda byla pokud možno co nejrychlejší, a proto jsme už tehdy podpořili finanční narovnání. Z dnešního zpětného pohledu se to stejně jakoby pro nás nepodařilo, protože bude rok 2013 a my jsme tam přišli opravdu o řadu podpor jak ze strukturálních fondů, tak z národních fondů. Nicméně samozřejmě je nutné to dotáhnout do konce a realizovat alespoň nějakou nápravu.

Uvedl bych příklady čtyř nebo pěti obcí a konkrétní vyjádření starostů či místostarostů. Městys Nová Cerekev, kraj Vysočina. Městys Nová Cerekev se nachází v kraji Vysočina vzdálený 10 kilometrů od města Pelhřimov směrem na Tábor. Má schválený územní plán z roku 1991. Tento územní plán byl již z větší části realizován, a proto v roce 2000 byla pořízena nová územně plánovací dokumentace, která v konečném návrhu obsahovala všechny podněty a připomínky obsažené v souhrnném stanovisku. V této územně plánovací dokumentaci byla stanovena definitivně koncepce zásobování teplem z centrálního zdroje na biomasu, a tím upuštěno od plynofikace obce. Tento záměr je již z větší části realizován. Regulativa plošného a prostorového uspořádání jednotlivých stavebních pozemků řeší na osmi stávajících pozemcích výstavbu 20 rodinných domů včetně dopravní infrastruktury. Celková výměra této lokality: 46 tisíc metrů čtverečních a z této výměry je 23 tisíc metrů čtverečních církevních pozemků, tedy více jak 50 %. Tato část městyse je již po několik let jedinou lokalitou, která umožňuje rozvoj městyse. Nevyřešené církevní restituční brání nejen výstavbě rodinných domů, ale i zasíťování inženýrskými sítěmi a hlavně rozvodem tepla, na jehož realizaci má městys požádáno o dotaci u Státního fondu životního prostředí ČR z operačního programu Životního prostředí. Takže tady zase je jeden konkrétní příklad, jak vlastně vám to zablokuje dotaci.

Město Sedlec-Prčice, Středočeský kraj. „Jeden z konkrétních problémů v Sedlci-Prčici, který nakonec díky vstřícnosti představitelů římskokatolické církve byl včas vyřešen. V Sedlci děláme kanalizaci a v případě dokladů ke stavebnímu povolení jsme potřebovali svolení vlastníků pozemků, přes které kanalizace povede. Velký kus pozemku pod jednou z hlavních ulic je tu v péči, v uvozovkách péči, Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových, ale původně byl římskokatolické církve. Nebudu popisovat dohady s tím

slavným úřadem a jeho výmluvy, ale když jsem si sama sehnala od římskokatolické církve svolení k uložení kanalizace a zřízení věcného břemene, pak mi ten úřad, ale po dlouhém zkoumání jejich právníky, milostivě vydal potřebný papír ke stavebnímu povolení. Nebýt maximálně vstřícného přístupu představitelů církve, tak nevím, co bychom dělali. Na tento důležitý úsek kanalizace by nám asi vodoprávní úřad nevydal stavební povolení, které jsme potřebovali do určitého termínu k žádosti o dotaci. Problémů s církevními majetky je tady ale víc.“ Paní Marie Kovalová, starostka.

Obec Vyskytná v kraji Vysočina. „Problém církevních pozemků v naší obci spočívá v tom, že na těchto pozemcích stojí budova základní školy a hasičské zbrojnice. Všechny žádosti o dotace na opravu těchto budov byly zamítnuty z důvodu nedoložení vlastnictví k pozemkům pod těmito stavbami. Jedná se i o okolí základní školy, kde kdybychom chtěli rozšířit školní hřiště.“ Josef Fridrichovský, starosta.

Město Lázně Bělohrad, Královéhradecký kraj. Má na listu vlastnictví pozemkové parcely, nebudu číst jejich výměry, druh pozemku orná půda, ale jejich využití brání nedořešené církevní restituce. „Pozemky navazují na zastavěnou část města nedaleko lázní a ve schváleném územním plánu města jsou oba zařazeny do území čistého bydlení. Město nemá žádné jiné pozemky určené územně plánovací dokumentací pro bydlení, proto je vyřešení těchto záležitostí pro nás velice důležité. O stavební parcely a výstavbu rodinných domů je v Lázních Bělohrad velký zájem. Dále jde v našem městě o několik menších parcel.“ Pavel Šubr, starosta.

Taktéž obec Rynárec. Tam je stejný problém – zablokované pozemky. Ještě tady je dovětek – přečtu. „Restituce církevních pozemků a majetku je problém nejen naší obce, ale i mnoha dalších. Je nutné, aby si současná politická reprezentace uvědomila, že ČR nejsou jenom velká města, ale i menší obce a vyřešením tohoto problému se sníží i vylidňování vesnic. Dále je nutné si uvědomit, že život na vesnici se za posledních 8 let změnil. Ustupuje zemědělská samovýroba a lidé preferují spíše údržbu nemovitostí, okrasné zahrady, bazény, kulturní vyžití, sport atd.“ Pavel Kopecký, starosta.

Obec České Meziříčí, Královéhradecký kraj. „K problematice nevyřešeného navrácení církevního majetku sdělujeme stanovisko naší obce. V naší obci vede tento stav k vážným problémům při realizaci záměrů územního plánu. Nevydané pozemky blokují možnost výstavby rodinných domů, které je v obci velký zájem. Tím je blokován další rozvoj obce a posilování její věkové struktury. Současně je blokován i přístup k jiným pozemkům a velice vážným problémem je blokování potřebného obchvatu obce.“ Panenka Josef, starosta.

Obec Dolní Loučky, Jihomoravský kraj. To je podobný problém, jako má naše obec Červená Řečice. „Pozemky máme zapsány na listu vlastnictví od roku 1957, kdy usnesením soudu podle zákona 46/1948 Sb. byly zapsány na československý stát a místní národní výbor Dolní Loučky. Část těchto pozemků byla zastavěna rodinnými domky před rokem 1990, část zůstala nezastavěná. Paragraf 29 nám brání tyto pozemky přenechat k zastavění soukromým osobám rodinnými domky. Pozemky máme schváleny územním plánem, byla by možná výstavba asi 35 rodinných domů.“ Ladislav Tichý, starosta obce.

Takže toto je nějaký výčet toho, proč se v řadě médií objevuje naše obec nebo nyní město Červená Řečice. U nás totiž právě tím, že zde byl arcibiskupský velkostatek a řada nemovitostí – kam se podíváte – několik kilometrů, to byl opravdu velkostatek. Pod tento velkostatek spadal zámek, dvůr velkostatku, lesy, louky, pole, rybníky, a tudíž vlastně u nás je celé spektrum, celá škála těchto problémů, proto se to tak ilustrativně všude objevuje. Mně trochu už vadí, že se mluví hodně o nás, protože to pak vypadá, že jediný problém má Červená Řečice, ale skutečně jsou to desítky obcí a řada starostů by tady mohla stát a mluvit o dalších případech svých obcí.

Já bych u nás ještě chtěl zmínit to, že k celému tomuto problému jsem se dostal jako amatérský památkář, a když chodíte kolem renesančního zámku a vidíte, jakým způsobem padá, tak samozřejmě to nikoho normálního nenechá chladným. A my jsme v tom s naším spolkem na záchranu památek začali angažovat a opět jsme narazili na restituice. Týká se to například i rybníka, je tam kaskáda rybníků z 15. století nad zámkem a přímo nad zámkem je hektarový rybník, já tady potom ještě ukážu pár žánrových obrázků, abyste viděli, jak taková péče vypadá – je to ve správě tedy Pozemkového fondu. Ale my jsme i s Pozemkovým fondem jednali právě o vybagrování tohoto rybníka, ale úředníkům v podstatě nemůžete vyčítat, že oni na to nedostanou prostředky od státu. To není osobní záležitost. My jsme je upozornili na to, že tam hrozí, že přijdou přivalové deště, rybník se nedá vypustit, je tam zhruba půl metru vodu a je tam okolní zástavba. To je uprostřed obce. My jsme je na to upozornili a samozřejmě oni si nechali vypracovat posudek, ve kterém konstatovali, že tím, že jsme vybagrovali rybník nad tím, tak naopak jsme to ohrozili. Samozřejmě ten, kdo posudek vypracovával, jim šel na ruku. Nicméně já tím chci říct to, že i kdyby byla vůle přímo u úředníků Pozemkového fondu, prostě oni na to nemají prostředky. Mají prostředky na demolici. A to je příklad stodol arcibiskupského velkostatku. A devastace, které jsou dneska, to vůbec není záležitost komunismu. Tady se bavíme o devastacích posledních 20 let a ty jsou naprosto fatální. A znám to, protože jsem tam žil jak dítě, a protože to byl statek, tak

byl udržován Státním statkem. Dneska jsou to torza! Takže zámek, rybníky, zablokované pozemky.

Já už bych jen ještě zmínil stručný popis aktivity obcí k odblokování bývalých církevních majetků. Táhle už vidíte soupis. To je to, co jsme absolvovali od roku 2003. Ať už to byla výzva prostřednictvím Svazu měst a obcí, stanovisko majetkové komise Svazu měst a obcí, podpora řešení restitucí a dokonce podpora metody finančního vyrovnání v roce 2004. Bylo to na oficiálním programu Svazu měst a obcí. Seminář v Hejnicích v roce 2004. V roce 2005, to bych rád zmínil, jsme byli na Ekumenické radě církví tehdy a chtěli jsme tam deklarovat postoj obcí v tom smyslu, že do té doby se řada obcí soudila s církvemi. Dávaly se žaloby na určení vlastnictví a my jsme právě jakoby zdůrazňovali jednu věc, že ti, kdo jsou v roli postižených, jsou církve, ale jsou to i obce. A je nesmysl, abychom my proti sobě útočili a v podstatě se dohadovali. Obrovské peníze stojí i to právní zastoupení a vlastně nakonec tehdy stejně obecné soudy to třeba po 10 letech shodily s odvoláním na blokační paragraf. Takže jsme tehdy deklarovali, že chceme společně postupovat, pokud možno. Samozřejmě že ne všechny postoje byly úplně společné. Církve – a zmínil to tady pan arcibiskup Duka – nechtěli až tak úplně tlačit na čas, kdy se to má řešit. My jsme v tomhle byli v jiném postavení. Opravdu nám šlo o čas, abychom i stihli strukturální fondy EU. Nepodařilo se, ale přesto alespoň kdyby se to podařilo dotáhnout. Ústavní soud, další seminář v Sobotíně, jednání i s Ministerstvem kultury. V podstatě jsme oslovili všechny ministry kultury – od ministra Dostála. V roce 2007 jsme adresovali dopis prezidentu Klausovi, senátoři podali stížnost k Ústavnímu soudu, byli jsme na celostátních fórech: Církevní majetek a historické památky, Svatobořice-Mistřín atd.

Takže myslím si, že je tady odvedený kus práce, a před chvílí, když byl živý vstup do Čtyřicetky a pan Kováčik tam opět zpochybňoval naprosto základní věci, které dnes dopoledne tady zazněly, byly jasně vyvráceny právníky, prostě pořád se to před veřejností prezentuje v ideologické rovině. Je velmi těžké v tom argumentovat, protože běžný člověk samozřejmě nemá právní vzdělání, ale přesto tyto konference jsou důležité. Jde také o to, aby se to dostalo mezi běžné občany.

Asi už jsem dlouhý, ale poprosil bych o fotografie. Není jich moc, ale s jednou jsem si dal práci a zhruba přibližně jsem barevně vyznačil, jak vypadají majetkové vztahy v obci Červená Řečice. Je to letecký pohled. Červené pozemky, to bylo církevní. Ty dva bílé pozemky, to „O“ znamená obec. Žlutý „AZ“ je arcibiskupský zámek a „AV“ je arcibiskupský velkostatek. Potom jsou tam malé plochy, ty zelené, které jsou v majetku soukromých osob,

ale buď se jedná o nějakou ostatní plochu, anebo případně o pole anebo les. Takže ne všechny byly využitelné pro zástavbu.

Poprosím o další fotografii. Toto je zmiňovaný dolní rybník nad zámekem. Skutečně to má zhruba výměru hektar. Je to z poloviny zarostlé orobincem, je tam zhruba půl metru vody. Prosím další. Takto vypadá výpust rybníka. Prosím další. A toto je vlastně u nás zámek. Ze vzdáleného pohledu vypadá poměrně hezky a z bližších pohledů to vypadá takhle. Mimochodem tohle je pět let stará fotografie. Dneska už to vypadá podstatně hůř. Prosím další fotografii. Zeď, která spadla, už ani nevím kdy – 2007 nebo 2009. Sgrafita. Pobožené střechy po jedné zimě atd. atd. Toto je areál bývalého arcibiskupského velkostatku. Toto už je z areálu hospodářských budov z premonstrátů v Želivě. To jsou asi jenom dvě fotografie.

Z mého pohledu je to všechno. Doufám, že jsem byl dostatečně konkrétní, a je jenom škoda, že tady nejsou zástupci opozice, aby si to prohlédli. Děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu Jedličkovi. On nám názorně ukázal, proč se Řečice jmenuje Červená, když jsme viděli ty červené pozemky kolem. Já pevně věřím, že s přicházejícím jarem dojde na slova pana Rumla z dopoledního jednání, že všechny naše obce rozkvetou, až bude naplněn zákon, který se připravuje. A chtěl bych vás ujistit ještě, pane Jedličko, že jak znám vůbec systém EU, že po roce 2014 opět bude zúčtovací období nových dotací, protože EU to bez dotací neumí a nelze v ní žít, takže do roku 2020 by mohly možná projekty, které do té doby byly uměle drženy, získat nějakou prioritu při vyhodnocování. Možná by stálo za to, aby Ministerstvo kultury tímto směrem napřelo potom svoji pozornost. A vám bych to moc přál, aby samozřejmě se naše obce, které drží krásu naší vlasti, rozvíjely.

Další bude hovořit paní Jana Plamínková, starostka městské části Praha-Slivenec, abychom tady měli zastoupenou i Prahu trochu. Paní Plamínková pracovala jako geolog, posléze novinářka. Od roku 2006 je starostkou městské části Praha-Slivenec. V prvním volebním období byla zvolena za Nezávislé a v dalším od roku 2010 za Starosty a nezávislé. Paní starostko, máte slovo.

Paní Jana Plamínková: Dobrý den. Děkuji za možnost prezentovat tady důvody, proč bychom v městské části Praha-Slivenec uvítali narovnání vztahů církví a státu. Uvidíte to na obrázcích. Městská část Praha-Slivenec patří mezi malé městské části na jihozápadním okraji Prahy. Je to tam vyznačenou červenou tečkou na mapě Prahy. Máme něco přes tři tisíce obyvatel, plochu 758 hektarů a původně jsme vznikli jako ves kolem hospodářského dvora

Rytířského řádu křížovníků s červenou hvězdou. Křížovnícký statek je vlastně takovou dominantou obce. Je to přímo v centru naší městské části a velmi bychom si přáli, aby tento statek byl v dobrém stavu, ale bohužel není, jak za chvíli uvidíte. Do roku 1974 jsme byli 800 let samostatnou obcí, od té doby jsme součástí Prahy. A jak vidíte v našem znaku, máme tam křížovníckou hvězdu a kříž jako půlku v našem znaku, druhou půlku tvoří slivenecký mramor. Skála má reprezentovat slivenecký mramor.

Tady je pohled na naši městskou část, je to letecký snímek. Církevní nebo řádové pozemky, abych byla přesná, jsou rozmístěny po různých částech městské části. Jsou to ty plochy zeleně označené. Nás na rozdíl od Červené Řečice neomezují to, že to není vydáno, tyto pozemky nás nijak neomezují v rozvoji. Sliveneček má dostatek rozvojových ploch. Někdy máme pocit, že jich snad máme až moc, že se tam tlačí developeři všemi póry a že výstavba je někdy až třeba neúnosná pro naše občany, takže nás upřímně řečeno nikterak nemrzí, že některé pozemky jsou zablokovány třeba pro pozdější využití. Ovšem do té doby, než potřebujeme přes tyto pozemky vést nějaké síť. Potom je to strašlivý problém. Zažili jsme to, já nevím, asi před osmi lety, kdy bylo potřeba postavit světla na křižovatce. Území Slivence protíná rušná ulice K Barrandovu, která vede na Barrandovský most a sloužila až do doby před rokem a půl, kdy byl otevřen nový okruh, jako okruh Prahou a potřebovala se tam natáhnout, tuším, elektřina pro semaforey a bylo to prakticky úplně zablokováno, protože Pozemkový fond, který má tyto pozemky ve správě, říkal, my vám povolení vydat nemůžeme, naše to není, my to máme jenom ve správě. A křížovníci říkali, my bychom vám to vydali hrozně rádi, ale naše to opravdu není. Než se tyto spory vyřešili, tak tam došlo na křižovatce k několika autonehodám a zemřelo pět lidí. To jenom pro ilustraci.

Zablokovaný majetek křížovníků ve Slivenci tvoří 7 % rozlohy naší městské části, což tedy mě, když jsem to včera počítala, docela překvapilo, a další plochy jsou v přilehlé části Prahy 5. Tam jsou to další asi tři hektary. Většinou je to orná půda. S tou tedy problémy nejsou. Něco je plocha pro rekreační využití, něco je v OC, čili v území obytném. Co nás ovšem trápí, je Dvůr křížovníků v centru. Je to státem chráněná památka a je to vlastně celý areál, který vidíte na tomto slajdu. Je to přímo v centru obce za naším úřadem kousek od kostela. Takto to vypadá z centrálního prostoru, z náměstí. Musela to být kdysi opravdu krásná stavba. Doteď je tam třeba vidět v atice ze sliveneckého mramoru vytesaný takovýto znak. Tady vidíte vlevo vjezd do areálu, který byl pro kočáry, zřejmě koňmi se tam kdysi vjíždělo. Byla tam udělána taková vestavba, zázemí jídelny, která tam slouží. Slouží docela dobře, ale oni tím prostě totálně, pardon, že to tak řeknu, zmršili vjezd do areálu. To se prostě

jinak nazvat nedá. Tam vznikla taková myší díra, kterou se tam jezdí, a vypadá to naprosto otřesně.

Uvnitř vypadá areál takto. Slouží to firmě Pražská agrární společnost. Užívá to soukromá zemědělská společnost, má to pronajato od Pozemkového fondu a ta společnost do toho neinvestuje vůbec nic. Pozemkový fond do toho také neinvestoval až do nedávné doby vůbec nic, až když se objevilo v novinách několik článků, ať už mých, nebo novinářů, o tom, že Pozemkový fond do toho neinvestuje ani korunu, tak tam najednou začali dávat na celý areál novou střechu. Ale kdyby to dělal soukromník, tak si myslím, že by nejprve opravil staré zpuchřelé trámy. Oni tam dávají krásné bobrovky, což o to, ale jak tam dlouho vydrží, opravdu nevím. Areál je totálně vybydlený. Ono je tady světlo, tak to není úplně vidět, ale tady si to můžete malilinko představit. Jsou tam byty v současné době v téhle části, v tom zbytku potom jsou skladiště nebo tam případně není nic. Tady vidíte, vpravo musely být krásné chodníky, na kterých je doteď vidět dláždění, na kterém je křížovnická hvězda s křížem. A místo aby areál byl ozdobou naší obce, tak je její ostudou. Je to opravdu centrum. Tady vidíte kostel. Budova s šedou střechou je náš úřad. Ten sídlí v centru. My tam pořádáme jednou do roka soutěž psů Hafík a jinak to je jediné takové obecní využití. Jinak je to absolutně pro nás k ničemu. Tyto stroje jsou tam pravděpodobně zapomenuty od 60. let. V tomto areálu se točil film Utrpení mladého Boháčka. Já jsem si vzala ten film, podívala jsem se na něj velmi podrobně, vytáhla jsem si z toho fotky a pak jsem s těmi fotkami chodila areálem a zkoumala, jak to tam vypadá. A opravdu za těch 40 let se tam nezměnilo vůbec nic, akorát třeba občas spadla nějaká střecha nebo se to tam víc rozpadlo. Ale jinak je to tam téměř stejné. Tohle tam možná v té době už také v téhle poloze i bylo.

Problém je, že to spravoval státní statek a byly tam postaveny různé haly, které tady teď vidíte. A já jsem tedy byla informována, že se tyto majetky včetně pozemků vydávat nebudou, takže pokud to křížovníci dostanou, tak to pravděpodobně bude děravé jak ementál. Nedovedu si to představit, jak to bude vypadat. Byla by to poměrně podivná situace, pokud by tedy dostali jenom části okolo a vlastní haly s pozemky pod nimi ne, protože haly i s pozemky patří té Pasce. Opravdu je to naprosto podivný areál. Nějaký investor tam postavil rodinné domky na soukromém pozemku vedle a ty rodinné domky, byť jsou velmi pěkné, hezky postavené, nikdo nechce, protože nikdo netouží koukat se na takovýhle výhled. Tady se točilo Utrpení mladého Boháčka. To tam je, tahle stodola několikrát.

Tady vidíte zase tu myší díru z druhé strany. Tady je vidět ta vestavba a myslím, že se nám opravdu nemůže nikdo divit, že bychom chtěli, aby se tento areál využil, aby se rekonstruoval, aby sloužil lidem. A já tedy po zkušenostech s Pozemkovým fondem mohu

řict, že si těžko dovedu představit horšího hospodáře, než je stát. Na Pozemkovém fondu mi řekli, že jejich úkolem je udržet majetek v takové formě, aby nespadol. Kdybychom se my takto chovali k majetku obecnímu, tak by nás občané vynesli v zubech. Toto my si prostě nemůžeme dovolit! Opravdu ne. A myslím si, že by si to neměl dovolit nikdo. A myslím si, že je velmi důležité, aby každý majetek měl jednoho jasně definovaného konkrétního vlastníka. To je prostě naprosto klíčové pro jakýkoliv rozvoj čehokoliv. Děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji paní starostce Plamínkové. Starosti starostů jsme vyslechli – třech různých a teď přijde další zajímavá osobnost. Na konferenci Svazu měst a obcí k tomuto tématu jsme se seznámili na místě s panem vrchním ředitelem Pozemkového úřadu Jaroslavem Vítkem, pozvali jsme ho a on naše pozvání přijal, takže děkuji. Byl zmiňován Pozemkový fond, toto je Pozemkový úřad, aby bylo jasno. Máte slovo.

Pan Jaroslav Vítek: Dobrý den. Děkuji za pozvání. Paní místopředsedkyně, pane senátore, vážené dámy, vážení pánové, já to ještě jednou zopakuji. Jsem vrchní ředitel Ústředního pozemkového úřadu a nebudu hovořit za Pozemkový fond.

Já bych se vrátil citátem do hluboké historie: „Nikdy není pozdě na cestu k dobrým mravům.“ Seneca mladší.

Dovolte mi, abych se ve svém vystoupení krátce ohlédl a obrátil vaši pozornost na dnes již několikrát citovaný proces restitucí, tedy vydávání a narovnání vlastnických vztahů podle zákona 229. Když jsem se připravoval na dnešní konferenci, tak jsem se domníval, že nebudu mít možnost hovořit k nějakému mýtu. A děkuji panu starostovi, že mi umožnil, abych takový mýtus tady rozptýlil ve svém vystoupení, a bude to mýtus o tom, že hledání majetku, který by měl být navrácen církvím, bude trvat desítky let. Ve svém vystoupení se pokusím vám rozptýlit, že to určitě tak dlouho trvat nemůže.

Právě narovnání a obnova vlastnictví k nemovitostem po roce 1989 se stala jednou z nezbytných součástí znovunastolení právního stavu společnosti po dlouhém období zásahů do lidských a občanských práv. Obnovení právního státu bylo základním předpokladem pro vytvoření společenského a politického klimatu nutného pro rozvoj všech oblastí života společnosti. A jednou z forem privatizace byla i restituce majetku. A je třeba dodat, myslím si, že to už dnes několikrát zaznělo, byla to forma nejspravedlivější.

Před vlastním prováděním restitucí zemědělského a lesního majetku bylo nezbytné vyřešit zásadní otázku: který orgán má rozhodovat o uplatněných restitučních nárocích fyzických osob? Podle platné právní úpravy platí, že rozhodování o vlastnictví je svěřeno

obecným soudům. S ohledem na přetížení soudů občanskoprávní agendou po roce 1989 to bylo stěží možné, a proto se hledalo jiné řešení. Nakonec bylo rozhodnuto, že procesy obnovy vlastnictví k nemovitostem podle zákona o půdě budou svěřeny o státní správě, a došlo tedy ke zřízení soustavy pozemkových úřadů. Zhruba po 10 letech od zahájení činnosti pozemkových úřadů, tedy v roce 2001, bylo možné konstatovat, že bylo vydáno 95,5 % půdy restituentům. Tedy 10 let trvalo vydání 95 %. Pro řadu odborníků to byl obdivuhodný výkon vzhledem k původním prognózám, které uvažovaly o tom, že obecné soudy se tím budou zabývat cca 25 až 35 let.

Jenom abyste věděli rozsah, o jakém hovořím, jednalo se o rozhodování o téměř 230 tisících žádostích restituentů, a to ve výměře 1 754 871 hektarů. Tedy v porovnání s tím, o čem se hovoří ve vztahu k církvím, kde i zcela jasná evidence v dřívějších pozemkových knihách je dohledatelná, tak se domnívám, že i těch 10 let je nadnesených. Dnes pro vaši informaci nejsme na 100 %. Nás to velmi mrzí, jsme na 99,9 % a zbývají nám stovky případů, a to v Praze, Brně, Příbrami, které nedokážeme vyřešit. Leží u soudu a probíhají tam soudní spory. Nicméně blížíme se k významnému závěru tohoto procesu.

Pozemkové úřady dokázaly svou činností zejména v dohlédací oblasti spolupracovat i s jinými správními orgány, archivy, soudy a ministerstvy a zejména s bývalým katastrem nemovitostí a ke cti zaměstnanců pozemkových úřadů slouží skutečnost, že se stali objektivními a v podstatě tehdy z donucení, ale dnes velmi dobře se orientujícími odborníky jak v katastru dnešním, tak zejména v dřívějších pozemkových knihách. Dnes provádějí pozemkové úřady lustraci jak pro Pozemkový fond, tak pro ostatní státní instituce. To porovnání bylo důležité pro to, abychom porovnali množství, se kterým se pracovalo v předchozích 20 letech v restitucích fyzických osob, v poměru s tím, o čem se hovoří ve vztahu k církvím. Z toho potom adekvátně lze dovodit dobu realizace.

I návrh zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi počítá s účastí pozemkových úřadů při vydávání majetku. Tedy s ohledem na skutečnost, že předmětem obnovy vlastnictví k původním nemovitostem bude z převážné většiny zemědělská a lesní půda, se jeví jako žádoucí, aby vydávání proběhlo v režimu obdobném, jako tomu bylo u zákona o půdě. Stejně jako v případě obnovy vlastnictví oprávněným osobám podle tohoto zákona bude třeba i v případě církví a náboženských společností provést srovnávací sestavení parcel původního pozemkového katastru na současný katastr nemovitostí. Tyto práce jsou nezbytné pro budoucí zápis pozemků do katastru. Obdobně při nevydání části pozemku bude potřeba vydanou část geometricky oddělit a zaměřit.

Také nelze pominout skutečnost, že v mnoha katastrálních územích již byla provedena pozemková úprava, kde výměnou vlastnictví a mnoha dalšími opatřeními technického charakteru došlo ke zcela jinému uspořádání půdní držby, tedy vznikla nová digitální katastrální mapa a identifikace majetku v případě zemědělských pozemků je tedy náročná, i když časově zvládnutelná činnost. Z těchto shora uvedených důvodů, a jistě jsem nevyčerpal všechny, si dovoluujeme právo říci, že při obnově majetku církví a náboženských společností, který by měl být vydáván ve správním řízení, zcela jistě bude významná role pozemkových úřadů.

Pozemkové úřady disponují zkušenými odborníky, a to nejenom z hlediska administrativně-technických činností, ale tito lidé získali k procesu obnovování majetku a k tomu názvu restituce i vlastní morální vztah a zcela jistě do toho vloží své srdce a budou mít dobrý pocit, že po 20 letech restitucí fyzických osob dokončí restituční proces a obnovu vlastnictví, ke které spějeme po roce 1989. Proto si o tu práci i říkáme.

Chceme zaručit jednotnou evidenci celého řízení, včetně řízení správního, a to ve všech fázích od podání žádosti až po zápis v katastru. Věřím, že jsem se zkráceně svým exkurzem pokusil – a věřím, že se mi to snad podařilo – rozptýlit mýtus, že by to mohlo trvat desítky let. Já se domnívám, že při dobré práci státních institucí a pozemkových úřadů najdeme to správné řešení a dosáhneme cíle ve velmi krátké době. Děkuji vám za pozornost a přeji vám všem hodně úspěchů ve vaší práci. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji, pane vrchní řediteli. Pokud se někdo hlásí o práci a chce mít dobrý pocit, pevně věřím, že i osoby oprávněné budou mít dobrý pocit posléze. Myslím si, že k těm desítkám let snad nedojde, že nedojde k tomu výčtovému zákonu, ale naopak k tomu, který navrhla vláda.

A teď bych dal slovo zase někomu trošku jinému, z jiného soudku. Pan Michael Josef Pojezdny, který po svém vysvěcení vstoupil tajně do premonstrátského řádu v roce 1970, byl v roce 1987 zvolen opatem strahovským, jímž je dodnes. Má velké zásluhy jak na obnově významných kulturních památek, tak na jejich zpřístupnění celé veřejnosti. Jenom namátkou: Strahovský klášter, poutní místo a bazilika na Svatém Kopečku u Olomouce apod. Je také předsedou Konference vyšších řeholních představených. Máte slovo.

Pan Michael Josef Pojezdny: Dobré odpoledne, dámy a pánové. Když jsem naslouchal starostům, tak jsem si říkal, máte to těžké. Chtějí dobrou věc a mají plno problémů. Asi je potřeba mluvit o majetku nejenom tak, že ho komunisti sebrali a teď se má

vrátit. Je potřeba mluvit o vztahu k majetku. Každý člověk, aby žil, musí něco mít. Každé společenství, aby žilo, musí něco mít. A teď si vezměte, že jsou tady společenství, která trvají stovky let, a je tady církev, která trvá víc než tisíc let, a tak když se mluví o dějinách jednotlivých společenství, tak se nutně musí mluvit také o majetcích. A protože jsem řeholník, tak když budu příliš mluvit o řeholních společenstvích, tak se na mě příliš nezlobte.

Jsou starobylé církevní řády: benediktini – víc než tisíc roků, cisterciáci, františkáni, dominikáni, také my premonstráti. Tyto řády stály u zrodu našeho státu. Podíleli se na jeho formování a na šíření vzdělanosti, kulturnosti, sociální péče. Svými zakladateli, kterými byl někdy sám panovník, byly tyto subjekty nadány majetkem, který vytvořil materiální základ budoucího ekonomického rozkvětu a byl i pokladnicí pro to, aby se mohly konat dobré věci, které jsem vyjmenoval – vzdělanost, pomoc nemocným, chudým, starost o to, aby člověk mohl dobře žít. Během dob, protože církev asi dobře hospodařila a dobře působila, byly také dárci, kteří k tomu něco přidali, byly také nějaké sbírky, a tak vznikly úžasné prostory. Když projíždíte naší republikou, tak vidíte krásné kláštery. Cizinci se na ně chodí dívat, obdivují je. Vstoupíte do kostela, vstoupíte do kláštera, kolik je tam krásy. Protože jsem neskromný premonstrát, přijďte se podívat do Strahovské knihovny. Během staletí církev se dobře starala o svůj majetek.

Premonstráti začali na Strahově roku 1143. Většina majetků je z 12. století. Může se někdo divit, že k tomuto majetku máme nějaký vztah? To je přece něco takového rodinného, to je něco samozřejmého. A teď když se mluví o mýtech, tak bývá vznášena námitka, že církevní právnické osoby nebudou schopny s tímto majetkem řádně hospodařit, že se stanou obětí spekulantů a podvodníků. Také se poukazuje na to, že byla přerušena kontinuita. Odvolávám se na to, co jsem řekl před chvílí. Po staletí se církev o svůj majetek starala dobře. A když se tady změnila situace, na řeholní řády se tak nějak zapomnělo. Dostali jsme nazpátek kláštery i jiné budovy ve velmi špatném stavu. Kdybych to porovnal, zase když začnu od nás, jsme v Praze, máme známou knihovnu, byl tam Památník národního písemnictví, státní instituce. Být v Praze, to je velká výhoda. Máme možnost získávat peníze, ale úplně jinak jsou na tom kláštery, které jsou na venkově.

Klášter v Praze na Strahově. Návštěvníci kláštera nebo výstav Památníku národního písemnictví procházeli vstupní halou, nad kterou byla vážně popraskaná klenba. Statik řekl, návštěvníci výstav Památníku jsou ohroženi na životě. Dodnes se potýkáme se střechami. Také ještě v uplynulé době se položila nová krytina na úplně shnilé kroky. Střechy našeho kláštera hrozily propadnutím na několika místech. Dodnes se s tím potýkáme. Že by byl stát nějak štědrý ke kulturním památkám, nemohu říct. Je mi to líto, ale nemohu to říct. Ale to

jsme v Praze. Říkám, na venkově, tam je to horší. Vezměte si Rajhrad, vezměte si Teplou, vezměte si Vyšší Brod, tam je to mnohem horší, a jestliže nám se podaří tady v Praze sehnat něco, tak venkovským klášterům ne! Ale teď se někdy vyskytne zajímavý obrázek – je památný objekt a ten památný objekt nemá jenom jednoho vlastníka. Část vlastní církev a část vlastní stát. Mohl bych ukázat na klášter v Doksanech. Tam jsme obnovili premonstrátky – sestry. Část, kde bydlí sestry, je opravená a návštěvníci se ptají, jak je možné, že ta druhá část je pořád taková škaredá. A tak je mi přímo takové trapné, když mám říct, no jo, to je stát. Nebo v Milevsku. Jedna část kláštera se propadá, ale tam, kde jsme to převzali, tam se to mění.

Je vidět, že tedy umíme hospodařit. A tady už to bylo také řečeno, že když dostane vlastník do ruky svůj majetek, tak se o něj stará jinak než stát, který obstarává všechno a vlastně se potom nestará o nic.

Jsem velmi rád, že se znovu mluví o restitucích. A jsem rád, že se o nich mluví v Senátě a jsem rád, že se o nich mluví na ulici a že se o nich bude mluvit v Parlamentu a že mluví někdy i tak všelijak v médiích. Proto vítám tuto konferenci. A tak s takovou velkou nadějí se dívám dopředu a věřím, že poslanci se nenechají zatížit žádnou stranickou příslušností a že zvednou ruku pro to, co je spravedlivé, co je dobré a co je pro dobro všech. Děkuji. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu opatu Pojezdnému za krásná slova na závěr, ale i za to, co řekl. Myslím, že všichni zde v sále dobře víme, že nejhorším hospodářem je stát. Jsou to desítky let, které to prokázaly, a titulky v novinách každý den nás o tom přesvědčují. Takže je jasné, kam to má všechno směřovat – k vlastníkům, kteří se umí o své majetky starat.

Já bych dal slovo dalšímu člověku, který přišel obohatit tento panel, a to je zajímavé spojení. Pan Pavel Kváš, ředitel odboru neziskového sektoru České spořitelny, který je zodpovědný za strategii a obchody s klienty neziskového sektoru. Možná velmi zajímavý pohled na věc na závěr tohoto panelu. Pane Kváš, máte slovo.

Pan Pavel Kváš: Děkuji. Vážené dámy, vážení pánové, já bych vás předem chtěl ujistit, že jsem sem nepřišel nějakým způsobem propagovat Českou spořitelnu nebo vám nabízet nějaké produkty nebo služby naší banky, i když bych to udělal velice rád (pobavení), ale to myslím není předmětem této konference. O tom třeba někdy jindy a někde jinde hlavně. Ale já bych možná i poděkoval malinko svému předřečníkovi panu opatu za to, že tady vyslovil to, co myslím mnozí z nás velice dobře ví, že církev se o své majetky a o své peníze

v přetavené podobě majetků umí starat, že to není prostě někdo, kdo je nějakým způsobem bezradný, když mu nějaký majetek patří nebo když má nějaké finanční prostředky sám sobě obhospodařit. A že prostě není vydán na pospas dravcům zvenčí, a jak se všude teď médii žene taková ta mírně populistická vlna, že bude vydán na pospas finančním skupinám a já nevím komu ještě.

Když jsme se s pořadateli této konference bavili o tom, jakým způsobem by se možná dal na tuto konferenci vnést trochu jiný pohled, tak jsme si řekli, že se zkusíme podívat třeba do Rakouska, protože to je země nám historicky i geograficky velmi blízká. Máme dlouhou společnou historii, i aktuální naše vztahy mezi Českou republikou a Rakouskem, až na nějaké drobnosti okolo Temelína, jsou myslím velmi nadstandardní. A tak jsme se prostě podívali do Rakouska, jakým způsobem rakouská církev se stará o své prostředky, jakým způsobem se stará o své majetky. Nešel jsem úplně tak daleko, protože náš majoritní vlastník je také rakouská banka nejmenovaná, a prostě jsme se o tomto tématu pobavili s kolegy z naší centrály nebo z naší mateřské banky.

Rád bych tady přednesl tři takové myšlenky, tři takové vize, tři postřehy, jak je moje prezentace nazvána, kdy možná některé z nich můžou být pro tuhle danou chvíli a pro nejbližší roky pro prostředí České republiky možná malinko nadčasové, malinko revoluční, ale je to taková vize pro příští období, pro období, kdy projednávaný zákon projde druhým čtením, třetím čtením, projde touto místností, možná zpět potom nazpátek do Poslanecké sněmovny a prostě církev už potom bude v pozici, kdy opravdu prostředky bude mít a bude se mít nějakým způsobem o ně starat.

První věc, kterou si rakouská církev sama dobrovolně zřídila, aniž by ji k tomu politici nebo veřejnost nějakým způsobem nutila, je rada dohlížitelů. Je to jakýsi orgán, který monitoruje hospodaření církve. Má postavení, něco jako je v obchodním právu dozorčí rada. Je to nepolitický orgán složený z osobností veřejného života, u nichž je jasný morální nebo odborný kredit, a nikdo si asi netroufne zpochybňovat postavení těchto osobností, které jsou v takovéto radě zastoupeny. Typově tam sedí třeba šéf univerzity, je tam třeba ve Vídni bývalý prominentní novinář, zasedá tam bývalá šéfkyně centrální banky, jsou tam přednostové některých klinik, předseda Akademie věd, bývalí bankéři. Je jasné, že v tuhle chvíli některé tyto typy osobností promítnuté do české reality můžou vzbuzovat negativní konotace, nicméně prostě typově tohle jsou osobnosti, které nějakým způsobem monitorují a zaručují transparentnost a vážnost hospodaření církve, a zřízení této rady dohlížitelů, nebo řikejme tomu dozorčí rady, to není výrazem nejistoty na straně církve. Je to přesně naopak. Je to výraz sebevědomí církve, je to výraz jejího pevného přesvědčení o tom, že tak, jak to dělá, že to

dělá dobře, nemá se za co stydět a může to navenek prezentovat a prezentuje to takovéto nezávislé dozorčí radě, která jí může nějakým způsobem dávat doporučení.

Druhý takový základní princip, který u rakouské církve nebo u rakouských diecézí velmi dobře funguje, je způsob investování prostředků, který je motivován daňovým režimem, což je možná zase trošičku takový popud nebo výzva pro politiky, že i tohle je možná do budoucna téma, způsob zdaňování církevního majetku. Tímto různým daňovým režimem je v podstatě i u rakouské církve ovlivňován způsob investování prostředků. Takže typicky provozní prostředky, ze kterých církev platí běžnou daň z příjmů, tak jako všechny korporace, investuje církev nakrátko. Dary od věřících a nějaké prostředky, které jsou darovány na dobročinné účely – pro to tam platí zvláštní 25% daň, jsou investovány v nějakém střednědobém horizontu 4 let, a potom peníze, které jsou věnovány speciálně na charitu nebo jsou to peníze rakouské charity nebo jsou to peníze, které jsou určeny na penze zaměstnancům, ty jsou v Rakousku osvobozeny od daně a jsou investovány po velice dlouhou dobu, to znamená v nějakých deseti-, dvaceti-, třicetiletých horizontech, což je v zásadě i něco, co možná dost je otázka i tady pro českou církev. Finanční restituce nebo finanční náhrady bude také nutné investovat po velice dlouhou dobu tak, aby i po velice dlouhou dobu zabezpečily církvi výnosy a církev mohla žít jenom právě z úroků nebo z výnosů navráceného majetku, nikoliv z té podstaty.

A třetí taková myšlenka, která je v Rakousku nebo v rakouské církvi velmi rozvinutá. Je to téma, o kterém se poměrně živě mluví i napříč Evropou, a do České republiky se tohle téma také v tuhle chvíli pomalinku začíná nasouvat, ale není to ještě žádný finanční mainstream, to v tuhle chvíli určitě není, a to je etické investování nebo etické principy investování. Smyslem tohoto etického investování je v podstatě prezentace sociální zodpovědnosti státu nebo i církve a má to působit i jako pozitivní příklad pro další subjekty, že lze působit nebo být nějakým způsobem činný na finančním trhu a přitom se stále chovat eticky, investovat do takových instrumentů, které s sebou nenesou žádné možné negativní otázky stran médií. To znamená, že rakouská církev se samozřejmě důsledně vyhýbá investicím do cenných papírů společností, které nějakým způsobem třeba obchodují se zbraněmi nebo návykovými látkami nebo jsou činné v hazardu nebo je o nich známo, že buď přímo v mateřské společnosti, nebo někde jako součást holdingu byl nějaký korupční skandál. To už je potom diskvalifikační kritérium pro takový cenný papír a takový cenný papír není nebo nemůže být nakoupen. Další takovou kategorií je třeba dětská práce, takže firmy, které svoji produkci přesouvají do zemí třetího světa, a ví se o nich, že v některých továrnách, třeba v Asii, se využívá dětské práce, tak tenhle cenný papír, byť by nesl sebelepší

výnos a byl sebejistější, tak z pohledu etického investování je to prostě nevhodná investice, protože to zase zpětně může vyvolávat nějaké nežádoucí otázky, proč církvev nebo ten dotyčný investuje do cenného papíru společnosti XY, která využívá dětskou práci. A v Rakousku takovým velkým tématem, což v České republice, přiznávám, určitě není, jsou třeba nukleární technologie. Tam je třeba zcela nemyslitelné držet cenný papír energetické společnosti, která provozuje atomovou elektrárnu.

Naopak potom druhý takový princip etického investování je nějaké pozitivní vymezení, takže se naopak preferují cenné papíry z nějakých trvale udržitelných oborů, jsou tam preferovány cenné papíry společností, u kterých se ví, že jsou tam striktně dodržována lidská práva, je tam dodržována i vyváženost a diverzita mezi zaměstnanci. Takže tohle může být myslím do budoucna velké téma i tady pro nás v České republice, i pro církvev v České republice, zamyslet se nebo řekněme začít investovat v souladu s těmito etickými principy.

V Rakousku jsou vytvářeny speciální etické fondy, které mají zřízen etický panel, což je zase nějaká komise, která posuzuje jednotlivou investici nebo jednotlivý cenný papír právě z hlediska několika, skoro až desítek kritérií, jestli daný cenný papír má nějakou kreditní kvalitu, jestli ta společnost, byť by se chovala sebevíc eticky, nám pozítří nebankrotuje, ale zároveň posuzuje i některé etické principy, jak jsem tady o nich mluvil, to znamená, aby se v okamžiku, kdy ho dotyčný nakoupí, nestal potom terčem médií, proč investuje třeba do cenných papírů společnosti, která se z převážné většiny zabývá tím, že provozuje kasina a sázkové hry na internetu.

To by bylo z mé strany asi všechno a já vám děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu řediteli odboru neziskového sektoru České spořitelny. Já bych chtěl jenom za pořadatele říct, že my jsme měli zájem spíš, aby zazněl hlas někoho z bankovního sektoru, nikoliv některý z bankovních ústavů, který zde v naší zemi sídlí, a vůbec ne také z hlediska pozice církvev, protože zaznívá až dojemná starostlivost zvlášť z řady těch, kteří si příliš asi nepřejí majetkové vypořádání státu a církvev, o to, jak budou nakládat ani ne tak s nemovitým majetkem, jako spíš s těmi penězi. A je dobře, že zaznělo, že i české bankovní domy jsou již připraveny přizpůsobit některé své produkty budoucí situaci, a zrovna tak jako v jiných zemích světa, kam i české církvev nepochybně patří, mají tam své další řekněme části, mezi které oni patří, a mají tam řady svých poradců tak, aby mohly podobné produkty, jako se používají v dalších zemích, například i Evropského společenství, Evropské unie, aby je mohly využívat i v České republice. A je myslím dobře, že na závěr tohoto panelu i toto zaznělo.

Zrovna tak jako dopoledne rovnou přikročíme k dalšímu panelu, poslednímu, který se jmenuje církve a občanská společnost, činnost církví pro veřejnost. Zde bylo naším záměrem, abychom předvedli ještě tu větší škálu, rejstřík toho všeho, co církve již v dnešní době dělají. A já bych chtěl přivítat pana Pavla Bratinku, bývalého politika, nyní podnikatele.

Ještě ovšem předtím, než bude hovořit a než rozjedeme tento panel, bych vás chtěl upozornit, za prvé, že je tady zhruba 20 míst, takže opravdu ti z vás na galeriích, kteří možná hůře slyší, můžete se sem přesunout a učiňte tak. Vidím tam třeba předsedkyni Konfederace politických vězňů Naděždu Kavalírovou. Já vidím, že jste hezky opřená, ale možná tady vpředu byste lépe viděla a slyšela. A zároveň bych vám chtěl říct, že pokud někteří přeci jenom po obědě pociťují na svém tlaku, že by si dali trochu kávy, tak opět paní místopředsedkyně Senátu mě upozornila, že uvařila tady pro vás v přílehlé místnosti kávu a je tam i voda na občerstvení.

Jinak Pavel Bratinka, když jsme ho poprosili o pár vět o sobě, poslal nám následující sebecharakteristiku, a proto to záměrně říkám, že to učinil on, nikoliv drze my. Pavel Bratinka, bývalý fyzik, byrokrat, metař, topič, poslanec, náměstek ministra a ministr a nyní kapitalista. Ale vždy katolíkem. Já bych snad ještě jenom doplnil: a konzervativní myslitel. Pavle, máte slovo.

Pan Pavel Bratinka: Děkuji, pane předsedající, za tuto velkolepou reklamu. Vážené dámy, vážení pánové, byl jsem požádán, abych řekl takovou obecnou zprávu o tom, co nejrůznější církve mohou udělat a proč jsou významné pro občanskou společnost. Polemiky ohledně církevních restitucí samozřejmě byly příležitostí, aby se projevil nejrůznější názory na to, co církev znamená pro společnost, ale já bych chtěl odpovědět hlavně na názory, které byly spíš nevrle, nebo dokonce nepřátelské.

Když se na ně podíváme blíže, tak je můžeme rozdělit na takové dvě kategorie, které mají samozřejmě společný kořen. Podle první představy jsou křesťané, resp. věřící i jiných vír, pro ostatní společnost v podstatě neužiteční, protože vyžadují zdroje pro realizaci svých soukromých duchovních potřeb, ze kterých ostatní lidé prakticky žádný prospěch nemají, a prostě jsou vlastně zbyteční a teď ještě navíc chtějí tolik majetku. Rozšířenost tohoto názoru i mezi lidmi, které lze označit za lidi dobré vůle, ta nás nemůže překvapit. Když se podíváte do obecných médií, tak zjistíte, že tam se prakticky nemluví například o charitativní práci církví po celém světě, samozřejmě i u nás. Charitativní témata jsou samozřejmě mediálně nezajímavá. Zase v tom není zlá vůle, ale fakt je ten, že objekty charitativní péče většinou nejsou nijak mediálně vlivní, navíc témata spojená s bezmocí, nemocí, stářím a umíráním

nejsou vůbec sexy a neměly by pozitivní vliv na prodejnost či sledovanost. Takže tohle zůstává většinou skryto a už vůbec nelze u médií čekat, ani kdyby měly dobrou vůli, že by nějak pochopila, jaký význam pro společnost má schopnost víry utvrzovat a obnovovat motivaci věřících se chovat poctivě a obětavě ve světě, kde často podvod, vůle ke lži a agresivní sobectví jsou na tahu a vyhrávají peníze, moc a slávu. Tento obraz pro toho, kdo není jakoby aktivní věřící a aktivně se nezajímá o věci, který je mu k dispozici pohodlně, je velmi jakoby nevábný a může dojít k závěru, že jsme neužiteční.

Zároveň s touthle představou sílí dnes hlavně na západě jakoby opačné tendence vytlačovat věřící z veřejného prostoru, resp. jim upírat právo právě proto, že jsou věřící, aby se vůbec k něčemu vyjadřovali. Je to motivováno představou, že víra, téměř jakákoliv, ohrožuje lidskou svobodu, protože kdo je o něčem přesvědčen, tak musí těžce snášet, že někdo říká něco úplně jiného. Takže tito lidé chtějí, aby se víra či hodnoty jí inspirované projevovaly pouze v soukromí, popř. nanejvýš v jakési karanténě nebo rezervacích, kde by mohli věřící jaksi uspokojit své náboženské potřeby, ale jen za podmínky, že dají druhým lidem pokoj. Soudní žaloby v USA například proti vánočním stromkům na obecních pozemcích jsou krásným příkladem. V Evropě to byla žaloba – ono jich je víc – ale slavná žaloba proti krucifixům v italských školách. To jsou samozřejmě symptomy, ale v tomto případě se aspoň útočí jenom na symboly. Mnohem závažnější je, že když protestujete proti zabíjení nenarozených dětí, tak jste umlčován tím, že jako bigotní věřící do toho nemáte co mluvit, protože to vám přikazuje jenom vaše víra a neexistují žádné rozumné argumenty proti potratům. A jsme vlastně obviňováni, že chceme vnutit, když protestujeme proti tomuto zabíjení, lidem svoje náboženská dogmata. Musím říct, že je s podivem, že dosud žádného zloděje nebo vraha nenapadlo v téže logice protestovat proti vlastnímu trestnímu stíhání poukazem na to, že takové stíhání není ničím jiným než prosazováním židovské nebo křesťanské teokracie vzhledem k tomu, že součástí obou věr je Desatero a jeho dvě přikázání číslovaná jinak – v židovském i katolickém kodexu zakazují vraždy a zlodějny. Snad se nedožijeme toho, aby takovýto protest byl někdy sepsán, ale nejsem si tím úplně jist.

Máme tedy co do činění se situací, kdy jsou věřící obviňováni jednak z toho, že jejich víra je vede k tomu, že se nestarají o svět, a zároveň z toho, že se o něj starají příliš nebo chtějí starat příliš. Dovolte, abych navrhl, jak čelit oběma představám, a tím zároveň formuloval přínos věřících pro občanskou společnost, kvůli čemuž jsem sem byl pozván.

Vyznavačům toho, že jsme neužiteční, bych řekl asi toto. Ano, je odvěkým pokušením lidí zaujímat postoj, že cizinec není našinec a dávat přednost těm svým. Sektářství jak duchovní, tak světské v podobě tribalismu, nacionalismu či na základě jakéhosi jiného ismu je

a bude trvalým pokušením lidí. Křesťané nejsou žádní nadlidé, kteří by toto pokušení na rozdíl od obyčejných smrtelníků nezakoušeli, nebo nemělo toto pokušení schopnost je nalákat do svých osidel. Ale musíme uznat, a to musí uznat i ti, ke kterým teď jakoby hypoteticky mluvím, že skutečně věřící je jen ten, který věří slovům Bible a evangelia a bere je vážně. A k těm slovům patří i slova Kristova o posledním soudu, která vyjevují, řečeno tedy moderně, výběrová kritéria pro království nebeské – Matouš 25. Je to jednání vůči potřebným, které je bez ohledu na to, jak ti potřební, ti druzí jsou na tom z hlediska víry, morálky, a je deklarováno přímo s apokalyptickým důrazem jako jednání vůči samotné svrchované moci vesmíru. To poselství je jednoznačné: cesta ke spáse křesťana vede pouze přes druhé lidi. Nelze si představit silnějšího varování před způsobem života zaměřeného jenom na sebe či mně blízké, což je jenom jakési mé rozšířené já. Z tohoto důvodu by měli být křesťané považováni za nejideálnější občany. K dobrému chování a k boji s vlastním sobectvím je totiž nevede pouze ušlechtilá povaha, jak my říkáme vlité ctnosti či ušlechtilé ideály či ušlechtilá vzepětí, které samozřejmě můžou mít i lidé nevěřící, ale i strach před trestem, přičemž s udržováním tohoto strachu má stát nulové náklady, na rozdíl od donucovacího aparátu potřebného k umravňení těch, kdož se Boha nebojí. Zažíváme to denně. Mimochodem Adam Smith kdysi řekl, že bez ohledu na to, co si myslí o víře, je rád, že jeho krejčí věří v Boha, protože ho neošidí. Další panelisté po mně uvedou určitě mnoho příkladů konkrétní práce věřících ve prospěch druhých, takže mým úkolem to nebylo.

Co bych ale řekl vyznavačům té druhé představy, že se věřící příliš pletou do záležitostí jiných lidí a mají dát pokoj? Často totiž to bývají vyznavači tohoto druhého názoru zároveň vyznavači toho prvního, ale v jiném období nebo dokonce v jiné fázi dne. Odpověděl bych jim: Buďte spravedliví a laskavě na naše argumenty odpovídejte argumenty. Když se ve společnosti nastolí nějaké téma a my k němu uvádíme argumenty ze světa logiky a rozumu, tak proti nim postavte vaše argumenty. My přece neříkáme, že vaše nevíra diskvalifikuje vaše argumenty, pokud jsou založeny na logice, faktech a rozumu. A když nějaké chování označíme za zlé a vás to pobuřuje a chcete nás umlčet, pak vezte, v čem podle nás spočívá lidská svoboda. Právě v právu odmítnout uctívat, byť pouhým mlčením, to, co člověk považuje za zlo. Přece nechcete, abyste byli povinni mlčet k tomu, co my hlásáme a děláme, i když to mnozí z vás považují za zlo. Braňte proto vši silou i naši svobodu upozorňovat na to, co považujeme za zlé a pro člověka zhoubné. V tom je přínos věřících pro druhé – podněcovat je k zamyšlení nad jejich životy, aniž jim bráníme dávat podněty nám věřícím.

A třetím přínosem, tím končím, je samozřejmě nabídka na východiska v okamžiku, kdy druzí zatouží po tom, co jim můžeme nabídnout jako cestu, pravdu a život. Ale to je téma na jinou konferenci někdy jindy. Děkuji. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji Pavlovi Bratinkovi za krásný úvod do posledního panelu dnešní konference. Já jsem tajně doufal, že nás obohatí, a on nezklamal, a dokonce nás i pobavil. Tak to je prémie navíc. Být tady ještě víc studentů, z nichž už někteří odešli, to by byla přednáška!

A my se právě pustíme už do těch konkrétnějších partií tohoto posledního panelu a já bych pozval pana Vítězslava Vavrouška, náměstka ministra zdravotnictví ČR. Je to český politik, lékař, vysokoškolský pedagog, v letech 2002 až 2008 byl naším kolegou senátorem. Čtyři roky působil jako místopředseda Výboru pro zdravotnictví a sociální politiku, od roku 2010 je náměstkem ministra zdravotnictví pro zdravotní péči. Pane kolego, můžu si dovolit říct, máte slovo.

Pan Vítězslav Vavroušek: Děkuji, pane předsedající. Vážená paní místopředsedkyně Senátu, vážené dámy a pánové, já bych chtěl poděkovat svému předřečníkovi, že svým svěžím přednesem přece jenom vás trošku nabudil. Já bohužel vím, že svým suchým výčtem tuto pozornost neudržím, ale na druhé straně kolega, co bude po mně, se aspoň octne ve standardních podmínkách. (Pobavení.)

Téma mé krátké prezentace je spolupráce Ministerstva zdravotnictví s církvemi a církevními organizacemi. Kdybych se držel čistě tohoto názvu, tak bych byl poměrně rychle hotový. Já jsem si z tohoto titulu dovolil udělat určitý historický úvod, protože ono opravdu spolu všechno souvisí a je potřeba někdy vědět něco i z historie. Je to samozřejmě i pohled Ministerstva zdravotnictví, takže já si v žádném případě nečiním nárok na vyčerpávající způsob tohoto tématu. Je tam samozřejmě užší pohled, ale snad vás aspoň něco z toho zaujme.

Ohlédneme-li se do historie, hrály církve a církevní organizace důležitou, ne-li hlavní roli při poskytování zdravotnických služeb již v raném středověku. Zdravotní péče byla velmi často poskytována v kláštorech již od 10. století a svého vrcholu dosáhly kláštery ve století 14., kdy jich v českých zemích působil více než 250. S rozvojem zdravotních služeb v kláštorech jsou spojena dvě slavná jména české historie: svatá Anežka Česká a její vrstevnice a následovatelka, svatá Zdislava z Lemberka. Především první z nich je považována za průkopnici v organizování chudinské a nemocniční péče v českých zemích.

V následujících staletích klášterní zdravotní péče rostla a naopak také stagnovala, vždy v závislosti na počtu a postavení klášterů. Její podíl klesal v 15. století a zejména pak v souvislosti s josefínskými reformami na konci 18. století. Na poskytování zdravotních služeb se církev a církevní řády podílely i mimo kláštery v tzv. městských hospitálech. Zdravotní a spirituální péče k sobě v té době zcela přirozeně patřily a tak tomu bylo po celá staletí. Definitivně však byla církevní činnost ve zdravotnictví přerušena až relativně nedávno – s útokem tehdejší státní moci na řeholní řády v roce 1948 a zejména pak v roce 1950. Tady bych řekl, že jako dítě si pamatuji ještě řádové sestry ve zdravotnických zařízeních v roce 1960, pak se zcela náhle ze dne na den ztratily. S ohledem na to, že můj strýc páter Antonín Vavroušek jim poskytoval duchovní útěchu v jednom zařízení kolem Opavy, tak vím samozřejmě, kam se ztratily, a přes nelehké podmínky, které tam měly, to zdaleka nebyl jejich možný nejhorší osud.

Zásadní změna nastala s návratem svobody do naší země po roce 1989, ostatně mnozí naši spoluobčané dodnes spojují svatořečení svaté Anežky České s bezprostředně navazujícími revolučními událostmi. Je zákonité, že prakticky hned po revoluci se církev a jejich organizace přihlásily svými iniciativami i ve zdravotnictví. V tehdejší České národní radě byl schválen experimentální projekt České katolické charity s názvem „Charitní ošetrovatelská služba v rodinách“. Jeho úkolem bylo vrátit zdravotní péči přímo do přirozeného prostředí pacientů, do jejich domovů. Od roku 1991 do roku 1994 probíhal zprvu dvouletý, následně čtyřletý experiment, jehož úkolem bylo rozšířit v České republice domácí zdravotní péči v situaci, kdy pro ni ještě neexistovaly legislativní podmínky. Zdravotní péči poskytovanou v domovech pacientů bylo nutno v průběhu experimentu hradit nesystémově přímo ze státních dotací poskytovaných Ministerstvem zdravotnictví. Nicméně vedlo to k výsledku, kdy byl po čtyřech letech stav, který umožnil za pochodu přejít na systémové financování domácí péče ze zdravotního pojištění. V České republice již v té době pracovala více než stovka agentur domácí péče a veřejnost i zdravotníci začali domácí péči vnímat jako běžnou součást zdravotních služeb. Dá se říci, že církevní organizace přinesla za pomoci Ministerstva zdravotnictví zdravotní péči do domovů a rodin pacientů. Je přitom zákonité, že od té doby patří církev a církevní organizace k významným poskytovatelům domácí zdravotní péče a jejich podíl v tomto segmentu nadále mírně roste.

Již v průběhu zmíněného experimentu se začala vyčleňovat péče o pacienty v terminálních stavech jako samostatná problematika. A není náhodou, že současně s ukončením experimentu „Charitní ošetrovatelská služba v rodinách“ začalo Ministerstvo zdravotnictví investičními dotacemi podporovat vznik prvního modelového hospice v České

republice. Tehdejší legislativa přitom pojem hospic nebo hospicová péče neznala. Tyto pojmy začaly získávat přesnější obrysy a obsah přímo v praxi, podobně jako tomu bylo předtím v případech domácí péče. Tady je vidět, že je-li dobrá myšlenka, tak praxe může předběhnout teorii.

V letech 1996 až 2009 vzniklo s masivní dotační podporou Ministerstva zdravotnictví 11 hospicových zařízení v České republice. Hospic Anežky České v Červeném Kostelci, Hospic Štrasburk v Praze-Bohnicích, Hospic svatého Lazara v Plzni, Ústav léčby bolesti s hospicem v Rajhradě, Hospic svatého Štěpána v Litoměřicích, Hospic na Svatém Kopečku u Olomouce, Hospic Citadela Valašské Meziříčí, Hospic svatého Jana Nepomuckého Neumanna v Prachaticích, Hospic svatého Lukáše v Ostravě, Hospic Dobrého pastýře v Čerčanech, Hospic Smíření v Chrudimi. U těchto 11 hospiců je v 5 případech zřizovatelem církev nebo církevní organizace, u ostatních se církev a církevní organizace v různé míře podílejí na provozu a poskytované péči. Díky systematické podpoře vzniku kamenných hospiců udělala Česká republika za posledních 16 let v oblasti péče o terminálně nemocné kvalitativní skok. V počtu hospicových lůžek zvýšila kapacitu z 0 na 64 % doporučeného počtu. Pro mnohé, kteří v té době končili svůj život, a pro jejich rodinné příslušníky to znamenalo významnou pomoc a pro všechny ostatní významnou naději. Došlo k humanizaci a zkvalitnění péče o terminálně nemocné a jejich rodiny.

Podíl církve a církevních organizací na zdravotních službách a vývoj tohoto podílu. Církev a církevní organizace se na celkovém objemu zdravotních služeb v segmentu lůžkových zařízení podílely v roce 2000 2,7 % a v roce 2010 tento podíl vzrostl na 4 %. V ambulantní péči v roce 2000 to bylo necelé 1 %, v roce 2010 o nějakou desetinku ještě méně. Nejvýrazněji jsou církve, resp. církevní organizace zastoupeny v segmentu domácí zdravotní péče. Od roku 2000, kdy činil podíl církví 15 % celkového objemu tohoto druhu péče, v roce 2010 již stoupl na téměř 18 %. Další výrazné zastoupení mají církve, resp. církevní organizace v oblasti dětských stacionářů, kde stoupl jejich podíl do roku 2010 z necelých 2 % na 10 %. Církev a církevní organizace tedy v českém zdravotnictví nepředstavují masové poskytovatele zdravotních služeb. Spíše je možno konstatovat, že pomohly vytvořit zcela nové a v praxi chybějící druhy péče, které jsou navíc obohaceny o ono tradiční propojení zdravotní a spirituální péče. V této souvislosti je nutno zdůraznit, že spirituální péče je přitom poskytována výhradně na základě vyjádření potřeb pacienta a jeho rodiny a nikdy není podmínkou poskytnutí této zdravotní péče.

Církev se však snaží vytvořit podmínky pro poskytování spirituální péče i mimo vlastní zdravotnická zařízení. Zejména z iniciativy Ekumenické rady církví, ale i České

biskupské konference vznikl projekt nemocničních kaplanů. Ministerstvo zdravotnictví přednedávnm oznámilo, že převezme oficiální záštitu nad duchovní službou v nemocnicích a společně s církvemi vytvoří právní normu pro tuto práci kaplanů ve zdravotnických zařízeních. Působení nemocničních kaplanů ve zdravotnických zařízeních se řídí dohodou o duchovní péči ve zdravotnictví, která byla mezi Českou biskupskou konferencí a Ekumenickou radou církví uzavřena v roce 2006. Nemocničním kaplanem se v této dohodě rozumí osoba, muž nebo žena, která poskytuje pastorační péči pacientům, personálu a návštěvníkům, řídí práci dobrovolníků v oblasti pastorační péče a zajišťuje kontakt s duchovními ostatních církví podle přání pacienta. Pan ministr tuto službu ocenil jako velmi potřebnou a důležitou nejen pro pacienty, jejich rodinné příslušníky, ale i pro nemocniční personál. Tím, že to pan ministr ocenil, tak mi to dal za úkol vytvořit a legislativní norma pro nemocniční kaplany už je připravována do porady vedení ministerstva.

Příklad dobré praxe je z církevních lůžkových zařízení. Jako příklad dobré praxe může sloužit projekt Domova svatého Karla Boromejského v Praze-Řepích, jehož zřizovatelem je Kongregace Milosrdných sester svatého Karla Boromejského. Domov svatého Karla Boromejského je příkladem obnoveného, dříve velmi dobře fungujícího projektu. Historie domova začala koncem 19. století péčí o sirotky, následně byl po několika letech přeměněn na ženskou věznici, kde sestry Boromejky pracovaly spolu s trestankyněmi v domě i na polích a výsledky jejich práce vytvářely hospodářské zázemí pro Nemocnici pod Petřínem. Po více než 80 letech plodné činnosti byl domov zrušen a sestry násilně vystěhovány a tradice na 40 let přerušena. Po roce 1990 se spojily síly i finanční prostředky sester Kongregace, Nadace Dobré dílo, Magistrátu hl. m. Prahy, Ministerstva práce, Ministerstva zdravotnictví, Vězeňské služby, mnoha sponzorů tuzemských i zahraničních, aby budova opět mohla sloužit k naplnění základního poslání sester boromejek. Vybavení domova se až na malé výjimky podařilo získat z věcných darů.

Domov dnes naplňuje své zčásti obnovené, zčásti zcela nové poslání jako ošetrovatelský ústav, poskytující sociální a zdravotní pobyty na lůžkovém oddělení i v denním stacionáři – a současně jako oddělení výkonu trestu pro prvotrestané ženy, které zde nacházejí dobré podmínky pro bydlení a rozmanité pracovní možnosti. Díky modernímu zázemí a personálu, který pracuje obětavě a má kromě odbornosti vysokou motivaci pro službu nemocným, dosahuje poskytovaná péče dlouhodobě nadprůměrné úrovně.

Koncepčně jsou zdravotní i sociální pobyty pojaty na přechodnou dobu, po kterou rodina není sama schopna zajistit kvalitní péči o svého nemocného nebo nesoběstačného člena. Takto se zde při kapacitě 92 lůžek za rok vystřídá skoro 450 pacientů, jejichž rodinám

se tak dostává potřebné pomoci v náročné situaci. Také stacionář, který poskytuje komplexní celodenní péči, významně přispívá k prožití spokojeného stáří v kruhu rodiny. Po dnu, kteří klienti stráví v příjemném a k tomu účelu vybaveném prostředí, kde se jim dostává všestranné péče, se navracejí domů ke svým blízkým a necítí se takto od nich odloučení. Cílem celodenního programu ve stacionáři je udržet starého a postiženého člověka pokud možno soběstačným pro běžné úkony denní sebeobsluhy, pomoci mu uchovat fyzickou i duševní aktivitu, pocit bezpečí a vnitřní pohodu. Je to nesmírně zajímavý projekt, který si zaslouží určitě pozornost, ale především následování.

Já myslím, že z těch čísel jasně vyplývá, že podíl církví a církevních organizací na zdravotní péči byl v minulosti výrazně vyšší než nyní. Myslím si, že příčin je mnoho samozřejmě, ale kde budou základní? V době, kdy došlo k společenským změnám a kdy se majetek vracel prakticky všem, tak církve ho nemají dodnes skoro po čtvrt století. A zdravotnickou péči musí mít také možnost kde poskytovat. Takže pokud jim nebyl navrácen majetek, tak dost dobře a těžko mohly tyto služby rozvíjet. Samozřejmě že tam ze začátku mohla být i nedostatečná kapacita lidských zdrojů, medicínského know-how atd. atd., ale myslím si, že pokud se podaří konečně církevní majetek vrátit, tak nepochybně církev výrazným způsobem začne využívat svých možností a bude se zdravotnictví věnovat více než dosud. Když to беру z pohledu sítě a potřeb zdravotnických služeb, myslím si, že církevní organizace se spíše budou věnovat dlouhodobé péči. Tady bych si dovil odkázat na nově vznikající zákon o dlouhodobé péči, který mj. definuje institut sociálně zdravotního lůžka. Tento zákon je před branami Legislativní rady vlády, jeho věcný záměr. Mělo by to být během letošku hotové a doporučuji se jím opravdu zabývat. Může být poměrně inspirující.

V tabulce, kterou vidíte, támhle na posledním místě u Nemocnice pod Petřínem, to je příklad toho, že církve a církevní organizace jsou schopny samozřejmě poskytovat i vynikající akutní péči v medicíně, ale je to zatím spíše výjimka. Myslím si, že zdravotnický trh v tuto chvíli, pokud jsou tam mezery, tak jsou v některém segmentu dlouhodobé péče, takže si myslím, že tam církve budou mít usnadněnou pozici, přičemž mně se ani tak nejedná o kvantitativní ukazatele, ale myslím si, že církevní instituce mohou přinést určitou novou kvalitu, protože kterýkoliv pacient potřebuje péči jak o tělo, tak o duši a obě dvě jsou stejně důležité. Samozřejmě každý má poměry nastaveny jinak, ale jsou nesmírně důležité, a tady bych řekl, že církve a církevní organizace mají komparativní výhodu. Doufám, že se nemýlím. Děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu kolegovi Vavrouškovi, náměstkovi ministra zdravotnictví. Samozřejmě v tom výčtu hospiců a stacionářů ve svém krátkém projevu nás nemohl seznámit s tím, kolik osudů a nadějí důstojného či alespoň snesitelného dožití stovek osob v těchto zařízeních se za tím skrývá. A příklad, který řekl, je dobrý i v tom, že sestra Konsoláta z Domova boromejek Karla Boromejského v Řepích je přítomna a bude hovořit na tomto panelu také na závěr, ale ona sama by ztěžka mohla asi vyprávět o svém domově tak, jako to řekl pan náměstek, a ona nám spíš pak přiblíží zase vztah s obcí, s městskou částí, kde jsou, a další věci, které tím budeme chtít předvést. Děkuji tedy ještě jednou.

A jako další bude zase zajímavý účastník – Jakub Stárek, ředitel sekce vzdělávání Ministerstva školství. Je již 9 let úředníkem a vedoucím pracovníkem na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, většinu času v oblasti tzv. dalšího vzdělávání. Před půl rokem byl uveden do funkce vrchního ředitele sekce vzdělávání a je rovněž členem řady poradních orgánů na národní i mezinárodní úrovni. Jakube, máš slovo.

Pan Jakub Stárek: Vážená paní místopředsedkyně Senátu, vážený pane předsedající, dámy a pánové, já si myslím, že budu mít ještě o kousek těžší roli než moji předchůdci, protože tady už jsme se dostali řekneme na řadového úředníka Ministerstva školství, který se bude snažit předvést vstup církve do jedné z oblastí, kterou spravuje stát, a ten pohled úředníka Ministerstva školství je v mnohém limitovaný. To, co se budu snažit představit, je objem služeb, které církev poskytuje zejména v našem resortu, v oblasti školství.

Co se týká litery zákona, církevní školy se z pohledu zákona fakticky liší oproti ostatním pouze tím, že je jiný zřizovatel. Zřizovatelem jsou buďto kraje či obce, popř. jsou to soukromí zřizovatelé nebo církve. Přičemž pokud se na to podíváme z jiných úhlů pohledu, a já se budu snažit kromě kvantitativních informací dodat i některé kvalitativní, tak se dostaneme k tomu, že pohled zákona v tomto případě je velmi omezený a že možnost církve jako zřizovatele je plně využita ve prospěch kvality a rozvoje vzdělávací soustavy jako takové.

Co se týká jednotlivých oblastí a krátkých informací, zejména statistických, tak v oblasti všech segmentů, ať už to jsou mateřské školy, základní školy, střední či vyšší odborné školy, tak církve pracují se svým potenciálem a vůbec s tím segmentem významně efektivně. To asi vychází i z těchto tabulek – pružná a flexibilní reakce na nárůst počtu dětí v mateřských školách. A to, co vidíte tady, tak bych srovnal tyto tabulky s tím, jak se přizpůsobuje například soukromý sektor, anebo státem poskytované a garantované služby, ať

už to je tam, kde to zřizují zejména obce, tak zjišťujeme, že reakce církevních škol je relativně rychlejší než ostatních zřizovatelů.

Co se týká základních škol, tam můžeme vidět významný nárůst počtu žáků, kteří navštěvují základní školy zřizované církví, a pokud do toho promítneme fakt nebo řekneme si fakt, že od roku 2000 byl významný pokles, celkově nám počet žáků poklesl asi o 60 tisíc, tak i tyto grafy svědčí o tom, že základní školy si uchovávají vysokou atraktivitu, ty, které jsou zřizovány církvemi. Co se týká porovnání například s druhým segmentem, který svou velikostí je podobný, tak soukromé školy mají 85 zřízených základních škol, zatímco církevní školy jich zřizují 42, přičemž podíl žáků, kteří se vzdělávají ve školách účastní, je z celkového počtu žáků u církevních škol 0,7 %, u soukromých zřizovatelů je to 0,8 %, což svědčí o tom, po čem volá i současná vláda, po efektivním využívání finančních prostředků – a řekl bych velmi dobré míře reflexe z pohledu například ekonomické střídmosti a efektivity využívání finančních prostředků do vzdělávání vložených.

Co se týká středních škol, tak tam bych se opakoval. Je to ve velmi podobném duchu jako u škol základních, přičemž v tuto chvíli můžeme i podotknout, že z původního počtu 43 středních škol jsme se dostali na počet 37, aniž by jakkoliv ubýval počet účastníků tohoto vzdělávání.

Samostatnou kapitolou jsou církevní vyšší odborné školy. Církev, přestože má svou významnou roli v rámci školského zákona, tak nemá své ukotvení v rámci zákona vysokoškolského a vyšší odborné školy často bývají možnou náhradou pro církev, jak se dostávají do segmentu terciárního vzdělávání, protože vyšší odborné školy právě v oblasti terciárního vzdělávání figurují. Co se týká spektra ať už středních škol, či vyšších odborných škol, tak jsou to zejména školy zaměřené na oblast veřejné služby a služby společnosti.

Co se týká interních diskusí, které se nakonec projeví i do navrhovaného zákona o vysokých školách a do jeho věcného záměru, který byl projednáván v legislativních radách vlády a o kterém jste mnoho slyšeli, tak je tam jedna z významných pasáží, která nebyla moc diskutována, a to je ta, že budoucí věcný záměr zákona o vysokých školách počítá s tím, že rozdíl, který je ve školském zákoně oproti zákonu o vysokých školách, se narovná. To znamená, že církve budou moci zřizovat vysoké školy a tedy tento deficit nějakým způsobem nahradit.

Co se týká dalších školských zařízení, tak je vidět, že spektrum zařízení se neomezuje čistě jenom na školskou sféru, na vzdělávání, na to vlastní meritum, ale jsou tady volnočasové aktivity, družiny a kluby, ubytovací zařízení, poradenská zařízení (to je pouze jedno)

a samozřejmě další zařízení, zejména pro školní stravování, takže činnost církve je relativně široká.

Z pohledu financování církevního školství: pokud se podíváte na tento graf, tak uvidíte graficky znázorněno, že církevní školství i z hlediska rozpočtu získává v kapitole 333, v kapitole školství, na významu, kdy nárůst financování s ohledem na to, že tam je nárůst žáků ve všech segmentech, se zvyšuje, přičemž v tuto chvíli činí pro rok 2012 poprvé více než miliardu korun, která je rozpočtována pro tento rok pro církevní školy.

Co se týká dalších kvalitativních informací nebo těch, které jsou i z pohledu úředníka Ministerstva školství měřitelné, asi objektivním kritériem jsou výsledky maturitních zkoušek. To, co Ministerstvo školství zveřejňovalo, tak z toho pouze několik málo informací. Církevní gymnázia se umístila v první desítce nejlepších škol, které měly nejlepší výsledky v maturitní zkoušce, a mezi prvními třemi školami se umístily v šesti krajích církevní školy. Výsledky hovoří samy za sebe. Já osobně i věřím, že církevní školy budou mít velmi dobré výsledky i v testování v 5. a 9. ročnících a potvrdí svoji významnou roli v rámci výchovně vzdělávací soustavy.

Co se týká dalšího širšího významu církevních škol, tak je zajisté důležité říct o veřejné funkci, kterou plní, a to je sociální funkce. Jedenáct církevních škol z celkem 41 poskytuje základní vzdělání pro děti s těžkým zdravotním postižením. Tato oblast je pro nás významná a myslím si, že za to stojí i z pozice Ministerstva školství poděkovat církevním školám za tuto službu, kterou realizují. Významné zastoupení těchto škol je i ve vyloučených lokalitách a významná je i práce s občany, kteří často bývají označováni za nepřizpůsobivé, ale zejména s touto skupinou občanů.

Co se týká některých, řekl bych, tvrdých faktů, nechal jsem si vytáhnout z České školní inspekce, tak církevní školy jako takové dopadly, řekl bych, velmi dobře i ve srovnání s ostatními segmenty. Nebyla zjištěna žádná závažná porušení právních předpisů, byly kvalitně vytvořené vzdělávací programy. To, čeho si cení i zprávy České školní inspekce, je zejména to, co už jsem uvedl, že zřizovatelé podporují rovný přístup ke vzdělávání všech žáků, a zejména to, že školy vytvářejí bezpečné klima v rámci školního prostředí. Kladně jsou občany hodnoceny informace, které schraňujeme i na Ministerstvu školství, a těmi je právě vysoká úroveň vzdělávání poskytovaná církevními školami. A o tom svědčí i jednotlivé tabulky, kde nám, přestože je demografický pokles, rostou čísla účastníků. Prosadily se v rámci konkurence. Jsou to školy, které jsou často označovány a mají nálepku, že to jsou školy bez drog a bez šikany, což je v dnešní společnosti věc, řekl bych, velmi vážená a celými

církevními školami na všech úrovních se line to, že jsou to školy, kde je personál, kde jsou ty osoby velmi obětavé a mají velmi individuální přístup k žákům.

Věřím, že církevní školy, pokud tady jsou někteří jejich zástupci a slyšeli tyto informace, tak neusnou na vavřínech a budou dále rozvíjet a obohacovat systém výchovně vzdělávací soustavy, a jak říkám za Ministerstvo školství, velmi si jejich práce ceníme a věříme, že i toto bude dále pokračovat. Děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu vrchnímu řediteli Ministerstva školství za jeho exkurz do církevního školství. My kulináři víme, že vavřín je bobkový list, tak to může obohatit i jinak, než na něm usínat.

Další slovo dostane Petr Grulich, který je tajemníkem ústředí Církve bratrské. Je autorem knih Kázáníčko kázání I a II a Tunelovaný Ježíš. Aktuálně je členem expertní církevní komise pro majetkové vyrovnání. Dobrý den, máte slovo.

Pan Petr Grulich: Děkuji. Dobrý den. Chtěl bych vám představit, a děkuji za tu příležitost, práci malých církví pro naši společnost. Pokud se v současné době mluví o církvích v mediálním prostoru o menšině, ne vždycky, ale už jsem si toho všiml, tak potom malé církve jsou v podstatě menšinou v rámci menšiny, ti nejmenší, přesto jejich činnost je viditelná nějakým způsobem a jistě si při mé prezentaci vzpomenete na některé věci nebo některé prvky, které už jste zaznamenali.

K označení malá církve. Když si vezmeme podle posledního sčítání lidu počty jednotlivých malých církví – 10 tisíc, 30 tisíc, 50 tisíc, když to srovnáte s kdejakou politickou stranou, tak zase ta malost – můžeme to vnímat – že je relativní. A navíc je nutno připomenout, že řada malých církví má pravidelně na svých bohoslužbách ještě větší počet lidí každou neděli, než udávají vlastní statistiky, protože tam chodí ještě přátelé těch církví, takže nám to potom ještě trošku narůstá.

Asi nemá cenu vyjmenovávat, kolika lidem církve vrátily nějakou chuť do života, pomohly z nějaké závislosti, přinesly životní stabilitu, přiměly je k poctivé práci, kdy byl někdo, kdo kradl, a už nekrade – všechny ty proměny lidí. Krátce se zaměřím jenom na sociální a vzdělávací aktivity církví sdružených v Ekumenické radě církví.

Pod Ekumenickou radou církví je 11 subjektů, z toho 2 pozorovatelé. Máte to tady podle abecedy od apoštolské až po starokatolickou. A všechny církve sdružené v Ekumenické radě se zároveň vedle té své bohoslužební vlastní činnosti věnují sociálním, zdravotním nebo vzdělávacím aktivitám s tím, že tyto aktivity lze rozdělit na dvě základní skupiny. Jsou to tedy

aktivity formální, o kterých jsme už slyšeli, školy, zařízení fungující podle nějakých standardů a jsou financovány podle zákonů trhu, jsou to různé typy právnických osob, sdružení o. p. s., církevní právnické osoby, například diakonie atd., a pak samozřejmě ty neformální záležitosti, kde je silná tradice na dobrovolnictví a na financování z vlastních darů, z obětí a z vlastních sbírek.

Kratičká vteřina – pohled do minulosti. Je to součástí vlastní práce církve, která tady zůstává u nejmenších církví samozřejmě už od dob 19. století, kde byly převážně náboženské spolky, a už registrujeme, že třeba v Krabčicích existuje diakonie od roku 1864, stacionář pro děti. Práce se rozvíjela a v roce 1939, krátce před 2. světovou válkou, existovalo už 836 různých křesťanských spolků vedle malých církví, které měly různou aktivitu, samozřejmě směřující ke společnosti. Po válce až do roku 1959 to fungovalo pod správou církve, ale od roku 1960 to všechno bylo převedeno na stát a teprve po roce 1989 se činnosti obnovovaly a jdou zhruba do třech základních směrů: do sociálních služeb, to je první směr, do zdravotních služeb a potom do vzdělávání. Už jsme o tom slyšeli. A celorepublikové obnovení činnosti je ve spojení s novými projekty církví a náboženských společností.

Sociální služby se koncentrují nejčastěji na oblasti dětí a mladých lidí, rodiny, partnerských vztahů, lidí v nouzi, lidí s postižením, seniorů a potom na umírající – hospice. Takže máme tady průřez všemi generacemi. Samozřejmě druhá oblast, vzdělávání: školy – mateřské, základní, střední, vysoké atd. A humanitární a rozvojová pomoc. Mimochodem možná je známo, že z šesti největších povodňových sbírek, které v poslední vlně povodní byly uskutečněny, tak čtyři byly organizovány právě církevními organizacemi nebo organizacemi, za kterými stojí jednotlivé malé církve: ADRA, Charita, Diakonie, Armáda spásy, všechny mají nějakou speciální práci, která potom vede i k pomoci při různých katastrofách.

Co vnáší církve do sociálních a zdravotních a vzdělávacích programů? Samozřejmě důraz na člověka, věřící vnímají pomoc druhému v nouzi jako svůj základní úkol, takže ten úkol se neomezuje pouze na věřící, ale je pro celou společnost. Práce s lidmi na okraji společnosti, práce s lidmi bez domova, menšiny, neprofitní služby. Je tady úzká vazba na konkrétní místo. Církve nemusí vytvářet nějakou zvláštní páteř pro svou organizaci, protože už ji mají vybudovanu po všech koutech, vlastně ve všech okresech naší republiky a tam všude mohou pracovat.

Obecně pastorační péče se stává standardem i v sociální práci. Církve to přinášely po roce 1989 a dnes už je to standard. Máme zkušenosti, je tady know-how od partnerů z Německa, z Nizozemí, ze Spojeného království, ze Spojených států a samozřejmě pomoc je poskytována bezprostředně lidem, kteří jsou v nouzi. To je úvod.

A v druhé části několik příkladů z konkrétních církví. Prolétneme si to. Možností jsou desítky, stovky. Vybral jsem z každé církve dva tři příklady. Církev československá husitská: Projekt Afrika for Afrika – rozvojový projekt v keňském Nairobi. Studium, podpora sirotčince. Nebo Vyšší odborná škola Husův institut teologických studií tady v Praze. Nebo Hospic Dobrého pastýře Čerčany. Jedna církev, ale vidíte různé zaměření do různých koutů.

Jednota bratrská: Maják, o. p. s. Liberec. Preventivní programy na školách, nízkoprahové kluby. Brána – základní škola a mateřská škola Nová Paka, škola rodinného typu. Mateřská a rodinná centra – v ČR 12 dětských a mateřských center a 6 rodinných center po celé České republice.

Další příklad je Církev adventistů sedmého dne: ADRA, netřeba představovat. V roce 2010 – 1256 dobrovolníků pro sociální organizaci, 2580 humanitárních spolupracovníků. A nejde pouze o pomoc při katastrofách. Dobrovolníci docházejí do sociálních a zdravotních organizací průběžně. Za adventisty – vzdělávací a preventivní oblast, projekt Prvák. Například cílem je informovat děti a mladé lidi v České republice o otázkách globálního rozvoje a vzdělávání. Od roku 2006 prošlo tímto programem 320 tisíc dětí. Domov pro seniory Efata ve Zlíně.

Další subjekt – Federace židovských obcí: Lauderovy školy v Praze – známá škola, netřeba představovat. Hagibor Praha – Domov sociální péče v Praze 10 pro seniory. Jedno z nejprofesionálnější vedených zařízení v České republice.

Další příklad – Bratrská jednota baptistů. Kluby pro mládež pro střední generaci, pro seniory, Romy. Projekt integrace uprchlíků v Barmě. Zase celá řada projektů po celé naší zemi.

Církev bratrská, to je zároveň moje církev: Mateřské centrum Benjamínek v Litvínově: skupiny pro maminky – prostor pro setkávání. Nebo tady v Praze na Černém Mostě centrum, které se snažíme rozvíjet, Bethesda – domov pro seniory se záměrem vybudovat tam hospic, případně nějaké konferenční centrum, a dále na tom pracovat. Poskytnutí a zajištění sociálních a zdravotních služeb seniorům, kteří už nemohou žít ve svém přirozeném sociálním prostředí z důvodu vysokého věku.

Tady bych udělal kratičkou pauzu. Když jsem u vlastní církve, konkrétní zkušenost z tohoto týdne, kdy řeším, jak církev slouží veřejnosti nebo jak to smýšlení probíhá. Sbor Církve bratrské v Bystrém v Orlických horách – zhruba 100 až 120 lidí. Mají zhruba 130 let starou modlitebnu a přišlo se k tomu, že by měli svou modlitebnu přestavět. Vážili ano-ne a nakonec se rozhodli, že to ještě odsunou, že není kam spěchat, ale pak přišel nápad, dobře, ale udělejme to tak, že můžeme posloužit i veřejnosti, udělejme celý projekt způsobem:

od pondělí do pátku bude tento dům sloužit jako mateřská školka pro celé naše okolí, zřizovatelem bude sousední základní škola ze sousední obce, bude to využito přes týden a v neděli to budeme používat na bohoslužby. A okamžitě, najednou se ten nápad ujme, pokud můžeme udělat něco pro naši společnost, pro naše bezprostřední okolí. Teď si to představte, sto lidí dá dohromady 18 milionů korun a postavíme to. Teď to řeší, už utratili asi jeden milion korun za projektovou dokumentaci a za všechny plány. Je tady obrovské nadšení a teď v ústředí církve, kde sedím, tak jak to pořešit, jak jim pomoci, když se zadluží u nějaké banky, aby to dokázali splatit po nějaké době? Máme takové nadšení, že třeba zastavíme i vlastní nemovitosti, domek, ve kterém bydlíme, k tomu, aby tady mohlo něco vzniknout. A najednou ta jiskra přišla ve chvíli, kdy se ukázalo, že to nebudeme stavět jenom sami pro sebe, ale když můžeme udělat něco pro své okolí. Sto angažovaných lidí! A těch jednotek v jedné církvi je dejme tomu sto, malých církví je 13. A kolik je to měst a jak lidé uvažují?

Další příklad – Evangelistická církev metodistická: Komunitní centrum Maják, klub pro děti, dospívající mládež. Středisko křesťanské pomoci Duha v Plzni. Mateřská škola, klub pro rodiče s dětmi.

Českobratrská církev evangelická – například z těch mnoha aktivit: konzervatoř Evangelické akademie v Olomouci, Diakonie ČCE, síť 41 organizací poskytujících po celé ČR sociální a zdravotní služby, kromě standardních i atypické – například projekt Amorela v Plzni, poradenské centrum v oblasti sexuality a mezilidských vztahů v životě lidí s mentálním postižením.

Nebo další církev – Slezská církev evangelická augsburského vyznání: Slezská diakonie – obrovská síť 60 organizací v Moravskoslezském kraji. Základní a mateřské školy.

Potom Apoštolská církev: Žebřík, občanské centrum podpory cizinců v Prostějově. Teen Challenge International – pomoc drogově závislým. To jsou desítky a stovky lidí, kteří prošli tímto programem a byli vysvobozeni z nějaké osobní závislosti.

Tak tolik kratičké představení služby a práce malých církví. Děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji panu Grulichovi za krásné příklady. Vždycky když jsem se bavil na téma občanská společnost ještě jako komunální politik, tak jsem vždycky vysvětloval, že je to skupinka lidí, kteří dělají ve svém volném čase něco pro druhé zdarma. A to zdarma jsem považoval, že nic levnějšího už není, a najednou se dozvídám, že oni dokonce dělají v minusu. Oni třeba dokonce ještě zastaví své vlastní majetky. To je ještě něco

víc, než jsem si i já sám myslel, a za ten příklad děkuji, budu si ho pamatovat a budu to takhle šířit dál.

Další zajímavý host tohoto panelu je pan Ladislava Nádvorník, je kněz salesián. Od roku 1999 je ředitelem Salesiánského střediska Štěpána Trochty v Teplicích, které se věnuje především práci s dětmi a mládeží ohroženými sociálním vyloučením. Děkuji. Máte slovo.

Pan Ladislav Nádvorník: Dobré odpoledne, vážená paní místopředsedkyně, pane předsedající, vážení posluchači, jak už bylo řečeno, jsem salesián a byl jsem pozván především proto, abych řekl také něco z toho, co salesiáni dělají pro veřejnost v České republice.

V České republice máme asi 14 středisek mládeže, která jsou různě velká a na různých místech. Nejzápadnější je v Plzni, nejvýchodnější je ve Fryštáku a ve Zlíně. Mezitím je Ostrava a další místa. Já jsem z Teplic a budu se snažit vám říci něco o Teplicích. Na Teplicku salesiáni mají tradici už od roku 1946, kdy přišli do vyprázdněného kláštera v Oseku, který patřil cisterciákům, kteří museli odejít v 45. roce do Německa. A potom přes různé peripetie v roce 1990 jsme dostali do pronájmu nějaký objekt, který patřil okresnímu úřadu, a tam se otevřelo první středisko. Já jsem osobně přišel do Teplic v roce 1997 a v roce 1999 jsme otevřeli středisko v Proseticích na sídlišti, které v té době mělo reputaci ubytovny pro prostitutky a drogového centra. Takže tam jsme ho otevřeli, a když se podíváte na fotky, tak pochopíte, jaké je naše složení. Částečně jsou to děti romské, částečně jiní cizinci, částečně děti z majoritní společnosti. V roce 2009 se nám podařilo otevřít objekt druhého střediska na druhé straně města v Trnovanech.

Naše výchovná činnost vychází z principů, které nějak definoval nebo odhalil Don Bosco. Vychází z předpokladu, že v každém člověku je něco dobrého a je třeba tyto vlastnosti v něm najít a rozvíjet. Co se týče cílové skupiny, tak chodí k nám děti a mladí lidé od 4 až do 26 let. Máme určité programy a aktivity pro rodiny a také pro lidi, kteří se ocitli v nelehké životní situaci. Cílem našeho poslání je poctivý občan, dobrý člověk, tedy rozvinout v mladých dobré vlastnosti. Právně jsme školská právnická osoba. Naše aktivity jsou finančně dostupné a otevřené pro každého, kdo by rád smysluplně trávil volný čas, tedy aktivity jsou tvořeny tak, že jsou pravidelné, naši pracovníci jsou tam v té době stále, ale přicházejí k nám děti, které nejsou zvyklé se účastnit pravidelných aktivit, jako je to v některých rodinách – v úterý do houslí, ve čtvrtek do baletu, v pátek atd. Přicházejí, kdy mají náladu.

Jsme zařízení katolické církve, jak jsem říkal, a přicházejí k nám především ti, kdo bydlí v okolí toho střediska a v žádné jiné organizaci nejsou zapojeni. Otevření jsme především sociálně slabým. Chceme přispívat k výchově a k celkovému rozvoji a růstu mladých lidí v salesiánském duchu založeném na laskavosti a řádu, na křesťanských hodnotách a chceme poskytovat dětem a mladým lidem vhodné a bezpečné trávení volného času, předcházet primárně kriminalitě a závislostem.

Tyto naše cíle naplňujeme prostřednictvím nízkoprahového klubu, tedy otevřených aktivit pro děti a mladé lidi, potom v kroužcích a volnočasových aktivitách, které jsou zaměřeny na rozvoj dovedností a praktických zkušeností. Další oblastí jsou aktivizační služby pro rodiny s dětmi, což je podle zákona o sociálních službách služba, která se věnuje především rodině jako celku a nabízí pomoc především rodičům a dětem skrze rodiče.

Nízkoprahové kluby tedy máme dva. První středisko, to starší, je pro děti od 9 do 26 let a v druhém středisku v Trnovanech v centru Luna je klientela trošku starší, chodí tam děti zhruba od 14 do 26 let. Snažíme se jim pomáhat při studiu, při volbě povolání, poradenství, bezpečí, podpora řešení jejich krizových situací apod. Co se týče kroužků, tak se snažíme nabídnout takové aktivity, které jim pomohou zvládnout základní dovednosti, to znamená předškolní příprava, školní příprava, potom máme kroužky vaření, čajovna, počítače, výtvarné aktivity, posilovna, hudebna, taneční kroužky a další. O prázdninách a o různých odpoledních a o svátcích pořádáme aktivity, jako je plavání, sportovní soutěže, přednášky, naučné hry, víkendové akce, výlety, letní tábory a další akce. Do těchto dvou středisek chodí denně mezi 60 až 80 návštěvníky. Důležité kritérium počtu je obvykle počasí, to znamená, když je zima a prší, tak nám přijde do jednoho střediska 50 dětí, do druhého 40. Když je slunečno, svítí sluníčko a je teplo, tak jich přijde na každé místo třeba jenom 20, ale přicházejí, i když je hezké počasí. Fyzický počet členů je okolo 400, kteří jsou u nás zaregistrováni a během roku častěji nebo méně často přicházejí. Tady vidíte fotky z táborů.

Aktivizační služby je, jak už jsem řekl, činnost, která se věnuje především pomoci dětem, naším cílem je pomáhat dětem skrze rodiče, to znamená, motivovat rodiče k tomu, aby pochopili, jaký je smysl vzdělávání. Mnohdy to není tak úplně snadné, aby to oni sami odhalili. Pomoc při výchově dětí, podpora, když jsou děti neposedné, mají různé dyspedagogické problémy, tak tohle všechno se snažíme nějak s rodiči konzultovat, doporučujeme jim psychologické poradny, doporučujeme různá jiná zařízení, abychom pomohli dětem, aby se zařadily jako řádní lidé do společnosti.

Takovou poslední aktivitou, na které jsme teď pracovali, je asistovaný kontakt dítěte s rodičem. To je v situacích, kdy se rodiče rozvádějí, oba mají rodičovské právo, ale jsou tam

nesnáze. Takže tuto záležitost také řešíme. Ve středisku pracuje 18 zaměstnanců a pracuje tam i několik dobrovolníků. Máme i akreditovanou dobrovolnickou službu, která zapojuje dlouhodobě nezaměstnané do činnosti. To byl takový projekt, který se bohužel teď legislativní změnou poněkud utlumil, protože klesla motivace nezaměstnaných se podílet na této naší činnosti, ale tím, že máme s touto prací dlouhou zkušenost, tak vlastně jsme si řekli, že po dobu tří let, nebo jak dlouho tam ti dobrovolníci pracovali, získali novou kvalifikaci v práci. Byly to třeba ženy, které jenom dlouho byly doma s dětmi, a potom tím, že mohly pracovat u nás, tak najednou by byly schopny pracovat jak plnohodnotní členové týmu takového klubu někde jinde.

Také poskytujeme možnost praxe studentům pedagogických a sociálních škol a v poslední době pracujeme i na tvorbě některých studijních materiálů právě pro sociální a pedagogickou práci mezi dětmi a mládeží. To je všechno. Přeji vám pěkné odpoledne a děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji Ladislavu Nádvorníkovi, salesiánovi. Já jako skaut mám velkou radost, když slyším, kdo všechno se vždycky věnuje dětem a mládeži.

Dalším přednášejícím bude Vojtěch Eliáš, který je katolický kněz a pedagog. Po absolvování Katolické teologické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a dalším studiu v Římě přednáší pedagogiku a didaktiku náboženské výchovy. Od roku 2009 je prezidentem Arcidiecézní charity Praha, kde se věnuje především vzdělávání pracovníků a kontrole projektů doma i v zahraničí. Pane prezidente, máte slovo. Máme tu i prezidenta dneska!

Pan Vojtěch Eliáš: Vážená paní místopředsedkyně Senátu Aleno Palečková, vážení předsedající, milí bratři, Petře, je to příjemné mít krytá záda. Víte, když stojí za vámi někdo, kdo vám nenadává nebo nehází po vás kameny, tak je to příjemné. A já bych rád chtěl prezentovat ne pro vás něco nového, ale jsem přesvědčen, že všechno to, co budu říkat já, už tady částečně zaznělo, anebo to všichni znáte. Nechci, jak se říká, nosit sovy do Athén nebo přesvědčovat přesvědčené. Chtěl bych nabídnout jinou věc, a to je fakticky se podívat na argumenty, které zaznívají, a na jejich pravdivost a jakou mají také třeba případně vypovídací hodnotu, když se budeme asi stále více a více setkávat s dialogem, proč se má vůbec něco vracet, nebo jaký to má smysl.

Mě vždycky udivuje, když někdo říká, jestlipak církve budou umět hospodařit atd. Už tady dneska mezi řádky zaznělo, že třeba církevní školy letos hospodaří s jednou miliardou korun. Církevní organizace, charity, prosím vás, my dlouhodobě už hospodaříme s částkou

2,5 miliardy korun každý rok. Jsme kontrolováni nejenom českými úřady, ale protože čerpáme evropské fondy, tak jsme velice přísně kontrolováni i odjinud. To znamená, nejsme ve stavu, kdy si říkáme, jestlipak to církve a církevní organizace budou umět. My už to fakticky umíme, a nejenom že to o sobě tvrdíme, ale myslím si, že i práce, která stojí za námi a za církevními organizacemi tak, jak jsme to slyšeli u mnohých mých předřečníků, už hovoří sama za sebe.

Já bych chtěl ukázat na některé nově pojaté argumenty, a proto je potřeba si udělat jasno v některých věcech. Církve a církevní organizace bychom mohli chápat, že vytvářejí činnost, kterou označme, že to je činnost, kterou dělají samy pro sebe. Církve dělají nějakou činnost samy pro sebe a logicky je to jejich bohoslužebná činnost. A já rád zdůrazňuji, prosím vás, na bohoslužebnou činnost, na to, by se církve modlily, aby chválili Boha, nepotřebují žádnou státní podporu. Je tady zvláštnost, o tom nikdo nehovoří, zde se lidé zvláštním způsobem sami přidávají. Můj názor je, jak rychle roste religiozita třeba před maturitní zkouškou u studentů, a počet jejich modliteb skutečně – my je nedokážeme kvantitativně zaznamenávat – ale bez podpory státu, a dokonce i bez podpory státní maturity prostě neúměrně narůstá. To je jeden obor činnosti a všimněte si, že o tom doopravdy nehovoříme. Na to, abychom se modlili, na to žádnou státní podporu nepotřebujeme.

Ale pak je tam druhý typ činnosti, kterou bych já sám označil, že to je činnost církve a církevních organizací pro ty druhé. A zde je zajímavé si uvědomit, že pro tuto činnost církve a náboženské společnosti mají většinou vlastní vnitřní motivaci, to znamená, nedělají to proto, že jim to přikazuje nebo povoluje zákon, ale je to vnitřní motivace církví, která je specifická, někdy je to doopravdy motivace pomoci tomu, kdo je trpící, bližnímu, případně jakémukoliv člověku nebo jakémukoliv tvoru, tak, jak to třeba chápe kdekeré náboženství. A zde je dobré si uvědomit, že existují různé modely, jak církev tuto svoji vnitřní motivaci může vyjadřovat ve společnosti. To, co se nabízí v dnešní době a ukazuje se jako vhodná situace, je skutečně kooperační model. To znamená, církve nepotřebují nutně pro vyjadřování své motivace společnost zastoupenou státem, ale pro stát i pro církve je to v jistém slova smyslu výhodné – proto kooperační model. A chtěl bych nabídnout několik argumentů, ostatně spíš shrnout z toho, co jsme už dneska slyšeli.

Jeden argument pro charity jakožto typické organizace zřizované římskokatolickou církví jako činnost pro druhé. Je tedy zde zajímavá věc, když si uvědomíme strukturu těchto organizací. To znamená, ony jsou zřizovány pro druhé. Charita není to samé co farnost. Charita je zřizována s úmyslem, že bude sloužit druhým lidem. Čistě právně mají statut církevních právnických osob, ale mají jednu velkou výhodu oproti jiným organizacím, totiž

protože jsou zřizovatelem jednotlivá biskupství nebo někdy církevní řády, existují také charitativní organizace zřizované řády, tak mají velice silnou kontinuitu činnosti. Ono se vlastně nemůže stát, že se nějaká charita tzv. vypaří. Řekl bych, že odebere třeba státní dotace a pak se ztratí. Vždycky umíme dohledat toho, kdo je nástupnickou organizací, kdo dále nese zodpovědnost, a když si uvědomíme, že pražské biskupství je tady od roku 973, tak bych řekl, že ta kontinuita je skutečně veliká. A proto bych řekl, státu se vyplatí spolupracovat se subjekty, které jsou silně stabilní. Ještě o nich budeme dále hovořit. Tedy víme o tom, že zřizovatel v případě nějakých neštěstí, ale i jiných důvodů prostě nese zodpovědnost. A to si biskupství i většinou představitelé řádů uvědomují. Uslyšíme potom ještě další sestru hovořit po mně, jak je to fakticky vyjádřeno. Ano, toto zřizování a tato kontinuita vytváří zvláštní stabilitu, proto se nebojím říct, že struktura charit, to, jak je zřizována, je jeden argument pro to, že je to výhodný partner v kooperačním modelu. Ano, charita jakožto církevní právnické osoby jsou výhodným partnerem pro spolupráci se společností.

Další téma nebo další argument, bych řekl, už teď ne stabilita společností, ale stabilita činností. Je to velké evropské téma. Když se zřizují nebo podporují různé projekty na evropské úrovni, tak se často hovoří na téma udržitelnosti projektů. Myslím, že stojí za to říci teď ne teoreticky, ale prakticky – jsou mnohé charitou zřízené projekty, které přežily celou dobu socialismu. Možná pod různými jinými pláštiky, pod různými jinými jmény, ale mnohá zařízení třeba pro nevidomé, které fungují do dnešní doby, jsou fakticky zřízené projekty církvemi nebo charitativními organizacemi. Nakonec pan opat Pojezdny tady zmiňoval krásnou knihovnu. To, že ta knihovna existuje, je tak krásná, je právě také tím, že byla tak dlouho udržována, tedy že tak dlouhou dobu existovala.

Je zajímavé, že charity byly ochotny přesunout některé své i sociální projekty do ilegality, když k tomu byly donuceny. Myslím, že není žádné tajemství – a na půdě Senátu to mnohokrát zaznělo – třeba podpora lidí, kteří byli různým způsobem pronásledováni: to, co děláme v dnešní době i na Kubě. Ano, podporujeme lidi, kteří jsou pronásledováni. A můžeme říci, že je to do určité míry sociální projekt, který funguje v ilegalitě.

Nebo zajímavá věc, ono to trochu myslím zapadlo, ale můj předřečník krásně prozradil jednu věc. Salesiáni, kteří byli nuceni vzdát se svých mnohých činností v době socialismu: na obnovu jim stačilo několik měsíců. Už v roce 1990 byly obnoveny první střediska mládeže. To znamená, reakce udržitelnosti. I když je třeba silná státní moc proti, tak tedy často, když pomine, tak jako houby po dešti potom vyrostou zpátky projekty, které byly blokovány nebo kterým bylo zakazováno existovat. Proto tedy pro mě stabilita činnosti, setrvání v činnosti, nejsme „kam vítr, tam plášť“ – jeden ze zajímavých argumentů

pro církevní organizace. A tady bych řekl, jsme v tom velice podobní třeba s velkými šlechtickými rody, které skutečně dokážou pečovat o památky, ale ono jsou to v uvozovkách památky. Prostě žít v památkách několik staletí. Církev také pečuje o památky tím, že vnáší do nich život. A dělá to už několik staletí, protože je to prostě její přirozený prostor.

Dalším novým zajímavým argumentem, který bych řekl, že stojí za to si uvědomit, je, že církevní charitativní organizace umí odpovědět na reálnou potřebu. Neříkám, že to stát neumí. Stát to také dělá, ale je typickým znakem státu, že v mnohých věcech jakoby ta odpověď je trochu časově zpožděná. Je to zcela logické, protože stát je hierarchicky řízená organizace. Církev většinou také, ale umí na sociální otázky odpovídat mnohem rychleji. A já bych chtěl nabídnout některé důkazy, které zde bohužel byly řečeny, ale to já jsem nevěděl. Jeden ze zdravotnictví. Skutečně církevní lazarety a ošetrovny vznikaly už ve 14. století. Tenkrát to byl problém, proto byla potřeba, aby to vzniklo. Nebo u nás velice známá historicky sociální péče – domy pro padlé dívky, které vznikaly u nás pod vlivem slavných kazatelů ve 14. století. Ale my bychom mohli říct nově – proč jsme tady slyšeli, že vznikaly hospice? Protože se v naší společnosti objevil nový fenomén – umírání v opuštěnosti. A na to církevní charitativní organizace uměly velice rychle odpovědět. Ano, mějme tady hospice. Nebo velice zajímavé zařízení s podporou státu, ale které dělají církve, jsou různé azylové domy. Ale azylové domy různých typů. Připomínám třeba, že charita vede azylové domy, které mají také utajený pobyt, to znamená pro osoby, které jsou třeba svědky budoucích připravovaných procesů a jsou to cizí státní příslušníci. Asi jistě chápete, že o takového člověka je potřeba se nějak postarat. On nepatří do kriminálu, on nepatří do hotelu, ono je potřeba, aby někde žil. Tak to jsou třeba moderní zařízení, která vede charita, protože asi tušíte, že ve státních zařízeních utajovat pobyt někoho třeba půl roku je velice obtížné. Proto je zajímavá spolupráce, kooperace mezi církevními charitativními zařízeními a státem, kdy tedy tito lidé jsou v našich zařízeních. Z praktických důvodů neřeknu, ve kterých a kde. (Pobavení.)

Další zajímavé téma – a víte, že to byl celý minulý rok – byl evropský rok dobrovolnictví. Církev a církevní organizace, bych řekl, jsou skutečně organizacemi par excellence, které umí pracovat s dobrovolníky. Schválně jsem tady dal kostelní zpěváky. Jestli se nepletu, tak to jsou dobrovolnická sdružení už 400 až 500 roků a do dnešní doby kostelní sbory jsou vlastně sbory dobrovolníků. Nebo já rád poukazuji na jeden zajímavý druh, ke kterému patří také můj tatínek, tedy varhaníky, kteří jsou v dnešní době pronásledováni často i od farářů, stále nevyhynuli. Je to zajímavá činnost. Prostě lidé, kteří přinášejí

do kostela – a moc dobře to víme – ne pouze estetickou službu, ale je to ten zajímavý prvek života společnosti.

Dobrovolnictví a vůbec činnost ve farnostech a farních sborech je také velice zajímavým, ale přirozeným místem setkávání a v naší moderní společnosti, která je charakteristická migrací a – řekl bych – kulturní roztržičností, si všimněme, že často farnosti a charitativní práce ve farnosti je najednou prostorem, kde se setkávají různé kultury, kde se setkávají lidé různých národů. A dokonce si musíme uvědomit, že často farnost je ten první moment, jak se člověk z jiného etnika nebo doopravdy z jiné kultury začíná integrovat do společnosti. Známe to i my, když jsme vycestovali někam pryč a najednou jsme třeba našli místní farnost, která příslušela naší církvi, tak jsme se tam cítili aspoň trošku doma. Stojí za to říct, že v katolické církvi máme třeba několik už vietnamských farností. Vietnamské farnosti se zapojují do církevní charitativní činnosti.

Další téma, o kterém se opět často hovoří, je vůbec motivace, proč něco děláme. Už jsem zmínil, že církevní charitativní organizace mají svoji vnitřní motivaci. I když to asi není nejvíc sdílená hodnota ve společnosti, tak myslím by chybělo, kdybych ji zde nejmenoval. Je to vnitřní motivace často tak blízká křesťanským církvím a židovské náboženské obci, totiž otázka důstojnosti člověka, a to důstojnosti umírání, důstojnosti člověka, který prožil nějaké trauma, mám na mysli skutečně zvláštní péči lidem, co přežili holocaust. Sám jsem osobně takové zařízení navštívil, tak vím, jak to funguje. Důstojnost člověka, který sám se ocitl – třeba bych řekl – za horizontem svých možností, často tedy fyziologických potřeb atd. To je vnitřní téma, které v církvích provokuje odpověď, tak pojďme něco s tím dělat, pojďme mu pomoci. Jsme v době těsně před velikonočními svátky. U křesťanů se budou slavit. Myslím, že bez komentáře. Stačí, když řeknu, že jednou z vnitřních motivací je citlivost pro utrpení, utrpení těch druhých. V křesťanství chápáno trpící člověk – druhý – to je pro nás trpící Kristus.

A potom taková vnitřní motivace trošku patriotistická, ale stojí za to ji říct – jak často lidé jsou jakoby ochotni udělat něco pro svůj kostelíček u nich na vesnici, protože tam už jejich babička sedávala ve třetí lavici a dědeček do čtvrté lavice, já nevím, vyryl nožkem „Byl jsem tady, 1920“ nebo něco podobného, a že to vytváří takový ten krásný vztah k tomu osobnímu kostelíčku. Prosím vás, to je vnitřní motivace, která potom hýbe lidmi, aby začali něco dělat, aby se účastnili opravy nebo nějaké jiné činnosti.

A poslední téma, jakoby argument, ano má smysl podporovat kooperační model, a to je téma opět v Evropě hodně skloňované – kvalita práce. A teď je zajímavé – kvalitu práce já nechápu jako teoreticky možnou nejvyšší, často také nejdražší kvalitu, ale církevní organizace

vždycky vidí, nejenom že si vybereme jednoho člověka a na tom ukážeme, jak to perfektně umíme, ale je to ona přiměřenost sociální práce. My také často víme, že teoreticky by to šlo dělat ještě takhle lépe, ještě takhle lépe, ale protože církve velice často dělaly onu činnost z vlastních prostředků, nyní tedy ve spolupráce se státem, tak moc dobře vědí, že ona přiměřenost neznamena vždycky teoreticky nejvyšší možnost. Kvalita práce, abych položil argument, který zde už také ale zazněl, je třeba skutečně třeba kvalita práce v církevním školství. Také si dokážeme teoreticky představit, že by školy ještě byly lepší, ale je zajímavé, že v poli, které je dáno našimi zákony a dotacemi, se ukazuje, že církevní školy dokážou dosahovat velice dobrých výsledků. Já jsem stejná čísla uvedl jenom trochu jinak, že mezi 19 gymnázii, která jsou církevní v republice, což je 6 % z celku, bylo ale těch 30 %, ty tři, mezi těmi exkluzivními, mezi nejlepšími.

Touto přednáškou jsem chtěl uvést ne fakta, ne vás ohromovat čísla, kolik máme v církvi rozpočtů a kolik jsme přežili kontrol a kolik teď platíme pokuty. To je realita. Ale ukázat, že církve ne že teoreticky mluví, ale už nyní mohou předložit svoji schopnost nejenom dobře pracovat, ale spolupracovat se společností. Proto vám děkuji za pozornost. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji Vojtěchu Eliášovi, prezidentu Arcidiecézní charity Praha, i za tu kontrolu zvláště projektů v zahraničí, protože tam nás skutečně nejenom Charita, ale i ADRA a další reprezentují. Paní místopředsedkyně by mohla vyprávět. Zrovna minulý týden tady byla delegace místopředsedy parlamentu ze Srí Lanky a jedna z prvních věcí, o čem hovořili, byla „ADRA, Charita – the best“. A netýkalo se to jenom té slavné vlny tsunami, která to tam tehdy smetla, ale právě činnosti až do dnešních dnů, že tam zůstali a pomáhají dál. Takže to bylo krásné poslouchání a pro nás to bylo velice příjemné. Takže děkujeme.

A jako poslední vzhledem k naší genderové politice v Senátu bohužel vystoupí sestra Konsoláta Miroslava Frýdecká, která je boromejka, představená Domova svatého Karla Boromejského, kde již dvanáctý rok pracuje jako statutární orgán domova. Statutární orgán přichází. (Potlesk.) Zřizovatelem domova je Kongregace Milosrdných sester svatého Karla Boromejského, která v Praze provozuje také slavnou Nemocnici pod Petřínem. A my se omlouváme, byla to skutečná náhoda a nechtěli jsme, aby zrovna sestra Konsoláta končila, ale je to pro nás zase možná příjemný závěr, příjemná tečka za posledním panelem, než bude diskuse. Sestro Konsoláto, máte slovo.

Paní Konsoláta Miroslava Frýdecká: Děkuji vám srdečně. Přeji hezké odpoledne a doufám, že vás dokonale neuspím. Děkuji za pozvání do tohoto společenství. Myslím ale, že je tady okruh lidí, kteří jsou pro církevní restituce, kteří moc dobře vědí, jak jsou potřebné a co všechno církev by mohla dál s těmi prostředky dělat. Škoda, že tu nejsou lidé z opozice, škoda, že tu není jistá brněnská paní spisovatelka a jiní, kteří bouří různé debaty na internetu a v médiích. Skoro si myslím, že média – nechce se mi věřit, že by byla ovlivňována, ale jistě ovlivňují. A teď, co se rozpoutalo po zveřejnění těchto myšlenek na restituce, to je skutečně velmi smutné.

Já jenom malinko zkusím navázat. Ve vzniku naší kongregace, kdy sestry v roce 1652 začaly s holýma rukama bojovat proti moru – a mor dnešního světa je z naší oblasti třeba neutěšené stáří, které nemá dostatek kvalitní péče. A proti tomuto moru dneska se snažíme něco konkrétně dělat. I když mám pocit, že je to jenom kapička. Když tady vidím, co všechno dělají ostatní církve, nesmírně si toho vážím a pan doktor Eliáš mi vzal spoustu myšlenek, takže ten papír už je celý počmáraný, ale já zkusím navázat.

I když je to jenom kapička. Matka Tereza říkala, že i když činnost její a jejích sester je jenom kapka v moři, kdyby ta kapka tu nebyla, tak to moře není celé. Mně se to moc líbí, takhle myšlenka. Když se podíváte na stránky našeho domova, vidíte, že tam máme několik různých druhů, které spojují péči o seniory: lůžka zdravotní LDN, lůžka zdravotně sociální, klasické odlehčovací sociální pobyty, denní stacionář, služba ve prospěch resocializace odsouzených žen, které s námi pracují. Dále je činnost široká v oblasti vzdělávání, protože u nás praktikuje a stáží 5 pražských zdravotních škol, další dvě dívčí katolické školy, chodí tam spousta exkurzí mladých lidí z různých středních i vysokých škol, plus široká činnost dobrovolnická ve spolupráci s Hestií. Myslím si, že ta kapka je dost znatelná.

Domov vznikl před 15 lety jako odpověď na potřeby, které se ve společnosti vyskytovaly, a ty potřeby stále narůstají. Sice Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zdravotnictví dělají jistě všechno pro to, aby se nastavil dobrý systém péče o nemocného seniora, ale pořád mám pocit, že jsme na cestě, že nejsme v cíli. Když si to vezmete prakticky, starý člověk je jistě nejraději sám doma. Dokud je soběstačný, není co řešit. Dostane se ale do nemocnice, ať po nemoci, nebo po úrazu, teď najednou přichází nesoběstačnost a potřeba nějaké péče. Od roku 2007 je zákon o sociální péči, ale z něj vyplývají důsledky, které silně ovlivňují možnosti pro staré lidi. Zatímco dříve si mohl senior, když už mu ubývaly síly, podat žádost a dopředu požádat o nějaký domov pro seniory pro případ, že bude péči potřebovat, dnes to není možné, protože péče je vázána na příspěvek na péči. A teď, když se dostane z nemocnice na lůžko následné péče, tam se ten příspěvek

nevyřizuje. Nemocnice chrlí další a další pacienty a kam s nimi? Jakmile se dostanou na lůžko následné péče, tak se řeší, jakým způsobem se dostat k příspěvku na péči. Když už se najde nějaká skulinka, třeba jsem uvedla lůžko zdravotně sociální, kde už je možné zažádat, tak to ale znamená pro toho seniora, že musí jinam, že se musí stěhovat z místa na místo. Víte, že lhůty, jak je nechají v jednom zařízení, jsou krátké, a tak nezřídka se stává, že příbuzní přijdou s pláčem a s nářkem, porad'te nám, sestřičko, my máme maminku tam a tam a už hned druhý den po přijetí se nás ptali, kam půjde dál. Zatímco dříve byla péče trochu centralizována, dnes už to není možné a každý domov pro seniory si vlastně nastaví kritéria, bodování a hodnocení, kam člověka, který už potřebuje trvalou péči, která v rodině není možná, kam ho zařadí. Takže pokud nemá příspěvek na péči, zařadí ho až někde na konec a je na nějakém 350. místě. Nezřídka se lidé toho příspěvku vůbec nedožijí. Dneska ráno telefon – měli jsme pacienta, který před 14 dny zemřel, o příspěvek na péči žádal loni v květnu. To jenom taková trošku stížnost.

Z druhé strany pojišťovny, které hradí lůžka LDN – dlouhodobé a následné péče, hlídají a kontrolují, jestli senior, který je na tom lůžku, jestli má dostatečné důvody, aby ho na tom lůžku platili ze zdravotního pojištění. Takže situace je taková, že jsme trochu potrestáni za dobro. Když k nám přijde člověk z nemocnice, my ho vylepšíme, rozchodíme a přijde jistá paní doktorka z jedné pojišťovny a řekne, tihle lidé už tady nemají být. Zažili jsme loni hrozbu konkrétní dvouapůlmilionové sankce. Šla jsem za revizním panem doktorem a říkám, pane doktore, my ale zavřeme Řepy a já musím rozhlásit, která pojišťovna to udělala. Tak zacouvali, pak jsme to vykomunikovali a nakonec to dopadlo dobře. Ale nikdo si nedovede představit ten obrovský stres, kterému jsou vystaveni jak poskytovatelé péče, tak rodiny, tak senioři samotní. Ti, kteří to vnímají, vědí, že tam, kde se dostanou, nejsou natrvalo. Jsou s tím spojeny další a další okolnosti, které tu nechci na vás takhle valit, ale říkala jsem si, že přece jenom to musím říct.

Vznikají různá nová zařízení, která jsou ovšem finančně nedostupná. Někde se hotel přebuduje na domov pro seniory nebo DPS, domov s pečovatelskou službou, byť jsou tam nevyhovující přístupy bezbariérové, přesto ten domov existuje, dostane možnost poskytovat sociální péči, ale přijdou příbuzní a pláčou nám a řeknou, sestřičko, ale my nezaplatíme 22 tisíc nebo víc měsíčně.

Když se vrátím ještě k tomu našemu domovu, i když nejsme hospic, poskytujeme i hospicovou péči, protože máme k tomu všechny podmínky: dobrou lékařskou péči, dobrou ošetrovatelskou péči i tu spirituální, duchovní péči. Proto bereme i lidi, kteří jsou v terminální fázi života, protože – zase – oni sice mají v hospici jednolůžkový pokoj s přistýlkou, je tam

třeba duchovní péče, ale 400 až 500 korun na den. Ne každý si to může dovolit. Nemáme všichni takové možnosti. Když se nedostane senior do nějakého zařízení nebo nadlouho nebo ho prostě přehazují z místa na místo, dopadá to obvykle tak, že se dostane mimo Prahu, umírá v sociální odloučenosti od rodiny. Přišel nám 75letý člověk, že má jedinou příbuznou 95 roků, 20 roků rozdíl, nikoho jiného nemají, a že mu sdělili v nemocnici, že ji pošlou do Ledče nad Sázavou. Takže naprostá nemožnost kontaktu, tak jsme ji nechali u nás.

To je jenom takový malinký pohled do starostí, kterými se prodíráme v běžném denním životě, a přestože všechny zdroje z rozpočtu nám hradí 80 procent nákladů – to je dobrý výsledek ještě – tak kdyby nebylo těch 20, které musíme namáhavě dennodenně hledat ve sponzorských zdrojích, tak bychom tuto službu neudrželi.

Teď v našem domově je péče o člověka od prvních projevů nesoběstačnosti až do hospicové péče, ale všechno je to bohužel na přechodnou dobu, takže i my jsme tlačeni a velmi tlačeni postarat se o ty lidi dál. Chybí nám pouze trvalé pobyty – možnost pensionu nebo nějakých jedno- a dvoulůžkových pokojů pro trvalé pobyty. Vůbec nemám obavy, že kdyby restituce dobře dopadly a kdyby kongregace něco dostala, že bychom si nevěděli rady s tím, co dostaneme. Myslím si, že 15letá zkušenost ve fungování našeho domova by byla dostatečnou zárukou, že bychom proměnili zase tyto prostředky pro službu druhým, že bychom třeba přistavěli něco pro trvalé pobyty a pak by v návaznosti na dobrou péči Nemocnice pod Petřínem na akutní lůžka vlastně vznikl takový komplex, kde by o starého člověka bylo postaráno od začátku nesoběstačnosti až do konce, a to natrvalo, což dnes není možné.

Když se jen zamyslím malinko nad standardy, různými normami, které se vytvářejí zákony – jsme na cestě, ale žádný standard, žádná norma nezajistí kvalitu péče, nepřinese tu motivaci. Jak je potom možné, že v médiích se objevuje tolik kritiky na církve, když k nám se valí takových 50 žádostí týdně. Pracují, intenzivně pracují na těchto žádostech tři sociální pracovnice a já také. Poskytujeme poradenství, snažíme se pomoci i těm, které nemůžeme z kapacitních důvodů přijmout, a pak to vypadá tak, že nejsou prostředky na to, abychom lidem mohli pomoci víc.

Asi to předřečníci přede mnou vyčerpali. A ještě jsem chtěla říct, že je třeba velký vliv a motivace přítomnosti řádových sester – u nás třeba jsme v práci jenom tři sestry boromejky. Ostatní v domově je civilní personál, a přesto to funguje. Tak to bych si dovolila říct, že je to takový důkaz toho, že je to možné, že církve nejsou neschopné něco udělat, ale bez peněz to nejde.

Co se týká kooperace s ostatními státními orgány, s jinými neziskovkami, s jinými zařízeními, u nás to funguje už 15 let velmi dobře. Navzájem si radíme, kam s pacientem, máme velmi dobré vztahy s magistrátem, s oběma ministerstvy a s jinými subjekty a myslím si, že jedině tím jsme dostali také slušné dotace, ale pořád to všechno nestačí.

Poslední snad: Kdybych vás chtěla povzbudit, abyste mohli vy sami udělat něco pro to, aby se pomohlo těmto lidem, tak pošlete je do nějakého zařízení, ať se podívají, ať opravdu vidí na vlastní oči – třeba na fotkách, které můžete trošku sledovat, vidíte spokojené lidi, oblečené, aktivizující se, rehabilitují. Máme tam dvě fotky 103letých pacientek. Jedna zemřela nedávno před 104. narozeninami. Když má starý člověk péči rodiny, návštěvy rodiny a kvalitní dobrou péči, tak život má smysl. Ne, jak už nám jedna paní doktorka z nejmenované pojišťovny a řekla, tahle paní by mohla být doma. Paní je tam také mezi těmi obrázky, paní je dneska také skoro 103, má také skoro přes sto kilo, takže si ta paní doktorka nedovedla vůbec představit, co to znamená ji vysazovat, aktivizovat, hýbat s ní, a přesto nám ji vyškrtla v plné délce pobytu. Nakonec to dobře dopadlo, ale je vidět jenom, jak někdy lidé uvažují. Jedna věc je teorie, druhá věc je praxe.

Snad jsem vás příliš neunavila. Skončila bych přáním hezkých Velikonoc. My máme letos na velikonočním přání takové tmavé dveře kostela, které se zavírají, a proniká jimi zapadající sluníčko. A mně se ten obrázek moc líbí, protože já si myslím, že je to hodně symbolické, že nemáme dveře zavírat úplně, aby slunce mohlo pronikat dovnitř, do životů lidí, které máme kolem sebe a kterým pomáháme. Když k tomu budeme mít prostředky, bude to krásné. Přeji vám, abyste ty svátky hezky prožili a abychom z možností, které nám dává dnešní společnost, abychom se soustředili na ty podstatné. Musím se přiznat, že když jsem četla o tom, že se hledá pro různé živočichy různý životní prostor, tak jsem si řekla, ale proč se tak málo hledá pro lidi, pro naše staré nemocné spoluobčany? Děkuji vám za pozornost a omlouvám se. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Děkuji sestře Konsolátě. Já jsem si tady předtím psal kouzlo poezie, radost, když jsem chtěl pohovořit o jejich domovu, protože ho velmi dobře znám, neboť jsem jejich sousedem, a tušil jsem, že se sestra Konsoláta nezmíní ještě o té nádherné spolupráci se všemi městskými částmi, které jsou v okolí jako kuřátka kolem kvočny, v okolí jejich domova, a té poezii a radosti, kterou rozdávají veřejnosti ve spolupráci s radnicemi, je jí neskutečně mnoho a oni to už ani nepovažují vlastně za něco důležitého, protože to důležité dělají pro lidi, o které se starají. To je opravdu nádherné. Ta poezie tam ale opravdu je, to mi věřte!

Já mám pro vás před diskusí nádhernou zprávu z Četky, která dorazila před chvílí. Dozvěděli jsme se ji tedy díky panu Vítkovi. Takže abyste se nebáli hlásit do diskuse, tak určitě bych vám to řekl, státní zastupitelství k trestním oznámením na premiéra, vládu, Poslaneckou sněmovnu, Parlament jako celek atd. vydalo teď prohlášení k vyrovnání s církvemi, že se nejedná o trestný čin. (Smích a potlesk.) Takže to jsme si oddechli tady s paní místopředsedkyní Senátu, že touto konferencí nenapomáháme trestnému činu. Je to výborná zpráva! A teď se už nemusíte stydět hlásit také, protože ani vy už nebudete napomáhat. A prosím, můžete se obracet samozřejmě na všechny panelisty, kteří ještě si mohli vyšetřit čas, a můžete se přihlásit do diskuse. Prosím, máte slovo.

Pan Jan Váňa: Vážený pane předsedající, vážená paní místopředsedkyně Senátu, já se představím jako soukromý zemědělec z Kroměříže. Jinak klobouk dolů před tím, co tady přede mnou říkala paní představená. To je něco úžasného, taková krásná činnost! My zemědělci zase máme takovou krásnou činnost také, ale s úplně něčím jiným, to znamená s půdou a s tím, co nás živí. Se mnou je tady kolega Ing. Koutný. Jsme zástupci Asociace soukromého zemědělství a za tuto asociaci jenom několik krátkých zmínek.

Paní představená řekla to, co jsem chtěl říct také: škoda, že tady nejsou opoziční představitelé. Jednoho budu v závěru jmenovat, i když to nerad dělám, když tady není, ale nezbyvá než to takto učinit. Ti, kteří jsou proti navrácení církevního majetku všem církvím, tak to jsou podle našeho názoru populisté, kteří těmito mýty, to je slabé slovo, těmito bludy podněcují nejhorší lidskou vlastnost, která vlastně už od Kaina u lidí je, a to je závist. A oni tím, jak vystupují, tuto závist podněcují, a proto vyjde potom to nešťastné číslo, že je takové vysoké procento proti restitucím. Kdybych se jich zeptal, jestli dům, který mu byl ukraden, mu nemá být vrácen, tomu dotyčnému, tak určitě odpoví úplně opačně.

Jinak není ani pravdou, že navrácení církevního majetku všem církvím je výhodnější než navrácení majetku fyzickým osobám. Není to pravda, protože se jede prakticky podle stejného měřítko, a myslím si, že naopak fyzické osoby mají navrácen i živý inventář, kdežto v tomto případě to budou pole a lesy. A já se budu zmiňovat jenom o těchto polích. Naše asociace nebo naši členové jsou ochotni pomáhat a být takovými styčnými důstojníky mezi arcibiskupstvím, farnostmi a zemědělci, kteří zaručí, že na pozemcích, které církve vlastní, se bude hospodařit dobře, že tam budou dobří hospodáři. A ten dotyčný senátor, kterého budu jmenovat, pan Dienstbier, nemusí mít vůbec strach, že církve neumí hospodařit, protože nejjednodušší forma právě je nájemní vztah, pokud jde o pozemky. O lesy se bude starat nebo tam budou radit jiní odborníci. Tento člověk také má malé znalosti z historie, z té, o které se

zmínil pan opat Pojezdny, ale nemá žádné znalosti ze současnosti, o kterých mluvili od paní představené přes ostatní řečníky přede mnou, s čím už teď církev hospodaří a jak hospodaří a jak se stará o věci, které jsou prospěšné pro celou společnost.

Takže na závěr jenom tolik, že jsme přesvědčeni o tom, že budeme schopni ve všech okresech, kde máme svoje členy, zajistit dobré hospodaření s půdou, která patří církvím, ať už jsou to farnosti, nebo arcibiskupství. Já osobně ještě, abyste byli v obraze, hospodařím na pozemcích, které patřily arcibiskupství olomouckému, zhruba 200 hektarů blízko Kroměříže. Pochopitelně platil jsem nájem Pozemkovému fondu v plném rozsahu, po 5 letech, od roku 1993 do roku 1998, se zjistilo, že některé pozemky nebyly konfiskovány, protože komunisté to měli na věčné časy, takže nedotáhly některé věci do konce, takže 15 let zhruba mám nájemní smlouvu přímo s olomouckým arcibiskupstvím bez jakýchkoliv problémů, naše spolupráce je výborná. Arcibiskupství nemá žádné starosti, jednou za rok se zaplatí nájem, upraví se nájemní smlouva, případně i jiné další záležitosti, všechno řeším sám. A tak si představujeme i takovýto vztah v jiných oblastech naší republiky, ať už jsou to farnosti, nebo arcibiskupství.

Tolik jenom bych chtěl říct vám všem. Jinak než vám poděkuji za pozornost, tak bych chtěl říct, že se asi už omluvím, protože cesta do Kroměříže je dosti daleká, takže popřím zase domů dneska. Mějte se tu hezky a díky za pozornost.

Senátor Petr Bratský: Pro stenozáznam ještě bych poprosil o vaše jméno.

Pan Jan Váňa: Já jsem se nepředstavil jménem? Já jsem Váňa Jan, jsem zemědělský inženýr a hospodařím v Kroměříži, což jsem myslím říkal, na výměře 400 hektarů.

Senátor Petr Bratský: Děkuji, pane Váňo. Hlásí se mi další dva do diskuse. Já bych chtěl poprosit ještě a zároveň se všem omluvit, původně konference byla plánována do čtyř hodin. V Senátu musíme dodržovat některé časové zákonitosti. Paní místopředsedkyně řekla, že určitě do 16.15 můžeme ještě hovořit. Zatím jsou dva přihlášení. Můžete hovořit i z místa, abychom se nezdržovali. Je takové zelené tlačítko vedle mikrofону. Můžete se přihlásit. První slovo máte vy a vy prosím se hlásíte vzadu, tak prosím přijďte sem blíž. Děkuji. Prosím, sdělte nám jméno a prosím zkrátit na tři minuty příspěvek.

Pan Josef Pejřimovský: Já se jmenuji Josef Pejřimovský, jsem členem předsednictva Koruny české – monarchistické strany Čech, Moravy a Slezska. Na církevní restituce se

díváme z hlediska zákonů a způsobu jejich přebírání, totiž zejména když vezmeme v úvahu zákon o pozemkové reformě z roku 1919 a zákon o revizi pozemkové reformy, tak zjistíme, že k převzetí majetku bylo třeba několika aktů. Za prvé, zamýšlený zábor, který pouze omezoval dispoziční právo vlastníka. Za druhé, zábor, kterým přecházel na stát. Za třetí, přiděl, kterým se to dávalo někomu do vlastnictví. Podle zkušeností mých i dalších lidí prostě po roce 1948 nebylo tohle z velké části dotaženo, většina zápisů končí zamýšleným zábořem, to znamená tím, že vlastník nesmí majetek dělit, prodávat a zadlužovat, ale zůstává mu. To konec konců bylo potvrzeno i v předchozích diskusních příspěvcích, že většina církevního majetku církvím zůstala. (...) [V roce 1948 převedení řádového majetku do rukou státu] zrušil Nejvyšší správní soud jako bezdůvodné, a dokonce na základě podvodu provedeného Ministerstvem vnitra, a jde o Řád německých rytířů. To tedy bylo zrušeno jako bezdůvodné, takže i tyto majetky zůstaly stále majetky církevními. A takhle asi k současnému zákonu a dohodě. Podle revize pozemkové reformy bylo se vždy možné dohodnout o tom, kolik bude propuštěno státem původnímu vlastníkovu a co si stát ponechá a zaplatí. Čili můžeme klidně chápat, že současná dohoda je v tomto duchu. Tolik a tolik se propustí, tolik a tolik se zaplatí.

A pak ještě takovou maličkost. Jestliže si stát dovoluje hospodařit s majetkem, který není jeho, odmítá ho vydat vlastníkovu, tak to je vysloveně podnět k tomu, aby tak jednali i jeho občané a klidně doufali, že jim to projde. Ale pokud začneme hlasovat tam, kde bylo nalezeno právo, jestliže Ústavní soud našel právo, že církve se mohou hlásit o svůj majetek, a nemohl by toto nalézt, kdyby ten majetek jim nezůstal, kdyby nebyl stále jejich právně, a připustíme, aby se o tom nějak hlasovalo a dělaly se nějaké nátlakové akce, referenda atd., v tom okamžiku tady končí demokracie, končí právní stát, začíná demagogie a politika státu bude určována oblibou demagogů. A to je konec! Pro demokracii i pro stát! Děkuji.

Senátor Petr Bratský: Děkuji. Právě jsem chtěl říct, že se přiblížil čas. Další řečník ještě do diskuse. Zdá se, že poslední, protože jsem neviděl už nikoho přihlášeného, pak bych dal závěrečné slovo paní místopředsedkyni Senátu Aleně Palečkové.

Pan Jan Zasadil: Dobrý den, dámy a pánové, já se jmenuji Jan Zasadil, jsem z českobudějovické diecéze a mám konkrétní dotaz.

Senátor Petr Bratský: Pardon, asi jsme si nerozuměli. Jak jsem takhle ukázal tím směrem, ale hlásili jste se oba dva. Máte příspěvek, potom vy a závěrečné slovo paní místopředsedkyně. (Snaží se promluvit oba řečníci najednou.)

Pan Jan Zasadil: Mám konkrétní dotaz na pana Vítka, ředitele Ústředního pozemkového úřadu. V § 18 návrh zákona říká, že orgány, teď budu citovat, veřejné moci poskytnou oprávněným osobám součinnost zejména tím, že jim bez zbytečného odkladu bezplatně poskytnou výpisy a opisy z evidence a jiné podklady, které mohou přispět k objasnění jejich nároků. Dále se tam praví, je-li to potřeba k prověření nároku oprávněné osoby, poskytne příslušný katastrální úřad oprávněné osobě bezplatně příslušné údaje z katastru nemovitostí a v případě potřeby vyhotoví identifikaci parcel nebo jiný dokument atd. Chtěl bych se zeptat pana inženýra, jak jsou na to katastrální úřady připraveny, protože jsou to tisíce parcel a bude s tím mnoho práce, jak rychle se dá toto stihnout, pokud bude potřeba, aby se ty identifikace dělaly. Děkuji.

Senátor Petr Bratský: Pane inženýre, krátké slovo.

Pan Jaroslav Vítek: Já ještě jednou zopakuji, jsem z Ústředního pozemkového úřadu, nejsem z Českého úřadu zeměměřičského a katastrálního. Takže pokud se týká nás, my poskytneme samozřejmě součinnost, ale po dohodě s předsedou ČÚZKu se domnívám, že tam nebude problém, tak jak není problém v obecných restitucích nebo v pozemkových úpravách. Samozřejmě že výhoda je, že už řada katastrů byla digitalizována, takže tam podklady jsou. Pokud se půjde cestou, jak jsem ve svém příspěvku říkal, tak se domnívám, že součinnost státních institucí k pořízení všech podkladů je zajištěna.

Senátor Petr Bratský: Děkuji za odpověď. A poslední tedy přihlášený do diskuse.

Pan Petr Meduna: Velice stručně. Já jsem chtěl navázat na informaci, kterou zde řekl předsedající, a to je zpráva ČTK. Myslím si, že zpráva ČTK potvrdila snad jednu věc, že žijeme v právním státě, a to v té situaci, i když poslanec Benda zde kýve hlavou, myslím si, že to platí aspoň pro tento konkrétní případ. To znamená, zákon o restitucích církve. Mám za to, že zde paní členka Ústavního soudu jasně vysvětlila zákonnou povinnost státu. Od roku 2005, kdy byl první nálezh Ústavního soudu, je stát povinen, resp. od roku 1991, zákon o narovnání majetku s církví přijmout, tudíž stát v tuto chvíli plní zákonnou povinnost a nemusí se, tak jak to bylo v panelu číslo čtyři, zde církev obhajovat, proč by tento zákon měl být přijat. Tento zákon musí být přijat!

A za další chci říct, že nemám úplný pocit z toho, že stát by byl připraven k naplnění své zákonné povinnosti. Nevím, jestli Pozemkový fond plní svoji funkci, jakou má plnit. Mluví se o tom, že Pozemkový fond má zaniknout k 31. 12. 2012. Přitom ve vládním návrhu se hovoří o tom, že právě Pozemkový fond by měl být povinnou osobou, která bude pozemky vydávat a nahrazovat majetek.

Je zde řada nesrovnalostí, které nejsou v zákoně jednoznačně řešeny, a bude právě na poslancích, aby tyto nejasnosti a nepřesnosti a zejména výklad řešili, neboť potom se tím budou zabývat soudy a budou několikaleté dlouhé soudní spory, které na vlastní kůži prožívám, protože zastupuji zejména restituenty, a od roku 1991 do současné doby mám více než 50 soudních případů, které ještě řeší zákon, který byl přijat před 21 lety. Proto církvi přeji, aby s majetkem, který by měl být ze zákona navrácen, hospodařila lépe než Pozemkový fond České republiky, a přeji jí to, aby k tomuto majetku přišla dříve než za 21 let, aby majetek byl řádně zdigitalizován, identifikován a mohla ho v plné míře využívat.

Senátor Petr Bratský: Děkuji. Ještě pro stenozáznam bych poprosil vaše jméno. Pan Meduna. Děkuji. (Potlesk.) Děkuji panu Medunovi. Ještě fakt mi to nedá na závěr, abych připomněl, že Pozemkový fond a Pozemkový úřad jsou ale opravdu jiné právnické osoby a mají jiné funkce, tak abychom si to ani my tady v sále nepletli.

Závěrečné slovo dnešní konference patří po právu paní místopředsedkyni Senátu Aleně Palečkové.

Místopředsedkyně Senátu Alena Palečková: Já budu jenom velmi krátce a stručně děkovat, ale než to udělám, tak musím se vyjádřit k tomu, co tady říkala sestra Konsoláta. Každé její slovo potvrzuji, co se týče péče o seniory, o možnost požádat o příspěvek na péči atd. Je to přesně tak a je to oblast, která si zasluhuje pozornost a poměrně rychlé řešení.

A teď už děkování. Vezmu to jakoby z opačné strany. Nejprve poděkuji svému sekretariátu a zejména Patriku Bendovi, na jehož bedrech ležela převážná část starostí s organizováním této velké konference. Děkuji všem zaměstnancům Senátu, kteří se na tom nějakým způsobem podíleli, od gastru přes oddělení služeb atd., protože bez jejich práce by také nebylo možné tuto konferenci uspořádat. Děkuji všem přednášejícím a vystupujícím, z nichž je tady teď už menšina, ale jsou to lidé velmi zaměstnaní, takže samozřejmě tady nemohli s námi zůstat celou dobu.

Chtěla bych říct, že si myslím, že jsme skutečně pokryli celou šíři této problematiky a že stenozáznam nebo záznam z tohoto jednání bude jednak na webových stránkách, jednak

bude pravděpodobně k dispozici i určitý počet výtisků papírových. A já sama z toho budu zcela určitě čerpat při projednávání zákona tady v Senátu a pokusím se přesvědčit co největší počet svých kolegů v tom smyslu, aby si přečetli, aby si zjistili, co tady na dnešní konferenci zaznělo. Myslím, že to byly argumenty velmi pádné.

A nakonec děkuji vám všem vytrvalcům, kteří jste tady vydrželi až do závěru této konference. Děkuji za pozornost a přeji vám všem, aby z dnešní konference vám zůstal dobrý pocit, a přeji vám šťastnou cestu domů. Děkuji. (Potlesk.)

Senátor Petr Bratský: Já bych chtěl na závěr poděkovat paní místopředsedkyni, bez jejíž záštity by tato konference skutečně být nemohla. Je to její veliká zásluha a velký čin. Děkuji moc!

A já bych se možná rozloučil závěrem Donem Boscem: Víra, že v každém z nás je trocha nějakého dobra, nechť vás doprovází, protože až budete sledovat kolegy a kolegyně poslankyně a poslance, senátorky, senátory, nehněvejte se za jejich demokratické názory, které vyjádří potom svým hlasováním a hledejte kousek dobra v každém z nás. Moc vás o to prosím. Děkuji. Příjemné dnešní odpoledne a krásné velikonoční svátky! (Potlesk.)